NORSK FLORA

FOR

SKOLER.

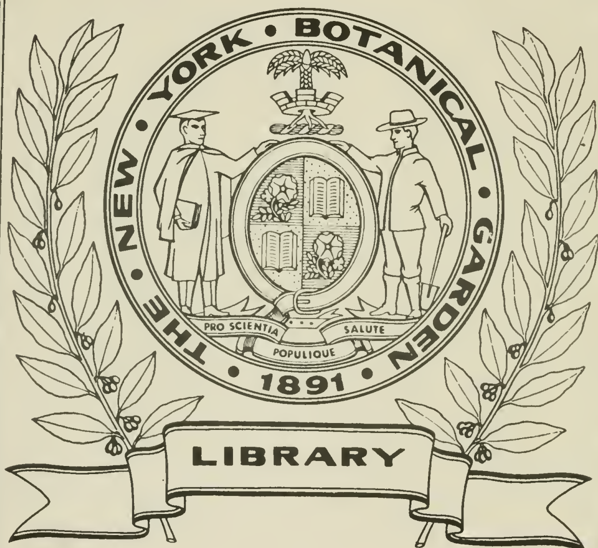
AF

H. L. SØRENSEN.
KONREKTOR.

SJETTE UDGAVE. MED 101 TRÆSNIT.

KRISTIANIA.
FORLAGT AF ALB. CAMMERMEYER.
1890.

THE NEW YORK BOTANICAL GARDEN
PRO SCIENTIA
POPULIQUE
SALUTE
1891
LIBRARY

NORSK FLORA

FOR

SKOLER.

AF

H. L. SØRENSEN
KONREKTOR.

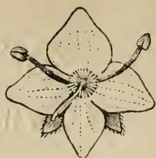
SJETTE UDGAVE. MED 101 TRÆSNIT.

KRISTIANIA.
FORLAGT AF ALB. CAMMERMEYER.
1890.

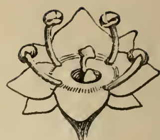
O. C. Olsen & Co. Kjøbenhavn.

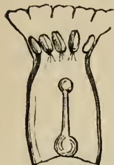
For ved hjælp af denne bog at bestemme en plante, det vil sige finde dens navn og dens slegtskabsforhold til andre planter, gaar man frem paa følgende maade. Først undersøger man, til hvilken klasse i Linnés system den hører en oversigt over dette system findes paa side V). Under denne klasse undersøger man planten videre efter tabellen side VI for at faa vide, til hvilken naturlig familie den skal henføres. Hvis da beskrivelsen af denne familie passer paa den plante, som undersøges, opsøges tilsidst slegten og arten under denne.

1

2

3

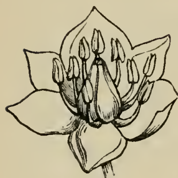

4

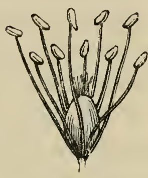

5

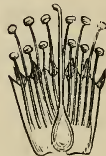

6

7

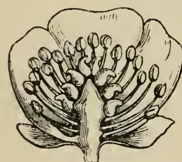

8

9

10

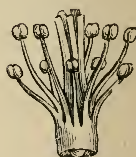

11

12

13

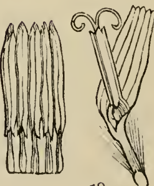

14

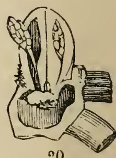

15

16

17

18

19

20

21

22

23

Oversigt over Linnés Plantesystem.

A.

Planter med tvekjønnede blomster (ɔ: med støvdragere og støvveie i samme blomst) og frie støvdragere.

1 klasse med 1 støvdrager.
2 „ „ 2 —
3 „ „ 3 —
4 „ „ 4 — (som er ligelange).
5 „ „ 5 — .
6 „ „ 6 — (som er ligelange).
7 „ „ 7 —
8 „ „ 8 —
9 „ „ 9 —
10 „ „ 10 —
11 „ „ 11—20 —
12 „ „ 20 eller flere støvdragere i en omkringsædig eller oversædig blomst.
13 „ „ 20 eller flere støvdragere i en undersædig blomst.
14 „ „ 2 længere og 2 kortere støvdragere.
15 „ „ 4 længere og 2 kortere støvdragere.

B.

Planter med tvekjønnede blomster og med støvdragerne sammenvoksede indbyrdes eller med griflen.

16 klasse med støvtraadene sammenvoksede i 1 bundt.
17 „ „ „ „ i 2 bundter.
18 „ „ „ „ i 3 eller flere bundter.
19 „ „ støvknapperne sammenvoksede i et rør.
20 „ „ „ fæstede til griflen.

C.

Planter med enkjønnede blomster (ɔ: med støvdragere og støvveie i forskjellige blomster).

21 klasse med støv- og frugtblomster paa samme plante (enbo).
22 „ „ „ „ „ „ forskj. planter (tvebo).

D

23 klasse planter uden tydelige blomster (ɔ: uden støvdragere og støvveie).

Ordenen bestemmes i de 13 første klasser efter griflernes antal (eller, hvis griflerne mangler, efter arrenes antal) i hver blomst; i 14de og 15de klasse efter frugtens beskaffenhed; i 16de—22de klasse efter støvdragernes antal.

Tabel.

over de i denne bog beskrevne vekster efter Linnés system, med henvisning til plantefamilierne.

1 klasse.

Side

1 orden (1 griffel).

A. Vandplante med kransstillede blade — Hestehale (vandspirene) 114

B. Strandplante; kjødet, leddet, bladløs stengel — Salturt (meldefam.) 29

2 orden (med 2 grifler). Smaa vandplanter . . . Vandstjerne 28

2 klasse.

2 orden (1 griffel).

A. Ufuldstændige blomster.

- a. Træ med modsatte, finnede bl.; intet blomsterdække . . . . Ask (oljefam.) 48
- b. Urt med finnede blade . . . Stink-karse (korsblomst.) 94
- c. Saftig strandvekst uden blade. . . Salturt (meldefam.) 29
- d. Smaa, svømmende vandplanter . . . . Andemadfam. 17

B. Fuldstændige blomster.

- a. Fribladet krone; undersædig frugtknude; 2 bæger- og kronblade. . . . . . Troldurt (natlysfam.) 113
- b. Sambladet krone; oversædig frugtknude.
  1. buske med modsatte blade . . . . Oljefam. 48
  2. Urter; 4-kantet stengel . . . . Klourt (læbeblomstr.) 50
  3. „ hjulformet, 4-fliget krone — Veronika (maskeblomstr.) 59
  4. „ læbeformet krone med spore Blærerodfam. 65

2 orden (2 grifler) græs . . . . Gulaks (græsfam.) 14

Side

3 klasse.

1 orden (1 griffel).

A. Ikke græslignende.

a. Modsatte, finnede blade . . . . Baldrianfam. 32

b. Sverdformede blade; 6-bladet, gult blomsterdække; 3 kronbladlignende ar . . . . Sverdliljefam. 20

B. Græsagtige vekster.

a. Bladløs stengel; hindeagtigt, 6-bladet blomsterdække . . . . Sivfam. 18

b. Blade med hel bladskede; trinde aks med taglagte dækskjæl; blomsterdækket en krans af haar eller mangler . . . . Halvgræs 14

c. Klovet bladskede; ensidigt aks; børstef. blade . . . . Finnskjeg 14

2 orden (2 grifler) . . . . Græsfam. 8

3 orden (3 grifler). Liden sumpvekst, modsatte blade, hvide blr., 2-bladet bæger *Montia fontana* 93
(Vasgræs 10 kl. 3 ord. Krækling 22 kl. 3 ord.).

4. klasse.

1 orden (1 griffel).

A. Baade bæger og krone.

a. Sambladet krone.

1. Undersædig frugtknude; modsatte blade; blaa eller rødl. blomster i kurve Karreborrefam. 32
2. Undersædig frugtkn.; kransstillede blade; 4-kantet eller 4-ribbet stengel; kvast Kransbladede 45
3. Oversædig frugtknude; rodstillede blade; endestillet aks . . . . Kjæmpefam. 31
4. Oversædig frugtkn.; modsatte blade; rørformet krone; 2-lappet ar . . . . Søterodfam. 48

b. Fribladet krone.

1. Undersædig, 2-rummet stenfrugt; modsatte blade; blomster i kvast eller skjerm Kornel 75
2. Oversædigt, 2—4-rummet bær; buske, smaa blomster i bladhjørnerne . . . Troldhegfam. 108

B. Enkelt blomsterdække.

a. Hvide, smaa, 4-delte blomster i endestillet klase; to hjerteformede blade . . . . Maiblomst 20

b. Grønne blomster i en kvast, 8-delt blomsterdække; haandnervede blade. Marikaabe (rosefam.) 121
(Mynte 14 kl. 1 ord.).

Side

2—5 ar; afvekslende eller spredte blade . . . . Klokkefam. 44

bb. Buske med bær; modsatte blade Kapriföliumfam. 47

cc. Vandplante med læbedannede blomster . . . . Botnegræs 45

B. Fribladet krone; dobbelt blomsterdække.

a. Uregelmæssige blomster; urter med kapselfrugt.

1. Urter med akselblade; 1-rummet frugtkn. Fiolfam. 97

2. Urter med gjennemskinnende, saftige stengler uden akselblade; 5-rummet frugtknude . . . . Springfrø 112

b. Regelmæssige blomster; buske med bærfrugter.

1. fjærnervede, hele blade; 2—4-rummet frugtknude . . . . Troldhegfam. 108

2. Haandlappede blade.

α. Buske med blomster i klaser eller enlige . . . . Ribsfam. 78

β. Klatrende busk; blr. i skjerme . . . Bergflette 74 (Jaablom 5 kl. 4 ord. Tranehals 16 kl. 1 ord.).

C. Enkelt, farvet blomsterdække.

a. Liden strandvekst, modsatte bl., røde blomster . . . . Strandkryb (aurikelfam. 66

b. Med hindeagtige skeder ovenfor bladene . Skedeknæ 30

2 orden (2 grifler).

A. Blomsterdækket enkelt.

a. Trær med rundagtige vingefrugter; afvekslende, hele blade . . . . Almefam. 27

b. Urter med nødder; grønne, ubetydelige blomster . . . . Meldefam. 28

B. Blomsterdækket dobbelt.

a. Sambladet krone; bladløse snylteplanter; blomster i hobe . . . . Snyltetraadfam. 57 (Søterod 5 kl. 1 ord.).

b. Fribladet krone; undersædig, 2-delelig spaltefrugt; blomster i skjerme Skjermblomstrede 71

3 orden (3 grifler).

A. Oversædig kapsel; skjør urt med modsatte blade. 2-delte hvide kronblade . . . . Vasarv (nellikfam.) 102

Side

B. Undersædigt bær; buske, modsatte blade
Kaprifoliumfam. 47

C. Nødfrugter; urt med enkelt, rødt blomsterdække; hindeagtige bladskeder ovenfor bladstilkens grund . . . . Tungræs (syrefam.) 31

4 **orden** (4 grifler). Sumpvekst; en enkelt, hvid blomst med gulagtige bikronblade med stilkede, gulgrønne honningkjertler i randen
Jaablom (soldugfam.) 96

5 **orden** (5 grifler).

A. Kapselfrugt; bægeret ikke hindeagtigt.

a. Myrvekster med blomster i klase paa et fint blomsterskaft; rodstillede, kjertelhaarede blade . . . . Soldugfam. 96

b. Urter med bladet stengel.

1. Kapslen 10-rummet; smale blade; udelte kronblade . . . . Linfam. 111

2. Kapslen 1-rummet; 2-delte kronblade
Femhannet arve 103

B. Nød; hindeagtigt bæger; rødt blomsterhoved; traadformede, rodstillede blade . . . . . Hindebægerfam. 32

6 **orden** (mange grifler) . . . . Musehale (soleiefam.) 82

6 klasse.

1 **orden** (1 griffel).

A. Blomsterdækket dobbelt: tornet busk . . . Berberisfam. 85

B. — enkelt.

a. Bær; vandret rodstok; hvide eller grønne blomster. . . . . Konvalfam. 20

b. Kapsel.

1. Kronbladagtigt blomsterdække; vekster med løg . . . . Liljefamilien 19

2. Grønligt (eller gult) blomsterdække.

α. Blomster i kvast, klase eller knippe; græslignende blade . . . . Sivfamilien 18

β. Blomster i tykt, kjødfuldt aks
Kolbeblomstrede 16

c. Nød; farvet blomsterdække . . . Skedeknæ (syrefam.) 30

2 **orden** (2 grifler).

A. Urter med nødder; hjerteform. rodblade, 4-bladet blomsterdække, 2 penselformede ar Fjeldsyre 30
(Skedeknæ 8 kl. 3 ord.)

Side

B. Trær med runde vingefrugter, afvekslende, rue blade . . . . Almefam. 27

3 orden (3 grifler).

A. Nodfrugter; en kræmmerhusformet skede ovenfor bladstilkens grund; 3 penselformede ar Syrefam. 29

B. Spaltefrugt; rodstillede, traadformede blade: aksformet klase; 3 fjærformede ar Trehage (vandgrofam.) 17

C. Belgkapsler; fjeldurt, smaa sverdformede rodblade, hvidgule blomster i aks . . . . . . Vallsaks 19

4 orden (6 eller flere grifler). Vandplanter med blomsterskaft og 6-bladet blomsterdække i 2 kredse, den indre oftest kronbladagtig . Vandgrofam. 17

7 klasse.

A. Træ med modsatte, 5—7-koblede blade Hestekastanje 107

B. Urt med hele blade samlede i spidsen af stenglen; 1—3 hvide, stilkede blomster Skogstjerne (aurikelfam.) 67

8 klasse.

1 orden (1 griffel).

A. Fribladet krone.

a. Trær med vinget, 2-delelig spaltefrugt . . Løn 107

b. Urter med lang, undersædig, 4-rummet kapsel; frø med frøuld, 4 kronblade . . . . Natlysfam. 112

c. Snyltevekster paa trærødder . . . Snylterodfam. 70

B. Stambladet krone. Buskagtige . . . . Lyngfam. 67

C. Enkelt, 4-fliget blomsterdække. Busk med røde blomster, askformet sammenhobede; blade i toppen af grenene; bærfrugt Tyved 31

2 orden (2 grifler). Liden urt med enkelt, indvendig gult, 4-fliget blomsterdække . . . . . Maiguld 78

3 orden (3 grifler). Enkelt, farvet blomsterdække; akselbladene danner en skede ovenover bladet; kantet nød . . . . Syrefam. 29

4 orden (4 grifler).

A. Urt med enlig grøn blomst mellem 4 blade: Bær . . . . Firblad (konvalfam.) 20

B. Spæd urt med 5-blomstret hoved, to modsatte blade . . . . Desmerurt 75

Side

10 klasse.

1 orden (1 griffel).

A. Kapsel; støvknapperne springer op med huller i spidsen; altidgrønne, læderagtige, hele blade.

a. Sambladet krone . . . . Lyngfam. 67

b. Fribladet krone . . . . Vintergrøn 69

B. En 5-delelig spaltefrugt; støvveien danner et langt neb; indskaarne blade . . . . . Storkenebfam. 110

C. Snyltevekster med saftig, straagul stengel, beklædt med skjæl . . . . Snylterodfam. 70

2 orden (2 grifler).

A. Undersædig, 2-rummet kapsel; spredte blade; oftest hvide blomster . . . . Bergsildrefam. 77

B. Oversædig, 1-rummet kapsel, modsatte, hele blade . . . . Nellikfam. 99

3 orden (3 grifler); modsatte blade . . . . Nellikfam. 99

(Tamarisk 16 kl. 2 ord.)

4 orden (5 grifler).

A. En kapsel; hele, modsatte blade . . . . . . Nellikfam. 99

B. „ „ 3-koblede blade . . . . . . Gjøksyrefam. 112

C. Et bær; to enkelt eller dobbelt 3-koblede, modsatte blade . . . . Desmerurt 75

D. sammmensat frugt (belgkapsler); hele, saftige, tykke blade . . . . Tykbladede 75

(Storkenebfam. 16 kl.)

11 klasse.

1 orden (1 griffel). Røde blomster i et aks, 6-bladet krone; rank vekst med modsatte eller kransstillede, hele blade . . . . Kattehale 114

2 orden (2 grifler). Finnede blade, gule blomster i akslignende klase . . . . . . Akermaane (rosefam.) 120

3 orden (3 grifler). [Enkelt blomsterdække, grøngule blomster i skjerm; indeholder melkesaft Vortemelk 109]

12 klasse.

1 orden (1 griffel). Omkringsædig blomst Stenfrugtfam. 121

2 orden (2–5 grifler).

A. Æblefrugt; underbægeret sammenvokset med frugtknuden . . . . Æblefam. 114

B. 5 belgkapsler; omkringsædig blomst Mjødurt (rosefam.) 121

3 orden (mange grifler) . . . . Rosefam. 116

Side

13 klasse.

1 orden (1 griffel).
A. Kronen 4-bladet.
a. Kapselfrugt; 2 hurtig affaldende bægerblade; urter indeholdende melkesaft . Valmuefam. 82
b. Bær; hvide blomster i akslignende klase; 4 hurtig affaldende bægerblade; 2—3-dobbelt finnede blade . . . . . Troldbær (soleiefam.) 85
B. Kronen 5-bladet; træ med spredte, hjerteformede blade . . . . Lind 106
C. Kronen mangebladet; vandplanter med rundagtig-hjerteformede blade, store blomster Nøkkerosefam. 95

2 orden (2 eller mange grifler) . . . . Soleiefam. 79

14 klasse.

1 orden (spaltefrugt). 4-rummet frugtknude, 1 griffel; frugten spalter sig i 4 smaanødder; læbeformet krone, oftest 4-kantet stengel Læbeblomstrede 50

3 orden (kapselfrugt).
A. 2-rummet frugtknude; uregelmæssig krone Maskeblomstr. 59
B. 1-rummet, undersædig frugtknude; smaa klokkeformede blomster . . . . . *Linnæa* (kaprifoliumfam.) 48

15 klasse. · Korsblomstrede 87

16 klasse.

1 orden (5 støvdragere).
A. Kapsel.
a. 5 grifler; 5 kronblade; spæde, glatte vekster Linfam. 111
b. 1 griffel; hjulformet, gul krone; modsatte eller kransstillede blade . . . Fredløs (aurikelfam.) 66
B. 5-delelig spaltefrugt; støvveien danner tilsidst et langt neb; sammensatte eller delte blade Storkenebfam. 110

2 orden (10 støvdragere).
A. Regelmæssig krone.
a. 5-rummet kapsel; 5 grifler; liden urt med 3-koblede blade; hvide blomster. . . Gjøksyrefam. 112

Side

b. 1-rummet kapsel; ingen griffel; busk med sylformede blade; blomster i aks . . . . Tamarisk 96

c. 5-delelig spaltefrugt; støvveien danner tilsidst et langt neb; haanddelte eller fligede blade . . . . Storkenebfam. 110

B. Uregelmæssig krone. Finnede eller 3-koblede blade . . . . Erteblomstrede 122

3 orden (mange støvdragere). Et 3-bladet svøb nedenfor bægeret; haandlappede blade . . Katostfam. 105

17 klasse.

1 orden (6 støvdragere). Bægeret 2-bladet, affaldende; kronen uregelmæssig, med spore; fint delte blade; blomster i klase . . . . . Jordrøgfam. 86

2 orden (8 støvdragere). Smaa urter med smale, hele blade og endestillede klaser; 2 af bægerets fliger er vingeformede og farvede; kronens nedre flig frynset . . . . Blaafjær 107

2 orden (10 støvdragere). Finnede eller 3-koblede blade; uregelmæssige blomster . . . Erteblomstrede 122

18 klasse.

Urter med gule blomster; 3 grifler; modsatte, hele blade med gjennemsigtige prikker . . . Perikumfam. 106

19 klasse.

Blomsterne i kurve . . . . Kurvblomstrede 33
(Søtvider, fiol, springfrø se 5te klasse.)

20 klasse . . Marihaandfam. 20

21 klasse.

1 orden (1 støvdrager).

A. Bær; blomsterstanden en kolbe; sumpvekster med tyk rodstok . . . . Kolbeblomstrede 16

B. Nød; urteagtige vekster.

a. Smaa vandplanter, som alene bestaar af et rundagtigt, svømmende løv . . . . Andemad 17

b. Smaa vandplanter med modsatte, ofte i spidsen rosetstillede blade; og 4-vinget frugt . . . . Vandstjerne 28

c. Landplanter, som indeholder melkesaft; 3-delelig spaltefrugt . . . . Vortemelk 109

Side

C. Frøene nøgne; trær . . . . Bartrær 6

2 orden (2 støvdragere) . . . . Andemad 17

3 orden (3 støvdragere).

A. blomster i kolber eller kugleformede hoveder; støvblomster i de øverste, frugtblomster i de nederste; blomsterdækket børsteformet Dunkjevlefam. 16

B. Halvgræs med oftest 3-kantede stengler; blomster i aks, besatte med skjæl; frugtblomsterne med 2—3 ar; oftest myrvekster . . . Star (halvgræs) 15

4 orden (med 4 støvdragere).

A. Urter med modsatte blade; smaa, grønne blomster i klaser . . . . Neslefam. 27

B. Trær med spredte blade; ufuldstændige blomster i rakler . . . . Birkefam. 23

5 orden (med 5 støvdragere) . . . . Meldefam. 28

6 orden (2 støvdragere).

A. Vandplanter.

a. Pilformede blade, kransstillede blomster; 3 ydre, 3 indre blr.dækblade . . Pilblad (vandgrofam.) 17

b. Fine, kamformet delte, kransstillede blade; smaa blomster i aks over vandet . . Vandspirene 114

B. Trær med rakler.

a. Vingefrugt . . . . Birkefam. 23

b. Nød . . . . Skaalbærende 24

22 klasse.

2 orden (2 støvdragere).

A. Træer eller buske med rakler . . . . . . Pilefam. 25

C. Træ med nøgne blomster i kvast . . . . Ask (oljefam.) 48

3 orden (3 støvdragere). Lyngagtig busk med naaleformede, vedvarende blade . . . . Krækling 108

4 orden (4 støvdragere).

A. Urter med modsatte blade . . Stor-nesle (neslefam.) 27

B. Buske.

a. Modsatte blade; dobbelt, 4-deleligt blomsterdække; bærfrugt. . . . . Tvebo-troldhæg 108

b. Spredte blade; blomster i rakler med taglagte skjæl; nødfrugt; sterk aromatisk lugt Pors 27

5 orden (5 støvdragere).

A. Slyngende urt med rue, haandlappede blade; støvblomster i lange, frugtblomster i korte rakler med store skjæl . . . . . Humle (neslefam.) 28

23 klasse.

Planterne inddeles i:

A. Blomsterløse planter (sporeplanter).

De mangler egentlige blomster og formerer sig ved fine, støvlignende legemer, som kaldes sporer.

B. Blomsterplanter uden frugtknude.

Eggene er nøgne, ikke indesluttede i nogen frugtknude (bartrær).

C. Blomsterplanter med frugtknude.

Eggene er indesluttede i en frugtknude.

De deles i to klasser:

I. **Enfrøbladede.** Kimen har 1 frøblad. Tretallet er fremherskende i blomstens dele.

II. **Tofrøbladede.** Kimen har 2 frøblade. Femtallet eller firetallet er fremherskende i blomsten. Disse deles atter i 3 ordener:

1. Kronløse. Enkelt eller intet blomsterdække.
2. Helkronede. Sedvanlig dobbelt blomsterdække, sambladet krone.
3. Frikronede. Sedvanlig dobbelt blomsterdække, fribladet krone.

A. Blomsterløse planter.

De blomsterløse planter eller sporeplanterne formerer sig ved sporer, der oftest bestaar af en enkelt celle. Herhen hører sop, alger, lav, mos, kraakefod, bregner og snelder.

Kun de tre sidste familier, der ligesom blomsterplanterne har karbundter, som giver deres bygning fasthed, vil her blive beskrevne. Sporerne er indesluttede i sporehuse.

1. Kraakefodfamilien (*Lycopodiaceæ*).

For det meste krybende skovplanter af et moslignende udseende, med grenede stengler og smaa, skjæl- eller sylformede, tætsiddende, taglagte blade. Sporehusene sidder i aks i spidsen af grenene indenfor dækskjæl eller i bladhjørnerne. Sporerne danner et fint pulver, kjendt under navn af „heksemel“.

Alm. kraakefod (*Lycopodium clavatum*). Krybende stengler, opstigende grene med 2—3 stilkede, gulagtige aks. Bladene tætsiddende, smale, kloagtig indbøiede og ender i en hvid haarspids.

[**Jamne-kraakefod** (*L. complanatum*) med vifte- eller knippeformigt samlede, oprette, flade grene og tynde, oventil sedvanlig gaffeldelte aksstilke. — **Femradet kraakefod** (*L. annotinum*). Krybende stengel; udsperrede, sylformede blade, paa hovedstengelen omtr. i 5 rader, paa grenene i 8. Aksene enlige, ustilkede. — **Liden kraakefod** (*L. inundatum*). 2—4 tom. lang, krybende stengel; linjeformede, tilspidsede blade, der paa hovedstenglen er noget ensidig opadvendte. — **Fjeld-kraakefod** (*L. alpinum*). Liggende stengel med krumt opstigende grene. Bladene tæt taglagte i 4 rader, lancetformede. Aksene siddende. Blaagrøn. — **Otteradet kraakefod** (*L. Selago*). 3–12 tom. høie, stive stengler, som nedentil er opstigende, oventil gjentagen tvedelte, med 8-radede, læderagtige blade. Sporehusene i bladhjørnerne].

2. Bregner (*Filices*).

Urteagtige planter med fleraarig rodstok (i de tropiske lande med træagtig stamme), hvorfra de i begyndelsen sneglehusformig indrullede løv skyder ud. De sidste er gjerne mere eller mindre delte eller sammensatte. De kapselagtige sporehuse er samlede i hobe, ordnede paa bagsiden af løvet eller sjeldnere i aks i enden af omdannede løv. Frugthobene er ofte bedækkede

af en liden hinde, sløret, eller af den tilbagerullede bladrand.

a. Frugthobene uden slør og ikke bedækkede af bladets tilbagebøiede rand.

Sisselrod *(Pylopodium)*. Frugthobene runde, aldeles ubedækkede.

1. **Alm. sisselrod** *(P. vulgare)*. Lovet enkelt fjærdelt, glat. (Klipper).
2. **Dunhaaret s.** *(P. Phegopteris)*. Lovet i omrids triangelformig-egformet, nedentil næsten dobbelt finnet. Det nederste par finner nedbøiet. (Skove).
3. **Tredelt s.** *(P. Dryopteris)*. Lovet i omrids bredt triangelformet, nederst 2—3-dobbelt finnet. De nederste hovedfinner stilkede og noget opadbøiede, hvorved løvet faar et 3-koblet udseende. Glat, spæd, med lange løvstilke. (Skove).

Lodnebregne *(Woodsia ilvensis)*. Frugthobene runde, haarede. Løvet i omrids lancetformet, skjællet og haaret, dobbelt eller enkelt finnet. (Liden bregne, bergsprekker).

b. Frugthobene med slør.

Telg *(Polystichum)*. Sporehusene rundagtige. Sløret nyreformet, fæstet med en fold i kanten af hoben. Løvet 2—3-dobbelt finnet.

1. **Orme-telg** *(P. Filix mas)*. 1—2 alen høit løv, i omrids aflangt-lancetformigt, dobbelt finnet. De mindste afsnit takkede, med 2 rækker store, kredsrunde fruhthobe. (Skyggefulde steder).
2. **Braad-telg** *(P. spinulosum)*. 1/2—2 fod høit løv, i omrids aflangt eller næsten trehjørnet-lancetformigt, næsten 3-dobbelt finnet. De mindste afsnit med kloagtig indbøiede tænder. (I skygge).
3. **Berg-telg** *(P. Oreopteris)*. 1—2 fod høit løv, i omrids aflangt-lancetformigt, dobbelt fjærfliget med afrundede, helrandede flige og smaa frugthobe nær randen. (Vestkysten).

Taggbregne *(Aspidium Lonchitis)*. Sløret er skjælformet, fæstet i midten af frugthobene og har kanten fri. Bladstilken skjællet. Løvet i omrids lancetformigt, enkeltfinnet. Finnerne halvmaaneformet opadkrummede, torntandede. (Bergskove).

Lok *(Cystopteris)*. Sløret er skaalformigt, fæstet under de rundagtige frugthobe og bedækker dem i begyndelsen. Spæde, findelte bregner.

1. **Skjør-lok** *(C. fragilis)*. 2—12 tom. Spæd. Løvet i omrids

lancetformigt, dobbelt finnet. Sporerne i 4 hobe paa begge sider af smaafinnernes midtnerve. (I skygge).

2. **Berg-lok** *(C. montana).* Indtil 1 fod høi. Løvet i omrids bredt triangelformet, 3-dobbelt finnet med dybt indskaarne smaafinner. (I skygge. Fjeldtrakter).

Burkne *(Asplenium).* Sporehobene aflangt-linjeformige. Sløret af samme form, fæstet med langsiden langs hobens ydre rand.

1. **Skog-burkne** *(A. Filix femina).* Omkring alenhøi. Løvet i omrids bredt lancetformet, dobbeltfinnet med smale, fligede smaafinner. Stilken skjællet nedentil.
2. **Sort-burkne** *(A. Trichomanes).* 4—6 tom. høit, smalt, enkeltfinnet løv med rundagtige finner og sortbrun, glinsende løvstilk. (Klipperifter).
3. **Lys-burkne** *(A. viride).* Ligner foregaaende, men har lysegrønne stilke og løv.
4. **Mur-burkne** *(A. ruta muraria).* Løvet 2—4 tom. høit, finnet. De nederste finner sedvanlig 3-koblede med bredt rudeformede afsnit, de øverste hele eller lappede.
5. **Olafsskjeg** *(A. septentrionale.)* Løvet 1—6 tom. høit, langstilket, i spidsen delt i 2—3 sedvanlig jevnbrede flige, som paa undersiden bedækkes ganske af frugthobene. (Klipperifter).

c. Sporehusene dækkede af den tilbagerullede bladrand.

Einstape *(Pteris aquilina).* Vor største bregne, 2—6 fod høit og ofte over 1 fod bredt løv, i omrids egformet—triangelformet, 2—3-dobbelt finnet. Afsnittene helrandede og rundlappede.

Strudsvinge *(Struthiopteris germanica).* De golde løv 2—5 fod høie, i omrids jevnbredt lancetformede, finnede med fjærdelte finner. De er stillede i tragtformede kredse, der omslutter de meget kortere og smalere, mørkebrune frugtbærende løv, der er finnede med næsten trinde finner, som paa bagsiden er ganske dækkede af frugthobe. (Fugtige skovtrakter).

Bjørnekam *(Blechnum Spicant).* Løvene ½—1½ fod høie, i omrids smalt lancetformede, kamformet enkeltfinnede. De frugtbærende løvs finner er fjerntstaaende, næsten traadsmale, de golde løvs kortere, meget bredere, svagt halvmaaneformet opadkrummede. (Især ved syd- og vestkysten.)

Hestespreng *(Allosurus crispus).* De frugtbærende løvs smaafinner

er boiede tilbage ligetil fligens midtnerve og bedække ganske de i ét løbende frugthobe. Løvet i omrids triangelformet, 3-dobbelt finnet, 3—12 tom. hoit, spædt. (Alm. langs vestkysten).

3. Snelder (*Equisetaceæ*).

Krybende rodstok og rørdannede, hule eller pibede, leddede, bladløse stænger med en tandet skede ved hvert led, med eller uden kransstillede grene af samme bygning som hovedstenglen. I spidsen af de frugtbærende stengler sidder et aks, dannet af smaa, kantede skjolde, der paa undersiden bærer en kreds af sporesække.

1. **Aker-snelde** (*Equisetum arvense*). De aksbærende stengler ugrenede, blegbrune, med rummelige, hvidagtige skeder, der bærer alm. 9—10 lange, sortbrune tænder. Efterat disse er bortvisnede, fremkommer de meget tyndere, golde, grønne stengler, der bærer talrige 4-kantede grene og smaa skeder. (Leragtig grund).

2. **Grøfte-snelde** (*E. pratense*). Den aksbærende stengel ugrenet eller ofte oventil med korte kransgrene; dens skeder oventil tragtformede med alm. 12—flere brune, i randen hvidhindede, spidse tænder. Den golde stengel med talrige, for det meste 3-kantede, udelte kransgrene. Efter frugtmodningen visner akset, og grenene forlænger sig betydelig. (Skove, grøfter).

3. **Skog-snelde** (*E. silvaticum*). De aksbærende stengler er udelte eller oventil med uudviklede kransgrene. Deres skeder store, noget oppustede, nedentil blege, oventil brune og 3—5-kløvede. De senere opskydende golde stengler har talrige fine, bueformig nedbøiede grene med korte smaagrene. Deres skeder korte med faa, hindeagtige tænder. Grenene har udbøiede, sylformede tænder. Efter frugtsætningen visner akset, og grenene udvikler sig.

4. **Myr-snelde** (*E. palustre*). Stenglerne dybt 6-furede, sedvanlig grenede, med næsten oprette, lange, firkantede grene. Skederne korte, med 6 brune, i kanterne hvidhindede tænder. Aksene tynde, valseformede.

5. **Elv-snelde** (*E. fluviatile*). Stenglen kraftig, 2—4½ fod høi, indvendig hul (hos de foregaaende arter er den flerpibet), riflet,

Ovenfor midten sedvanlig forsynet med udelte grene: skederne snævre, med 16—20 sortbrune tænder. (Vand).

6. **Skjefte-snelde** eller skavgræs *(E. hyemale)*. Stenglerne stive, hvasse, skjøre, ugrenede, riflede blaagrønne, 1—$1^1/_4$ fod høie, med korte skeder, tegnede med sort ring. Overvintrende. (Fugtige skove og ved vand).

7. **Fjeld-snelde** *(E. variegatum)*. Stenglerne noget ru, 6—8-furede, udelte eller kun nedentil noget grenede, uden kransgrene, $^1/_2$—1 fod høie. Skederne sortbrune, med 6—8 spidse, hvidkantede, udbøiede tænder. (Fugtige steder, især tilfjelds).

B. Blomsterplanter uden frugtknude.

4. Bartrær *(Coniferæ)*.

Sedvanlig altidgrønne trær eller buske med stive, læderagtige blade (barnaale). Blomsterne meget ufuldkomne, enten enbo eller tvebo. Støvblomsterne bestaar af talrige, krans- eller spiralstillede, skjold- eller bladskjælagtige støvdragere, der hver bærer to eller flere støvsække paa undersiden. Frugtblomsterne danner hos gran og fure en blomsterstand, der udvikler sig til en saakaldt kongle. Dennes akse er besat med spiralstillede skjæl, der bliver træagtige (kongleskjæl) og paa den opadvendte side bærer hver to eg (frø). I begyndelsen sees et lidet dækblad under hver kongleskjæl. Enerens bærlignende frugt er dannet af de tre endestillede eg og de nærmest under samme siddende bladskjæl, der svulmer kjødagtig op og vokser ud over eggene. Hos barlind dannes frugten derved, at en kjødagtig frøhud vokser op omkring frøet. Stammen vokser i tykkelse ved hjælp af en sævjering. Kimen har to eller flere frøblade og udvikler en hovedrod.

Furu *(Pinus silvestris).* Indtil 100 fod høit skovtræ med rødlig bark. Udstaaende grene. Naaleformede, næsten flade, blaagrønne blade i tobladede knipper. Gule støvblomster, sammenhobede om den nedre del af aarsskuddene. Kongler nær spidsen af andre aarsskud. Kongleskjællene fortykkede i spidsen, hvert med 2-vingede frø. Bladknipperne er forkortede skud, der sidder i hjørnerne af hovedaksens smaa hindeagtige bladskjæl og falder af efter 3—4 aars forløb. Konglerne modnes først i 2det eller 3dje aar.

Gran *(Picea excelsa).* Indtil 130 fod høit skovtræ, med kransstillede noget nedbøiede hovedgrene med tosidig, fladt udbredt forgrening. Naaleformede, firkantede, grønne, spiralstillede blade, vedvarende i 6—7 aar. Enbo blomster, der ikke sidder paa aarsskuddene. Støvblomsterne og de unge kongler røde. Kongleskjællene tynde i spidsen.

Lerketræ *(Larix europæa)* .De unge skud med tynde, naalformede, spiralstillede blade, i hvis hjørner senere udvokser korte skud af talrige, knippestillede barnaale. Bladene falder af om høsten. (Plantet).

Ener eller **brisk** *(Juniperus communis).* Busk eller lidet træ med sylformede blade i 3-bladede kranse. Smaa tvebo blomster i de yngre grenes bladhjørner. Bærlignende frugt, i det første aar grønt, i det andet sort, blaadugget. (Mager grund).

Barlind *(Taxus baccata).* Busk eller lidet træ med rødbrun bark og flade barnaale, der er spiralstillede, men vender til to sider paa skuddene. Blomsterne tvebo, i bladhjørnerne. Bærlignende, røde frugter. (Ikke alm. I det sydlige og langs vestkysten).

C. Blomsterplanter med frugtknude.

Klasse I. Enfrøbladede.

Kimen har 1 frøblad. Rodderne er birødder. Stenglen er oftest ugrenet og glat og karbundterne ikke ordnede i en kreds om marven, men spredte gjennem hele

stenglens cellevæv. Bladene spredte, oftest med sterkt udviklet skede, som rørformig omfatter stenglen; de er altid udelte, i regelen smale og helrandede samt enten ligenervede eller buenervede. Blomsterdækket enkelt; dets blade er oftest 3 eller 6, ligesaa støvdragerne og arrene. Kun i de varmere lande findes træagtige arter.

5. **Græsfamilien** *(Gramineæ).*

Stenglen („straaet“) leddet og hul undtagen ved ledknuderne, hvortil de lange og smale blade er fæstede. Disse danner nedentil en rørformet, fortil spaltet skede. Paa det sted, hvor skeden gaar over i bladpladen, sidder paa den indre side den lille, opadrettede skedehinde. Blomsterne er sedvanlig grønne og samlede i smaaaks, som atter danner et sammensat aks (rug) eller en top (havre). Hvert smaaaks er omsluttet af 2 yderagner, indenfor hvilke sidder nogle faa (undertiden kun 1) blomster i 2 rader. Hver enkelt blomst er indesluttet af 2 inderagner, af hvilke den yderste og største bærer en lang snerp i spidsen eller paa ryggen. Blomsten har i regelen 3 støvdragere og en frugtknude med 2 grifler og fjærformede ar. Indenfor inderagnerne findes der ofte 2—3 yderst smaa skjæl, der svarer til blomsterdækket. Frugten er nødagtig, men det tynde frøhus er fastvokset til frøet („kornfrugt“ eller „græsfrugt“).

a. Smaaaksene flerblomstrede (undtagen byg), i et sammensat aks med leddet aksstilk; snerp fra spidsen af nedre inderagne.

Byg *(Hordeum).* 3 enblomstrede smaaaks i hvert af aksstilkens led. Yderagnerne ender i en meget lang braad. Nedre inderagne med lang snerp i spidsen. Frugten fastvokset til inderagnerne.

1. **Alm. byg** *(H. vulgare).* Akset har et firkantet udseende, fordi de 4 rader smaaaks har udstaaende snerp, medens 2 har oprette. (Dyrket indtil 70° n. b.).

2. **Seksradet byg** *(H. hexastichon)*. Alle 6 rader smaaaks med udstaaende snerp.

3. **Toradet byg** *(H. distichon)*. Kun 2 rader smaaaks fuldt udviklede, de øvrige golde.

Rug *(Secale cereale)*. Tæt taglagte, toblomstrede smaaaks med sylspidsede yderagner. Inderagnerne kamformig randhaarede, langsnerpede. (Dyrket indtil omtr. 69° n. b.).

Hvede *(Triticum)*. Akset toradet, med flerblomstrede, noget fladtrykte smaaaks, som vender fladen mod aksstilken.

1. **Dyrket hvede** *(T. vulgare)*. Akset firkantet med 3—5-blomstrede smaaaks. Yderagnerne hvælvede, med en fremspringende kjøl mod spidsen. (Dyrket til 64° 40′ n. b.).

2. **Kveke** *(T. repens)*. Akset stivt opret, med tætsiddende smaaaks. Agnerne tilspidsede eller braaddede. Et ved sin vidt og bredt krybende rodstok yderst besværligt ugræs.

3. **Hunde-hvede** *(T. caninum)*. Akset noget ludende. Yderagnerne med braad. Inderagnen med lang, bugtet snerp. Bladene paa begge sider haarede. Ingen rodstok. (I skygge).

Raigræs *(Lolium)*. Akset toradet med flerblomstrede, fladtrykte smaaaks, som vender kanten mod aksstilken. Kun 1 yderagne.

1. **Giftigt raigræs** eller „svimling" *(L. temulentum)*. Enaarig. Straaene oprette, indtil 3′ høie, rue nedenfor ledknuderne og toppen. Bladene 3—5″ lange og 3—4 linjer brede. Uden blomsterløse rodskud. Yderagnen af samme længde som de langsnerpede smaaks. (Agre. Ikke meget almindelig).

2. **Engelsk raigræs** *(L. perenne)*. Fleraarig. Glatte straa. Rodstok med blomsterløse sideskud. Bladene 2—3″ lange og 1 linje brede, lidt rue. Yderagnen kortere end det snerpløse smaaaks. (Hist og her i det sydl.).

3. **Lin-raigræs** *(L. linicola)*. Spæd. Enaarig. Bladene glatte, 3—5″ lange, 1—2 linjer brede. Snerpen meget kort. Uden rodskud. (Især i linagre).

Strandrug *(Elymus arenarius)*. 1—2 alen høit, blaagraat eller gulagtig strandgræs med indtil 1/2 fod langt aks med 2—3 smaaaks i hvert led. Smaaaksene 3—4-blomstrede. Vidt forgrenet rodstok og brede, stive og spidse, tilsidst sammenrullede blade (Sandige strande).

b. Smaaaksene flerblomstrede, i top. Snerp fra spidsen af nedre inderagne.

Svingel *(Festuca)*. Mangeblomstrede, aflange smaaaks i en opret top. Nedre yderagne 1-nervet. Nedre inderagne med snerp i spidsen, sjelden uden *(F. elatior)*.

1. **Eng-svingel** *(F. elatior)*. 2 til 3 fod høit græs med 2 til 3 linjer brede, indtil 1 fod lange, flade blade. Smaaaksene grønne eller grønt og rødt spraglede, uden snerp.

2. **Faare-svingel** *(F. ovina)*. Sedvanlig 1 kvarter høie, tuede, fine straa, oventil 4-kantede, med smal top. Børsteformig sammenrullede blade, ved spidsen gjerne rue. (Tørre steder).

3. **Stiv-svingel** *(F. duriuscula)*. 1—1½ fod høie, tuede, trinde straa med blade, som ved roden er traadformige, paa straaet flade, men tidlig sammenfoldede, alle glatte. (Tørre steder).

4. **Rød-svingel** *(F. rubra)*. 1—2½ fod høi, med krybende rodstok og oftest rødlig top. Rodbladene traadformede, straabladene flade. (Overalt paa græsbundne steder).

Hundegræs *(Dactylis glomerata)*. Over alenhøit græs med hvasse, kjølede blade. Ovale, sterkt sammentrykte smaaaks, knippevis sammenhobede i en tæt, ensidig top. Nedre inderagne skarpt kjølet med en kort, ru snerp nedenfor spidsen. (Enge).

Faks *(Bromus)*. Store, eg-lancetformige, langsnerpede smaaaks. Yderagner 3 — mangenervede. Bladskederne neppe halvveis kløvede.

1. **Glat-faks** *(B. secalinus)*. Glatte, grønne smaaaks. (Især rugagre).

2. **Lodne-faks** *(B. mollis)*. Blødhaarede smaaaks. (Beboede steder).

c. Smaaaksene flerblomstrede, i top. Uden snerp.

Bævregræs *(Briza media)*. Hjerteformige, fladtrykte, hængende smaaaks, uden snerp, paa udsperrede, haarfine topgrene. (Enge).

Rapgræs *(Poa)*. Smaaaksene eg-lancetformede, sammentrykte, med tæt taglagte blomster. Alle agner kjølede.

1. **Eng-rap** *(P. pratensis)*. Glat og trindt straa med udbredt top. Skedehinden kort, afskaaren (½ linje).

2. **Flad-rap** *(P. compressa)*. Fladtrykt, knæboiet straa, sammentrængt, noget ensidig top. Afrundet skedehinde. (Tørre steder).

3. **Mark-rap** *(P. trivialis)*. Oventil ru straa, udbredt top, fladtrykte skeder og forlænget skedehinde. (Fugtige enge).

4. **Lund-rap** *(P. nemoralis)*. Spædt, høit, glat straa. Oprette topgrene. Næsten umerkelige skedehinder. (I skygge).

5. **Stortoppet rap** *(P. serotina)*. Leddene dækkede af bladskederne. Inderagnerne med uldhaar ved grunden. (Fugtige steder).

6. **Fjeld-rap** *(P. alpina)*. Glat, med opret, stiv, egformig top. Store rødlige smaaaks. 1—2 tom. lange blade.

7. **Tun-rap** *(P. annua)*. Kvarterhøit, mygt, fladtrykt straa med kjølformigt sammenlagt, paatvers bølgende blade. Parvis topgrene. (Almindelig paa beboede steder, gaardspladse).

Sødgræs *(Glyceria)*. Smaaaksene meget lange, linjeformede, trinde, 3 — mangeblomstrede. Yderagnerne butte, hule, den nedre kortere, ennervet, den øvre længere, tonervet. (I og ved vand).

1. **Manna-sødgræs** *(G. fluitans)*. 3–4 fod høie, svømmende eller opstigende straa med indtil 1 fod lang, faagrenet top. Smaaaksene over ½ tomme lange, spidse, omtrent 10-blomstrede. Bladskederne fladtrykte. Skedehinderne omtrent 2 linjer lange, næsten butte. Støvveien forlænget. (Vand og vandbredder).

2. **Strand-sødgræs** *(G. maritima)*. Smaaaksene 5—10-blomstrede, 2–4 lin. lange, fiolette. Blomsterne noget spidse. Skederne trinde. Skedehinderne svagt tilspidsede. Arret siddende.

3. **Udsperret sødgræs** *(G. distans)*. Topgrenene tilsidst nedbøiede. Smaaaksene 3—6-blomstrede. Blomsterne butte. Skedehinderne meget korte, tvert afstudsede. Blaagraa. (Saltholdig, fugtig grund).

Blaatop *(Molinia coerulea)*. Smaaaksene har 3 kegleformige, adskilte blomster, den øverste gold. 1—2 fod høie, stivt oprette straa, ved grunden opsvulmede, sedvanlig kun enknudede. Skedehinden bestaar af korte haar. Toppen 2–6 tom. lang, mørkfiolet, sammenkneben. (Torvgrund).

Marigræs *(Hierochloa borealis)*. 3-blomstrede smaaaks i top. Kun den øverste blomst har støvvei. Ingen eller sjelden en ubetydelig snerp. Vellugtende, 1—1½′ høit græs med under blom-

stringen udbredt, ellers noget sammenkneben top og glinsende gulbrune, meget brede smaaaks. (Fugtige enge).

Hængeaks *(Melica nutans)*. 2-blomstrede, nikkende smaaaks uden snerp i en ensidig ludende klase. (Kratskove).

d. Smaaaksene flerblomstrede, i top. Vreden snerp fra ryggen eller grunden af inderagnen.

Havre *(Avena)*. Smaaaksene indesluttede af store, hvælvede yderagner. Inderagnen totandet i spidsen, med stor, knæbøiet rygsnerp. Frugten tæt omsluttet af inderagnerne.

1. **Dyrket havre** *(A. sativa)*. 2-blomstrede, hængende smaaaks, kun den ene blomst snerpbærende. Inderagnen glat. (Indtil 69° n. br.)

2. **Flog-havre** *(A fatua)*. 3-blomstrede, hængende smaaaks, alle blomster snerpbærende. Inderagnen ved grunden med rustbrune haar. (Hist og her som ugræs i agre).

3. **Heste-havre** *(A. elatior)*. 2-blomstrede, oprette smaaaks i en lang og udbredt top. Den nederste blomst snerpbærende nedenfor midten, men har kun støvdragere. Bladskedene glatte. (1–2 alen høit strandgræs).

4. **Dun-havre** *(A. pubescens)*. 2—3-blomstrede, oprette smaaaks i en smal top. Alle blomster med snerp ovenfor midten. Bladene og de nedre bladskeder haarede. (Enge).

5. **Eng-havre** *(A. pratensis)*. 4—5-blomstrede smaaaks i en smal, næsten akslignende klase. Yderagnerne betydelig kortere end smaaaksene. Alle blomster med lang, næsten retvinklet bøiet snerp. Bladskederne glatte eller rue. (Tørre enge).

Bunke *(Aira)*. 2-blomstrede smaaaks i en udbredt top. Agnerne hindeagtige. Nedre inderagne med en haarfin snerp paa ryggen, i spidsen tvert afstumpet, flertandet.

1. **Sølv-bunke** *(A. cæspitosa)*. Over alenhøit græs i tætte tuer. Stor top med smaa, glinsende, brogede smaaaks. Bladene flade med rue striber, spids skedehinde. (Meget almindelig paa fugtige enge).

2. **Smyle-bunke** *(A. flexuosa)*. Mindre straa og top, men større smaaaks end foregaaende. Snerpen fremragende. Topgrenene bugtede. Bladene børsteformig sammenrullede. (Alm. paa tørre enge og marker).

Lodnegræs *(Holcus).* Blødhaarede græsser med grenede, sammenknebne toppe. 2-blomstrede smaaaks. Den øverste blomst snerpbærende, men kun støvblomst.

1. **Fløiels-lodnegræs** *(H. lanatus).* Hele planten fløielshaaret. Snerpen indesluttet i smaaakset. (Enge langs kysten).
2. **Blødt lodnegræs** *(H. mollis).* Glatte straa med dunhaarede blade. Snerpen fremragende. (Mellem krat langs kysten).

Vandrør *(Phragmites communis).* Det største indenlandske græs, 3—4 alen høit, med brede, meget stive, indtil 1 fod lange og 6—12 lin. brede, langt tilspidsede blade og ½—1 fod lang, brunrød top. Blomsterne omgivne ved grunden af lange, bløde, sølvglinsende haar. Smaaaksene 2—7-blomstrede.

e. Smaaaksene 1-blomstrede, i top.

Hveinstraa *(Agrostis).* Smaaaksene paa haarfine grene, smaa, med kjølede yderagner og hindeagtige inderagner med eller uden snerp.

1. **Eng-hvein** *(A. vulgaris).* Egformig, udsperret, rødlig top og flade blade. Skedehinden afstumpet, neppe ½ linje.
2. **Kryp-hvein** *(A. stolonifera).* Kegleformig, bleg top. Flade blade. Aflange skedehinder. (Fugtige steder).
3. **Hunde-hvein** *(A. canina).* Sedvanlig brun top med rue grene. Blomsterne har knæbøiet snerp, rodbladene traadsmale. (Fugtige steder).

Rørhvein *(Calamagrostis).* Inderagnerne med en haarfin snerp, omgiven med lange haar. — Den hyppigst forekommende art, *C. Halleriana,* vokser paa skovegne og ved kjern. Den er 2—3 fod høi med smale (½—3 linjer brede) blade. Yderagnerne er tilsidst udsperret aabne. Haarene og snerpen af agnens længde.

Miliegræs *(Milium effusum).* 3—4 fod høit, glat, bredbladet, vellugtende lundgræs, med indtil fodlang, udbredt, pyramideformig top med haarfine, udsperrede topgrene og smaa, egformede, glinsende blomster. Inderagnen læderagtig, hul, uden snerp. 1 hindeagtig yderagne.

Strandrør *(Phalaris arundinacea).* 1—2 alen høit, bredbladet græs med stor, rødlig, aksformig sammentrængt top og snerpløse blomster.

f. Smaaaksene I-blomstrede (undtagen gulaks), i aks.

Gulaks *(Anthoxantum odoratum).* Har kun 2 støvdragere, ½—1½ fod høit enggræs, med 3-blomstrede, gulglinsende smaaaks i en smal, akslignende klase. Udmerker sig ved sin vellugt efter tørring.

Rævehale *(Alopecurus).* Smaaaksene danner et tæt, trindt aks. Yderagnerne nedentil sammenvoksne, uden braad. Kun 1 inderagne, med snerp.

1. **Knæboiet rævehale** *(A. geniculatus).* Omtrent 1 fod høit, ved grunden nedliggende, knæbøiet straa. Butte yderagner af blomstens længde. Tilsidst rødbrune støvknapper. (Sumpige steder).

2. **Eng-rævehale** *(A. pratensis).* Omtrent 2 fod høi, med ofte fingerlangt, finloddent aks. Yderagnerne spidse, af blomstens længde. (Fugtige enge i det sydl.).

Kjevlegræs eller „thimothei" *(Phleum).* Stive straa med et valseformigt aks. Yderagnerne tilspidsede eller braaddede. 2 inderagner uden snerp.

1. **Eng-kjevle** *(P. pratense).* 1—3 fod høi, med 1—3 tom. langt, grønt, valseformigt aks. Yderagnerne med en braad, som er meget kortere end agnen. (Enge).

2. **Fjeld-kjevle** *(P. alpinum).* Akset aflangt, brunligt. Braadden saa lang som yderagnen. Den øverste bladskede opblæst. (Tilfjelds).

g. Yderagner mangler, Blomsterstanden et aks.

Finnskjeg *(Nardus stricta).* Kvarterhøit, stivt og seigt græs, med bladløst straa og børsteformige blade i tætte tuer ved roden. Akset meget tyndt og ensidigt. (Udyrkede skovegne og tilfjelds).

6. Halvgræs *(Cyperaceæ).*

Sumpvekster, som har nogen lighed med græssene, men stenglen er hverken hul eller leddet, men ofte trekantet og bladene er sammentrængte ved grunden. Bladskederne er hele. Blomsterne er ofte enkjønnede (star) og sidder i aks, der oftest danner en sammensat

blomsterstand. Hver blomst er understottet af et dækskjæl. Blomsterdækket er enten krukkeformet (star) eller danner en krans af borster, som senere udvokser til en lang uld (myruld), eller mangler. 3 støvdragere. 2—3 ar. Frugten er en nod.

Star (*Carex*). 3-kantede stengler og græsagtige blade. Blomsterne er enkjonnede og sidder i tætte aks. Det krukkeformede blomsterdække er vedblivende, dækker nodden og ser ud som frugt. — Her i landet findes omtrent 100 arter, som mest voxer paa myrer.

Myruld (*Eriophorum*). Haarformigt blomsterdække, som efter afblomstringen udvokser til en lang, hvid uld.

1. **Smalbladet m.** (*E. angustifolium*). Flere aks. Aksstilkene glatte. Bladene jevnbrede, rendeformige. Ulden indtil over 1 tom. lang.
2. **Fladbladet m.** (*E. latifolium*). Flere aks. Aksstilkene rue. Bladene flade, smalt lancetformige.
3. **Skedestraaet m.** (*E. vaginatum*). Et enkelt aks. Straaet har 2—3 skeder, som er oppustede og bladløse.
4. **Fjeld-m.** (*E. alpinum*). Et enkelt lyst, gulbrunt aks med tynd kruset uld. Omtrent 1 fod hoi.

Konglesiv (*Scirpus*). Sump-, strand- eller vandplanter med trinde eller trekantede stengler, ofte uden blade, med smaaaks, der enten sidder enlige eller sammenhobede i knipper eller mere eller mindre sammensatte skjerme. Blomsterdækket bestaar af 6 eller færre rue borster.

7. Dunkjevlefamilien (*Typhaceæ*).

Vand- eller sumpvekster med krybende rodstok, trind stengel, linjeformede blade og ufuldstændige blomster i store, valseformede aks eller kugleformede hoveder; støvblomster i de overste, frugtblomster i de nederste. Blomsterdækket erstattet af borster eller smaaskjæl. 3 støvdragere.

Dunkjevle *(Typha)*. Frugtblomsterne sidder i store, tætblomstrede, sortebrune aks. Støvblomsterne i et mindre aks ovenfor. Bladene sverdformige.

1. **Bredbladet d.** *(T. latifolia)*. Mandshøi. Støvakset umiddelbart ovenfor frugtakset der er næsten tommetykt. Begge tilsammen henved 1 fod lange. (Vand, sydligste).

2. **Smalbladet d.** *(T. angustifolia)*. Støvakset 1—2 tom. fjernet fra frugtakset. Bladene 2—3 linjer brede. (Vand, sydl.).

Pindsvinknop *(Sparganium)*. Blomsterne i kugleformige, indbyrdes fjernede hoveder, de øverste mindre, med støvblomster. Frugterne udløbende i et neb.

1. **Grenet p.** *(S. ramosum)*. Opret, oventil grenet, tyk, indtil over alenhøi. De nedre blade nedentil 3-sidede med udhulede sideflader. 1—3 — sedvanlig siddende — frugtaks paa hver gren.

2. **Ugrenet p.** *(S. simplex)*. Ugrenet stengel. Spædere. 1/2—1 1/2 fod. De nedre blade med grunden trekantede, med flade sideflader. 3—4 frugtaks, det nederste sedvanlig paa en stilk fra aksen (ikke fra bladhjørnet).

3. **Svømmende p.** *(S. affine)*. Stenglen noget grenet oventil. Bladene flade, ofte flere fod lange, 1—2 linjer brede. (Søer).

8. Kolbeblomstrede *(Aroideæ)*.

Sump- og vandplanter med tyk, krybende rodstok, lidet udviklet stengel og blomsterne tæt sammenhobede paa et tykt, kjødfuldt aks, en saakaldt k o l b e, ofte omgivet af et enbladet hylster.

Myrkongle *(Calla palustris)*. Myrplante med hjerteformige blade. Kolben omgiven af et indvendig snehvidt hylster. Intet blomsterdække.

Kalmusrod *(Acorus Calamus)*. Vandplante med 1—3 fod lange, sverdformede blade og en ligeledes sverdformet stengel, der bærer en tilsyneladende sidestillet kolbe af smaa grøngule blomster med 6-bladet blomsterdække. Stærk krydret lugt, især af rodstokken. (Sydl.).

9. Vandaksfamilien *(Najadeæ)*.

Vandaks *(Potamogeton)*. Egte vandplanter, nedsænkede i eller svømmende paa vandet, med akselblade og stilkede, hjørnestillede blomsteraks. Hver blomst har 4 frugtknuder. De to almindeligste arter er:

1. **Svømmende v.** *(P. natans)*, hvis øverste blade er stilkede, læderagtige, ovale og flydende.

2. **Hjertebladet v.** *(P. perfoliatus)* med stængelomfattende blade. Hele planten nedsænket med undtagelse af akset.

10. Andemadfamilien *(Lemnaceæ)*.

Andemad *(Lemna)*. Meget smaa, svømmende vandplanter, kun bestaaende af et rundagtigt løv med rodtrevler paa undersiden og høist ufuldstændige blomster i randen.

Liden andemad *(L. minor)* er den almindeligste af de 4 indenlandske arter. Den har rundagtigt løv med kun en eneste rodtrevl.

11. Vandgrofamilien *(Alismaceæ)*.

Rodstillede blade og bladløs, blomsterbærende stengel. Blomsterdækket 6-bladet, i 2 kredse, den indre oftest kronlignende. Frugtknuderne 3, 6 eller mange.

Vandgro *(Alisma plantago)*. Indtil alenhøi, med stor, pyramideformet blomstertop med kransstillede grene. Bladene hjerteformet-egformede eller lancetformede. Blomsterdækket har 3 ydre grønne og 3 indre hvide eller rødlige blade.

Pilblad *(Sagittaria sagittifolia)*. Enbo. Bladene pilformede. Blomsterne i kransstillede grene (de øverste er frugtblomster), med 3 ydre grønne, 3 indre hvide, ved grunden rødlige blomsterdækblade. Talrige støvdragere og smaafrugter. (Sjelden. Søer og elve, sydøstl.).

Trehage *(Triglochin)*. Uanselige blomster i en lang klase. Smale, linjeformede blade. 6 støvdragere og fjærformede ar.

1. **Strand-trehage** *(T. maritimum)*. 6 ar, 6-delelig spaltefrugt.

2. **Sump-trehage** *(T. palustre)*. 3 ar, 3-delelig spaltefrugt.

12. Fam *(Melanthaceæ)*.

Bjørnbrodd (*Tofieldia borealis*). Blomster i aks med 6-bladet, hvidgult blomsterdække. 3 svøbblade ved grunden af blomsterstilkene. Frugten sammensat af 3 belgkapsler. Smaa sverdformede rodblade. 3—6 tommer høi. (Fjeldtrakter).

13. Sivfamilien *(Juncaceæ)*.

Græslignende planter med 6-delt, tørt, hindeagtigt (sjelden kronbladagtigt) blomsterdække, 6 (sjeldnere 3) støvdragere, 1 griffel med 3 ar og treklappet kapsel. Blomsterstanden endestillet eller tilsyneladende sidestillet. (Fugtige steder.)

Siv *(Juncus)*. Kapslen trerummet, bladene mangler eller er trinde eller rendeformede. 17 arter her i landet.

a. Blomsterne paa siden af den bladløse stengel.

1. **Knop-siv** *(J. conglomeratus)*. 1—2 fod høi. Kuglerund, brun blomsterstand, 4—6 tom. nedenfor spidsen. 3 støvdragere.
2. **Lys-siv** *(J. effusus)*. 2—3′ høi. Udbredt, grøn blomsterstand. 3 støvdragere.
3. **Traad-siv** *(J. filiformis)*. 3″—1½′. Kuglerund, grøn blomsterstand. 6 støvdragere.

b. Blomsterne i toppen af stenglen, knudet-leddede blade.

4. **Ryll-siv** *(J. articulatus)*. Stenglen opstigende. Sammentrykte, tydelig leddede blade. Blomsterstanden sammensat. Ydre blomsterdækblade spidse.
5. **Skog-siv** *(J. alpinus)*. Stenglerne oprette, næsten trinde, tobladede. Bladene utydelig leddede. Blomsterstandens grene oprette. Alle blomsterdækblade afrundede i spidsen.

c. Blomsterne i toppen. Uleddede blade.

6. **Børste-siv** *(J. squarrosus)*. ½—1′ høi, med en glinsende, graabrun kvast. Rodbladene stive, børsteformede. (Vestl.).
7. **Tudse-siv** *(J. bufonius)*. 1—6″ høi. Stenglen gaffeldelt, med traadformede blade og spredte, hvidgrønne blr. langs grenene.

Frytle *(Luzula)*. Kapslen enrummet. Bladene flade, haarede.

1. **Stor-frytle** *(L. maxima)*. 1—3′ høi, med 1/2—1″ brede, haarede blade. De 2–5-blomstrede hoveder danner en stor halvskjerm. (Skygge. Langs vestk.).

2. **Haar-frytle** *(L. pilosa)*. Omtr. 1/2′ høi, med langhaarede blade. Blomsterne oftest enkeltvis i en halvskjerm. Blomstrer tidlig om vaaren.

3. **Mark-frytle** *(L. campestris)*. De mangeblomstrede, tætte aks samlede i en halvskjerm, nedbøiede efter blomstringen.

Rome eller **vallsaks** *(Narthesium ossifragum)*. Glat vekst med sverdformede eller græslignende blade og gule blomster i klase. Støvdragerne lodne. (Især langs vestk.).

14. Liljefamilien *(Liliaceæ)*.

De fleste er løgplanter med oftest farvet, 6-bladet blomsterdække, 6 støvdragere og en oversædig, 3-rummet kapsel.

Løg *(Allium)*. Rødlige eller hvide blomster i en kugleformet skjerm, som er omgiven af et hindeagtigt hylster. Sterk eiendommelig lugt.

1. **Strand-løg** *(A. arenarium)*. Halvtrinde, hule blade. 1-bladet, langt tilspidset hylster. Blegt rosenrøde blomster og rundagtige løgknopper mellem dem. 3 af støvdragerne tretandede. (Sandgrund).

2. **Vild-løg** *(A. oleraceum)*. 1—2″ høi, med rue, halvtrinde, mod spidsen flade blade, 2-bladet hylster. Blomsterne blegrøde med mørkere striber og spidse løgknopper mellem dem. Støvdragerne uden tænder. (Mellem krat).

3. **Rams-løg** *(A. ursinum)*. Tommebrede, stilkede blade. Hvide blomster i en flad skjerm uden løgknopper. (I skygge).

Guldstjerne *(Gagea lutea)*. Indvendig gule, udvendig grønne blomster i skjerm, omgiven ved grunden af 2 eller flere svøbblade, i enden af et skaft. Et enkelt blad fra løgen. Vaarplante. (Lidt fugtige steder).

15. Sverdliljefamilien *(Irideæ).*

Gul sverdlilje *(Iris Pseudacorus).* 3 store, kronbladlignende ar. 3 støvdragere. De 3 ydre flige af blomsterdækket tilbageboiede. Over alenhøi plante, med store, pragtfulde blomster og tommebrede, sverdformede blade. (Vaad grund).

16. Konvalfamilien *(Smilaceæ).*

Krybende rodstok; 4—6—8-delt blomsterdække med et tilsvarende antal støvdragere. 3-(sjelden 2—4-) rummet bær.

Konval *(Convallaria).* Smukke skovplanter med hvide, klokke- eller rørformede blomster. 6-fliget blomsterdække.

1. **Lilje-konval** *(C. majalis).* 2 aflange, lancetformede rodblade. Blomsterskaft med ensidig klase af klokkeformede blomster. Rødgule bær.

2. **Krans-konval** *(C. verticillata).* Kransstillede blade. Rørformede blomster i bladhjørnerne. Gulrøde bær. (I skygge).

3. **Kant-konval** *(C. polygonatum).* Afvexlende blade, halvt omfattende den kantede stengel. Rørformede blomster i bladhjørnerne paa oftest 1-blomstrede stilke. Sortblaa bær.

4. **Stor-konval** *(C. multiflora).* Ligner foregaaende, men er henved alenhøi og har trind stengel og flerblomstrede blomsterstilke. (Sjelden. Lunde i det sydl.).

Maiblomst *(Majanthemum bifolium).* En liden, fin plante med 2 hjerteformede blade, smaa, hvide, 4-delte blomster i en endestillet klase. Gulrøde bær. (Skove).

Firblad *(Paris quadrifolia).* 4 blade i krans paa midten og en enlig, 4-delt, grøn blomst med 8 støvdragere og 4 støvveie i enden af en næsten fodhøi stengel. Blaasorte bær. Giftig. (Skove).

17. Marihaandfamilien *(Orchideæ).*

Denne familie udmerker sig ved de høist uregelmæssige blomster, der sidder i et aks eller i en klase. Det ene af blomsterdækkets 6 blade vender nedad og

kaldes „læben“. Den er gjerne større end de øvrige og af høist forskjellig form, ofte forsynet med en spore eller en sæk. Støvtraade og grifler sammenvoksede til den saakaldte „griffelstøtte“. Frugten er en enrummet, undersædig kapsel. Bladene er omskedende. De fleste arter har underjordiske knoller. Over 30 indenlandske arter, hvoraf de fleste er sjeldne og især forekommer paa kalkholdig grund.

Marihaand *(Orchis).* Rødspraglede blomster med en 3-lappet læbe forsynet med spore. 2 haanddelte eller udelte knoller.

1. **Plettet m.** *(O. maculata).* Knollerne haanddelte. Bladene mørkplettede. Blomsterne lyserøde eller hvide med mørkerøde pletter og striber. Kegleformet og tætblomstret aks. Dækbladene grønne, kortere end blomsterne. (Fugtige enge og skovmyrer).
2. **Kjødfarvet m.** *(O. incarnata).* Knollerne haandformede. Stenglen hul, fodhøi. Bladene lysegrønne, uden pletter, oprette, lancetformede, med bredt omskedende grund og hætteformet sammentrukken spids. Blomsterne røde, i et langt, valseformet aks, med aabne, tilsidst tilbagebøiede sideflige, utydelig trelappet læbe. Dækbladene længere end blomsterne, trenervede og aarede. (Fugtige enge, ikke alm.).
3. **Tyndakset m.** *(O. mascula).* Knollerne ovale. Talrige, purpurfarvede blomster i et langt aks. Blomsterdækkets 2 ydre sideblade nedadbøiede. Dækbladene hindeagtige, farvede. Bladene sedvanlig med brune pletter. (I det sydl. og vestl. hist og her paa lidt fugtige steder).

Traadspore (*Gymnadenia conopsea*). Knollerne haanddelte. Ensfarvet purpurrøde blomster, med meget lang, bøiet, traadformet spore. Akset langt, mangeblomstret. (Enge).

Poselæbe *(Peristylis).* Klokkeformet blomsterdække med næsten lige store flige, helt eller 3-delt læbe med meget kort, pungformet spore. Delte knoller.

1. **Grøn p.** *(P. viridis).* Sedvanlig tvedelte, aflange knoller. $^1/_2$—1′ høi. 2—4-bladet stengel og grønne blomster i et langt aks. Læben tungeformet, i spidsen tretandet. (Især tilfjelds).
2. **Hvid p.** (*P. albidus).* Dybt delte knoller med lange, tynde flige.

4—6-bladet stengel med smaa hvidgule eller hvide blomster i et tyndt, tæt aks. Læben trelappet. (Tilfjelds og langs kysten).

Fladknap, vellugtende *(Platanthera bifolia).* Kegleformede knoller. 2 ovale blade nær grunden. Hvide blomster, med en udelt, lang, smal læbe og en lang, traadformet spore. (Skovenge).

Hullæbe, bredbladet *(Epipactis Helleborine).* Roden trevlet, uden knoller. Blomsterne uden spore, i en lang, noget ensidig klase, udvendig grønne, indvendig rødbrune. Hjerteformet, spids læbe. 1—2 fod høi, med bredt egformede, spidse blade. (Skovbakker.)

Fliglæbe *(Listera).* Roden trevlet, uden rodstok. Læben traadformet og fliget. 2 blade ved grunden.

1. **Hjertebladet f.** *(L. cordata).* Hjerteformede blade. 3-kløvet læbe med spidse flige. 5—7 tom. høi, med brungule blomster. (Barskove, sump. steder).

2. **Egbladet f.** *(L. ovata).* Egformede blade. 2-fliget læbe. Grøngule blomster i en lang, smal klase. 1—2 fod høi. (Skovenge).

Koralrod *(Corallorhiza innata).* Korallignende, tyk rodstok. 3-lappet læbe. Gulgrønne blomster i en faablomstret klase. Stenglen har kun bladløse skeder. (Fugtige steder).

Fruesko *(Cypripedium Calceolus).* Læben poseformet oppustet. Griffelstøtten 3-kløvet, dens sideflige bærende støvknapper, mellemfligen bladagtig. Tyk rodstok med lange rodtrevler. Fodhøi, 3—5-bladet stengel med bredt eg-lancetformede blade. 1—2 anselige blomster, rødbrunt blomsterdække med lysegul læbe med purpurrøde prikker.

Klasse II. Tofrøbladede.

Kimen har 2 frøblade og udvikler sedvanlig en hovedrod. Bladene er oftest fjær- eller haandnervede. I blomsten gjør femtallet eller firetallet sig hyppigst gjældende. I stenglen er karbundterne ordnede i en sluttet kreds. Den vedbliver at voxe i tykkelse ved hjælp af sævjeringen og fremviser hos de treagtige planter aar-

ringe. De deles i 3 ordener: kronløse, helkronede og frikronede.

1. Kronløse.

Ingen modsætning mellem bæger og krone, men blomsterdækket enkelt eller manglende.

18. Birkefamilien (*Betulineæ*).

Trær eller buske med frie, affaldende akselblade og enbo blomster i rakler. Frugterne er smaa nødder eller vingefrugter indesluttede mellem rakleskjællene.

Birk (*Betula*). Raklerne valseformede. Støvraklerne bærer skjoldformede rakleskjæl. Under hvert af disse sidder to smaaskjæl og tre blomster. Hver støvblomt bestaar atter af et skjældannet blomsterdækblad med 4 støvdragere, som to og to er sammenvokede omtrent til midten af støvtraadene. Frugtraklerne bestaar af taglagte, trefligede skjæl, hvert støttende tre frugtknuder, affaldende ved modningen. Smaa, tynde frugter med to hindeagtige vinger. Af den alm. birk findes 2 hovedformer, *B. verrucosa* og *B. odorata*, den første kun i lavlandet, den anden ogsaa paa fjeldene.

1. ***B. verrucosa.*** Et træ, der undertiden kan naa en høide af 60—80′. I yngre tilstand har barken hvide, tynde yderlag (never). Som ældre er den sprukken og mørk. De unge grene glatte, de golde skud i begyndelsen besatte med harpiksagtige vorter. Bladene rudedannede, undertiden ved grunden tvert afstumpede eller paa golde skud hjerteformede, skarpt dobbelt sagtakkede, langt tilspidsede, glatte (i udvoksen tilstand). Bladstilken omtr. af bladpladens længde. Frugtskjællenes sideflige retudstaaende eller noget tilbagebøiede. Frugtens vingekant 2—3 gange bredere end nødden.

2. ***B. odorata.*** Høit træ med hvid never, tilfjelds ofte næsten buskagtig. Bladene fra egformede eller rudeformede til hjerteformede, sagtakkede, med bredere og kortere tænder end hos foreg., kort tilspidsede, ofte haarede. Bladstilkene omtr. halv saa lange som pladen. Frugtskjællenes sideflige udstaaende eller noget fremadrettede. Frugtens vingekant saa bred som nødden eller indtil dobbelt saa bred.

3. **Dvergbirk** eller **fjellrape** (*B. nana*). 1—5 fod høi busk med neppe neglstore, cirkelrunde blade, brun bark. (Fjeldtrakter).

Or eller **older** (*Alnus*). Blomstrer før løvspringet. Støvraklernes skjæl bærer paa undersiden 3 blomster med 4-fliget blomsterdække. Frugtraklerne er korte, med taglagte skjæl, hvert med 2 frugtknuder. De bliver træagtige og ligner kongler.

1. **Svart-or** (*A. glutinosa*). Høit træ, undertiden busk, med mørk, graabrun bark, som tidlig revner, og rødgul ved. Bladene rundagtige eller omvendt egformede, i spidsen butte eller udrandede, glatte og noget klæbrige. (Ved vand).

2. **Graa-or** (*A. incana*). Lavt træ eller busk med lysere og jevnere bark og lysere ved end foregaaende. Bladene egformede, spidse, paa underfladen blegere, dunhaarede. (Fugtige steder).

19. Skaalbærende (*Cupuliferæ*).

Trær eller buske med tidlig affaldende akselblade og enbo blomster. Støvblomsterne sidder i rakler, frugtblomsterne enkeltvis eller i faablomstrede hoveder. Nødfrugten er omsluttet af en skaal eller af et kapselformet eller klokkeformet svøb.

Ek (*Quercus*). Store trær med fjærlappede blade, knudrede grene og sprukken bark. Lange støvrakler. Nødden omgivet af en skaal.

1. **Sommer-ek** (*Q. pedunculata*). Meget kortstilkede blade og 2—3 aflange nødder samlede i spidsen af en tilsidst flere tommer lang stilk. (Paa østlandet indtil 61° n. br., paa vestlandet indtil 63° n. br.)

2. **Vinter-ek** (*Q. sessiliflora*). Skiller sig fra foregaaende ved længere stilkede blade og næsten siddende nødder. De visne blade bliver siddende paa træet om vinteren. (Sydøstlige kyst til Lindenes).

Bok (*Fagus silvatica*). Et høit, smukt træ med jevn, hvidgraa bark og egformede, helrandede, glinsende, glatte, randhaarede blade. Kugleformede hanrakler og en finkløvet, blødpigget skaal, som helt omfatter to trekantede nødder. (Grevskaberne indtil faa mil nordenfor Bergen).

Hassel *(Corylus Avellana)*. Stor busk med hjerteformet-rundagtige, tilspidsede, dobbelt sagtakkede og haarede blade. Lange, gule stovrakler, som allerede er udvoksede om hosten og springer ud tidlig om vaaren. Hvert skjæl bærer 8 stovdragere. Samtidig sees frugtblomsterne som smaa knopper, hvoraf de purpurrøde grifler rager ud. Nødderne er omgivne af et svøb („hams“).

20. Pilefamilien *(Salicineæ)*.

Trær eller buske med hele blade og som oftest med akselblade. Tvebo blomster i rakler. Frugten er en kapsel, som springer op i to klapper. Froene er omgivne af en hvid frould. Blomstrer meget tidlig.

Pil eller **vidje** *(Salix)*. Trær eller buske med oftest smale, lancetformede blade. De gule stovrakler og alm. hvidlodne frugtrakler kommer hos mange arter frem før bladene. Rakleskjællene er udelte. Blomsterne bestaar af oftest 2 stovdragere eller 1 støvvei og en eller to smaa kjertler istedenfor blomsterdække. Her i landet findes omtrent 30 arter vildtvoksende.

1. **Skjor-pil** *(S. fragilis)*. Træ med udsperrede, skjøre grene. Bladene lancetformede, oftest skjevt tilspidsede, glatte, takkede og paa underfladen blaagraa. (Fugt. steder).

2. **Ister-vidje** *(S. pentandra)*. En stor, smuk busk eller lidet træ med egformede, smalt tilspidsede, glinsende glatte, fint sagtakkede blade. 4 eller flere stovdragere. Behagelig lugt.

3. **Selje** *(S. caprea)*. Træ eller busk med glatte grene, aflange — omvendt egformede blade, paa overfladen glatte, paa underfladen graafiltede eller haarede. Griflen kortere end arret.

4. **Graaris-vidje** *(S. cinerea)*. Busk med graafiltede grene og bredt lancetformede, oventil bredere blade, paa overfladen dunhaarede, paa underfladen graafiltede. Griflen kort.

5. **Ore-vidje** *(S. aurita)*. Den er noget mindre end de to foregaaende arter, sedvanlig 3—5 fod høi, med glatte knopper og grene. Bladene omvendt egformede med en kort, tilbagebøiet spids, dunhaarede paa overfladen, graafiltede paa underfladen, netformet rynkede. Rakleskjællene i spidsen rustbrune (hos de 2 foregaaende arter sortbrune). Griflen kort. (Vaade skovenge).

6. **Kryp-vidje** *(S. repens).* Lav busk, med smaa, lancetformede eller ovale, oftest helrandede blade med tilbagebøiet rand, paa underfladen silkehaarede, isgraa.

7. **Sort vidje** *(S. nigricans).* Kapslerne stilkede, med meget lang griffel. Bladene aflange til egformede eller omvendt egformede, bølget sagtakkede, paa underfladen ophøiet nervede og tilsidst isgraa. Sortner ved tørring. Akselbladene halvt hjerteformede. (Skovenge).

8. **Hvidgraa-vidje** *(S. glauca).* Fjeldbusk med eg-lancetformede blade, der er hvidlodne paa begge sider eller ovenpaa grønne og glinsende, under silkehaarede og blegt blaagrønne. Kvistene hviduldede, ældre grene glinsende. Raklerne paa bladbærende stilke. Rakleskjællene gulagtige. Frugtknuderne hvidlodne, butte, med lang, 2-kløvet griffel.

9. **Myr-vidje** (*S. Lapponum*). Fjeldbusk med smalt lancetformede blade, der paa oversiden er mørkegrønne, paa undersiden mat hvidfiltede. Aarsskuddene lodne. Raklerne bladløse og ustilkede. Rakleskjællene mørke. Frugtknuderne beklædte med tiltrykte haar, spidse, med lange udelte grifler.

10. **Lodne-vidje** *(S. lanata).* Fjeldbusk med graalodne grene og rundagtig ovale, store og tykke blade, der alm. paa begge sider er tæt og langt hviduldede. Raklerne i grentoppene. Rakleskjællene med guldglinsende eller graaagtige haar. Frugtknuderne bleggrønne med lang griffel.

11. **Fjellmo** (*S. herbacea*). Vokser kun tilfjelds og er en af verdens mindste buskvekster (omtr. 1 tomme). Bladene smaa, runde, tandede, med ophøiet nervenet. Raklerne meget korte. Frugtknuderne glatte.

12. **Rynke-vidje** *(S. reticulata).* En vidtforgrenet, nedtrykt krybende busk med kvarterhøie, bladbærende kviste. Bladene runde, tommebrede, paa oversiden mørkegrønne og rynkede af det indtrykte nervenet, paa undersiden med en sølvhvid haarklædning eller dugblaa og glatte. Kapslerne graalodne. (Paa fjeldene).

Poppel *(Populus).* Store trær med bredere blade end pileslegten, hængende rakler med delte rakleskjæl og røde, talrige støvdragere fæstede paa et skaal- eller kræmmerhusformet blomsterdækskjæl. Blomstrer paa bar kvist.

Osp eller **asp** (*P. tremula*). Næsten kredsrunde, tandede, glatte blade. Den lange bladstilk er fladtrykt fra siden.

21. Porsfamilien. (*Myriceæ*).

Pors (*Myrica Gale*). Alenhøi busk, med nødagtige frugter i kongler. Mørkegrønne, kileformede, i spidsen sagtakkede blade, med sterk lugt af en harpiks, som udsveder af bladene. Raklerne ovale. (Myrer og strandbredder).

22. Almefamilien. (*Ulmaceæ*).

Alm (*Ulmus*). Trær med hele, skjæve, rue blade. Smaa sammenhobede blomster, rødagtigt, tragtformet, lappet blomsterdække, med 4—6 støvdragere og en sammentrykt frugtknude, der i spidsen er kløvet i 2 ar. Næsten kredsrunde, papirstynde vingefrugter.

1. ***U. montana.*** Bladene elliptiske eller omvendt egformede, tilspidsede, ved grunden skjæve, dobbelt sagtakkede, meget rue. 5—6 støvdragere. Frugterne i spidsen grundt udrandede. Blomstrer tidlig, før løvspringet. (Indtil 67° n. br.).

2. ***U. campestris.*** Kun plantet. Mindre blade og frugter end foregaaende. Bladene kun lidet rue, 4 støvdragere. Frugterne i spidsen indskaarne lige ned til frøet.

23. Neslefamilien (*Urticaceæ*).

Seige urter med ubetydelige, grønne, enbo eller tvebo blomster og med blade beklædte med rue, ofte brændende haar. Støvblomsten har et 4—5-delt blomsterdække og 4—5 støvdragere. Frugten er en smaanød.

Nesle (*Urtica*). Modsatte blade med brændhaar. Grønt, 4-delt blomsterdække.

1. **Brende-nesle** (*U. urens*). Ovale, dybt sagtakkede, frisk grønne blade. Enbo blomster i parvise hobe fra bladhjørnerne. Hobene kortere end bladstilken. Enaarig.

2. **Stor-nesle** (*U. dioica*). Eg-hjerteformede, tilspidsede, grovt sagtakkede, mat grønne blade. Tvebo blomster i grenede aks, som er længere end bladstilkene. Fleraarig.

Humle *(Humulus Lupulus).* Stenglen slyngende. Bladene modsatte, haandlappede. Blomsterne tvebo. Støvblomsterne i grenet klase, med 5-delt blomsterdække. Frugtblomsterne i konglelignende rakler med kræmmerhusformede skjæl, 2 ar. Frugten en nød. Kun frugtplanten dyrkes. (Vild indtil n. f. Mjøsen og til Snaasen).

24. Vandstjerner *(Callitrichineæ).*

Vandstjerne *(Callitriche).* Smaa, egte vandplanter med modsatte, ofte i spidsen rosetstillede blade. Blomsterne sedvanlig enbo, i bladhjørnerne enten nøgne eller omgivne af 2 hindeagtige dækblade. 2 grifler og en mer eller mindre 4-vinget frugt.

1. **Vaar-vandstjerne** *(C. verna).* De øverste blade danner en paa vandfladen svømmende roset og er spadeformede, de nedre blade linjeformede, ofte bortvisnede, naar vandet er udtørret. Griflerne ikke længere end den modne frugt, affaldende. De modne frugter brunsorte. (I vand og paa fugtig jord).

2. ***C. polymorpha.*** Blade som hos foregaaende, hvor planten vokser i stille vand. I flydende vand har den kun linjeformede blade og er gold. Griflerne flere gange længere end den modne frugt, i spidsen næsten vandret udstaaende. De modne frugter straagule. (I vand).

25. Meldefamilien *(Salsolaceæ).*

Ofte saftige urter eller overtrukne med et hvidt mel. Blomsterne er ubetydelige, grønne. Sedvanlig 5-delt (eller 2-bladet), vedblivende blomsterdække. 5 støvdragere og en nødagtig frugt. Bekjendte dyrkede planter henhørende til denne fam. er spinat og bede (rødbeden og runkelroen). Over 20 indenlandske arter, som især forekommer paa havstrande og beboede steder.

Melde *(Chenopodium).* Flade blade og smaa, grønne, sammenhobede blomster med 5-bladet blomsterdække, der fuldstændig omslutter en lindseformet, mørkfarvet frugt.

1. **Meldestok** *(C. album).* Hele planten sedvanlig hvidmelet. Bladene rudeformet-egformede, gjerne fjernt bugtet tandede. De øvre lancetformede og helrandede (ugræs).

2. **Blaagraa melde** *(C. glaucum)*. Bladene aflange, butte, fjernt bugtet-tandede, paa undersiden melede og sterkt blaagrønne (ugræs).

3. **Stolt Henriks melde** *(C. bonus Henricus)*. Spydformet-triangelformede blade. Aksene danner en lang, noget hængende dusk. Fleraarig. (Ved huse og veie).

Svine-melde (*Atriplex patula)*. Enbo blomster i tætte hobe. Støvblomsten med 5 støvdragere, frugtblomsten med et 2-bladet, trekantet blomsterdække. Bladene eg- eller lancetformede, afsmalnende kileformet mod grunden, sedvanlig nær grunden med to fremadrettede lapper eller tænder (ugræs). — *A. hastata* har tykke, 5-kantet spydformede blade med ret afstumpet eller noget hjerteformet grund, med udstaaende (eller tilbagebøiede) lapper ved grunden, de øverste lancetformede. (Strande).

Salturt *(Salicornia herbacea)*. Kvarterhøi strandvekst, let kjendelig ved sin tykke, saftige, leddede stengel, med modsatte, leddede grene uden blade. Ubetydelige blomster med 1—2 støvdragere i grenleddene.

Sodaurt *(Salsola Kali)*. Kvarterhøi strandvekst med trinde, saftige, i spidsen stikkende blade og enlige blomster i bladhjørnerne. (Sjelden. Kristiania paa sydsiden af Ladegaardsøen).

26. Syrefamilien *(Polygoneæ)*.

Ovenfor bladstilkens grund findes en hindeagtig, rørformet eller kræmmerhusformet skede, som omslutter stenglen. Blomsterdækket er ofte farvet, 3—6-bladet. Frugten er en fladtrykt eller trekantet nød.

Syre *(Rumex)*. Urter med blomsterne i klaser. Blomsterdækket grønt eller lidt rødligt, med 3 ydre smaa og 3 indre større blade, der fuldstændig omfatter den trekantede nød. 6 støvdragere. 3 penselformede ar. Nogle arter er tvebo.

1. **Høymol-syre** *(R. crispus)*. Henved alenhøi, med lancetformede, i randen bølget-krusede blade. Blomsterdækkets indre blade bredt hjerteformede og forsynede med vorter. (Fugt. steder).

2. **By-syre** (*R. domesticus*). Over alenhøi, med bredt lancetformede, bølgede blade, ofte med hjerteformet grund. Blomsterdækkets blade mangler vorter og er nyreformede. (Beboede steder, strandbredder).

3. **Heste-syre** (*R. Hippolapathum*). 2—3 alen høi, med bredt hjerteformede, flade blade. Blomsterdækkets blade mangler vorter og er egformede med tver grund. (Strandbredder).

4. **Mad-syre** (*R. Acetosa*). Aflange, ved grunden pilformede blade. Blomsterne tvebo. Blomsterdækkets indre blade rundagtig hjerteformede, de ydre nedbøiede. (Enge).

5. **Smaa-syre** (*R. Acetosella*). ½—1 fod høi. Bladene sedvanlig med spydformet grund. Blomsterdækkets blade egformede, de ydre tiltrykte. Hele planten sedvanlig mørkerød. (Tørre steder).

Fjeld-syre (*Oxyria digyna*). 1—2 kvarter høi. Nyreformede, tommebrede blade ved roden. 4-bladet blomsterdække, 6 støvdragere, 2 penselformede ar. Vingefrugt. (Fjeldbække).

Skedeknæ (*Polygonum*). Farvet, sedvanlig rødligt, 5-delt blomsterdække. 5—8 støvdragere. Trekantede eller flade nødfrugter.

1. **Harerug** (*P. viviparum*). Stenglen opret, udelt, med et eneste aks i toppen. Bladene lancetformede, spidse mod begge ender, med tilbagebøiede rande. Akset sætter smaa yngleknopper istedenfor frugt. (Enge).

2. **Blegbladet skedeknæ** (*P. lapathifolium*). Flere tætblomstrede aks fra bladhjørnerne. Aksstilkene beklædte med kjertler. 6 støvdragere. Bladene egformede eller bredt lancetformede, ofte hvidgraa af tiltrykte haar og ofte med en brun plet paa midten. Skederne kort randhaarede. (Dyrkede steder).

3. **Hønsegræs** (*P. Persicaria*). Ligner meget foregaaende, men har glatte aksstilke, langt randhaarede skeder og glatte, lancetformede blade. (Fugtige steder).

4. **Vand-skedeknæ** (*P. amphibium*). 5 støvdragere. Forekommer dels svømmende paa vandet, og da har den langstilkede, glatte, aflange blade, og de rosenrøde aks hæver sig op over vandets overflade, dels vokser den paa det tørre, og da er den opret, med kortstilkede, rue blade.

5. **Vaspepper** (*P. Hydropiper*). Linjeformede, nikkende aks. 6 støvdragere. Bladene har en brændende, bitter smag. (Grøfter).

6. **Tungræs** (*P. aviculare*). Stenglen oftest nedliggende og grenet, med lancetformede eller aflange blade, laset sønderrevne skeder og smaa, røde blomster i bladhjørnerne. 2″—2′ høi.

7. **Vindel-skedeknæ** (*P. Convolvulus*). Stenglen slyngende, kantet. Bladene pilformet-hjerteformede. Blomsterklaser i bladhjørnerne. Blomsterne grønlige med hvid rand. (Dyrkede steder).

Anm. En nærstaaende slegt er **boghvede** (*Fagopyrum*). **Vild b.** (*F. tartaricum*) forekommer som ugræs i agre i Kri.a omegn. Den har hjerteformet-pilformede, spidse blade, smaa grønlighvide blomster i klaser og sortbrune, trekantede nødder med bugtede rande. **Dyrket b.** (*F. esculentum*) forekommer enkelte steder i det sydlige forvildet mellem sæden. Den har større, rosenrøde, sjelden hvide blomster og hele rande paa nødderne.

27. Tyvedfamilien (*Thymeleæ*).

Tyved eller **tysbast** (*Daphne Mezereum*). Alenhøi busk med røde, ustilkede, vellugtende blomster, sammenhobede paa de ældre, bladløse grene og lancetformede blade i spidsen af grenene. Blomsterdækket tragtformet, 4-fliget. 8 støvdragere, 1 støvvei. Stenfrugterne røde, giftige. (Fugt. skovenge).

2. Helkronede.

Blomsterdækket dobbelt (bæger og krone). Sambladet krone, til hvis rør støvdragerne oftest er fastvoksede.

28. Kjæmpefamilien (*Plantagineæ*).

Kjæmpe (*Plantago*). De buenervede blade er samlede ved roden. Blomsterne, hvori 4-tallet er herskende, sidder i et aks paa enden af et bladløst blomsterskaft. Kronen er hindeagtig. 4 lange støvdragere. Kapslen springer op paatvers med et laag.

1. **Groblad-kjæmpe** (*P. major*). Bredt egformede, næsten glatte blade. Akset brungrønt, næsten kvarterlangt. (Veie og marker).

2. **Dun-kjæmpe** (*P. media*). Egformet-ovale, tæt dunhaarede blade. Akset 1—2 tommer langt. Støvtraadene lyserøde.

3. **Lancetbladet kjæmpe** (*P. lanceolata*). Lancetformede blade, korte, sortbrune aks med gulhvide støvdragere. (Tørre steder).

4. **Strand-kjæmpe** (*P. maritima*). Linjeformede, noget kjødfulde blade, trindt, 1—2 tom. langt aks. (Havstrande).

29. Hindebægerfamilien (*Plumbagineæ*).

Strandnellik eller **fjørekoll** (*Armeria maritima*). Tuet urt med linjeformede, halvtrinde blade og et bladløst skaft med et rødt blomsterhoved, omgivet af hindeagtige, taglagte svøbblade. Bægeret hindeagtigt. 5-tallet herskende i blomsten. Skaftet 6—8″ eller høiere. (Især ved havstrande).

30. Baldrianfamilien (*Valerianeæ*).

Baldrian eller **vendelrot** (*Valeriana*). Modsatte, finnede blade. Lyserøde eller hvide blomster i en halvskjermlignende, gjentagen tredelt kvast. Tragtformet, 5-fliget krone. 3 støvdragere. Frugten kronet af det fjærformede bæger. Rodstokken sterkt lugtende. Den almindeligste form (*V. sambucifolia*) har 2—4 par smaablade og glatte, trekantede nødfrugter. En anden (*V. officinalis*) har 5—10 par smaablade og egrunde, alm. haarede frugter.

31. Kareborrefamilien (*Dipsaceæ*).

Modsatte blade. Talrige smaa blomster hovedformig sammenstillede paa et fælles blomsterleie, omgivet af et flerbladet svøb („kurv“). Bægeret dobbelt, det indre børsteformet, oversædigt, kronen 4- (eller 5-)delt, 4 frie støvdragere. Frugten er nødagtig. Fam. har sit navn af en plante, kareborre (*Dipsacus*), som dyrkes i Sydeuropa for klædefabrikationens skyld, da nemlig dens stivpiggede blomsterkurve bruges til at kradse lu paa klæde).

Rødknap (*Knautia arvensis*). Fjærdelte blade. Blaa eller rødlige blomster i en noget fladtrykt kurv, med større, uregelmæssige randkroner. Omtrent alenhøi. (Enge).

Blaaknap (*Succisa pratensis*). Hele, lancetformede blade. Blaa blomster i en halvkugleformet kurv. Blomstrer i august og september. Fodhøi eller derover. (Fugtige enge og udmark).

32. Kurvblomstrede (*Synanthereæ*).

Blomsterstanden en kurv, ɔ: blomsterne sidder paa et fælles blomsterleie, omgivne af et bægerlignende svøb, kurvdækket, hvorved hele blomsterstanden faar udseende af en enkelt blomst. Blomsterleiet er skiveformet eller ophøiet og ofte besat med skjælagtige dækblade eller „agner". Bægeret („fnokken") er gjerne en krans af enkelte eller fjærformede haar, oversædigt. Kronerne er enten alle tungeformede — eller alle regelmæssige og rørformede — eller tungeformede i randen og rørformede i midten af samme kurv. 5 støvdragere, med støvknapperne sammenvoksede i et rør omkring den i spidsen spaltede griffel. Frugten er nødagtig, sedvanlig kronet af den vedvarende fnok.

Familien kan deles i 4 grupper:

I. Løvtandsgruppen.

Alle kurvens blomster tungeformede og tvekjønnede; planten indeholder oftest melkesaft.

† Uden (eller med agneagtig) fnok.

I. Kurvdækket enkelt, 8—10-bladet, valseformet. Gule blomster .... Haremad.
II. Kurvdækket dobbelt, eg-valseformet, blaa blomster .... Sikori.

†† Med haar- eller fjærformet fnok.

I. Blomsterleiet beklædt med agner .... Guldbørste.
II. Blomsterleiet uden agner.
  A. Fjærformet fnok.
    a. Kurvdækket har 8—10 lige lange svøbblade .... Gjedeskjeg.
    b. Kurvdækket taglagt .... Folblom.
  B. Haarformet fnok.
    a. Frugterne oventil smaapiggede, udløbende i et tyndt neb. Kurvene paa bladløse, hule skafter .... Løvetand.

b. Frugterne ikke piggede.
1) Fnokken snehvid, silkeglinsende, bestaaende af flere rader haar, siddende.
α. Bladene braadtandede .... Dylle.
β. Bladene ikke braadtandede .... Høgeskjeg.
2) Fnokken snehvid, bløð, bestaaende af en enkelt rad haar, stilket. Kurvene smaa, omtr. 5-blomstrede, med valseformet (8—10-bladet) kurvdække Skog-salat.
3) Fnokken skiddenhvid, mere stivhaaret.
α. Fnokken flerradet. Blaa blomster Turt.
β. Fnokken enradet. Gule blomster Svæve.

Haremad *(Lampsana communis).* 2—3 fod høi, nedentil haaret, oventil delt i tynde grene, som bærer smaa, gule blomsterkurve, med et enkelt, 8—10-bladet svøb, de nedre blade lyreformede, de øvrige kun tandede. Ingen fnok. (Dyrkede steder).

Sikori *(Cichorium Intybus).* 1—2 fod høi, med stivt udsperrede grene. De nedre blade høvlformede. Store, siddende kurve, med smukke, lyseblaa blomster. Blomsterleiet skjællet. Ingen fnok. (Sjelden. Kr.sand, Telemarken, Eker, Modum, Kristiania).

Guldborste *(Hypochœris maculata).* Stivhaaret, næsten bladløs. Store, ofte brunplettede rodblade, som er hele og tandede. 1 eller faa, men store, gule kurve og stivhaaret, taglagt svøb. Blomsterleiet besat med agner. Fjærformet, stilket fnok. (Engbakker).
Anm. En anden art *(H. radicata)* har glat, grenet, bladløs stengel, næsten halvfinnede blade. (Vestkysten).

Gjedeskjeg *(Tragopogon pratensis).* 1—3 fod høi, med lange, linjeformede blade med bred grund. Gule blomsterkurve, omgivne af 8 svøbblade, der er længere end eller lige lange med kronerne. Fnokken danner efter afblomstringen et meget stort, kugleformet hoved. Fnokken fjærformet, stilket. (Enge).

Folblom *(Leontodon autumnalis).* Bladene rodstillede, fliget-tandede eller hele, oftest glatte. Den fodhøie stengel grenet, med oventil udvidede, skjællede grene. Svøbbladene smale, taglagte. Ustilket, fjærformet fnok. Blomstrer til langt ud paa høsten.

Lovetand *(Taraxacum officinale).* De høvlformede, fligede blade er samlede ved roden. De kvarterhøie skafter er trinde,

hule, bladløse, med en enlig, stor, gul blomsterkurv, som efter afblomstringen danner et kugleformet, hvidt hoved af den langstilkede, haarformede fnok. Stor, tapformet rod.

Dylle *(Sonchus).* Bladene er noget tistelagtige, høvlformet-fligede, braadtandede i randen. Blomsterne gule, svøbet udvidet ved grunden, med overalt taglagte skjæl. Fnokken bestaar af bløde, snehvide, uldlignende haar. (Dyrkede steder).

1. **Aker-dylle** *(S. arvensis.)* 2—4 fod høi, med store, guldgule blomsterkurve (over 1 tomme i gjennemsnit), gult kjertelhaarede blomsterstilke og svøb. Bladene ved grunden hjerteformet omfattende, fligede og braadtandede, med tilbagebøiede, stilkomfattende flige.

2. **Hare-dylle** (*S. oleraceus.*) 1—2 fod høi, med slappe, høvlformetfligede, undertiden næsten hele, mygtandede blade, hvis stilkomfattende flige er spidse og udstaaende. Kurvstilkene tilligemed svøbets grund er først hvidfiltede, siden næsten glatte. Bleggule blomster.

3. **Stiv-dylle** (*S. asper*). Ligner foregaaende, men bladene er stive, noget læderagtige, glinsende, hele eller lappede, fint tornet-tandede, med tilbagebøiede, afrundede flige ved grunden.

Høgeskjeg (*Crepis*). De indre svøbblade jevnhøie, omgivne ved grunden af et meget kortbladet ydre svøb. Fnokken ustilket, bestaaende af flere rader bløde, silkeglinsende, snehvide haar.

1. **Tag-høgeskjeg** (*C. tectorum*). Stenglen bladet, sedvanlig oventil halvskjermformet grenet. Bladene ved roden høvlformet fligede eller tandede. Stengelbladene lancetformede, helrandede, med tilbagerullet rand og gjerne pilformet grund, alle glatte. Det ydre kurvdække udstaaende. (Agerrener, torvtage o. s. v.).

2. **Afbidt høgeskjeg** (*C. præmorsa*). Roden kort, afbidt. Bladene samlede ved roden, omvendt egformet-aflange, dunhaarede. Stenglen bladløs, dunhaaret, med blomstergrenene i en forgrenet, klaseformet blomsterstand. (Enge østenfjelds).

Skog-salat (*Lactuca muralis*). Hele vekSten glat, 2—3 fod høi, spæd, med tynde, noget blaalig anløbne, lyreformede blade, med kantede afsnit. En udsperret top af traadfine grene og smaa, 5-blomstrede, gule kurve, med valseformet svøb med

taglagte skjæl ved grunden. Fnokken langstilket. (Klipper og stenet krat).

Turt (*Mulgedium alpinum*). Høi vekst, med blomsterkurvene i en enkelt klase og med blaa randkroner. Bladene lyreformede med pilformet omfattende grund og stor, triangelformet endeflig. Svøbet næsten cylindrisk. Fnokken med rette, noget stive, rue haar. (Noget tilfjelds).

Svæve (*Hieracium*). Taglagt svøb, ustilket fnok med rette, noget stive, rue haar. Skalfrugterne cylindriske, 10-ribbede. Bladene er helrandede eller tandede. Hertil hører en stor mængde indenlandske arter, som har stor indbyrdes lighed.

1. **Haar-svæve** (*H. Pilosella*). Skyder ved grunden lange udløbere, med omvendt egformede — lancetformede blade, besatte med lange, stive haar og paa underfladen hvidfiltede. Skaftet bladløst, kvarterhøit, stivhaaret, i toppen sort kjertelhaaret og bærende 1 svovlgul kurv. (Bakker).

2. **Lancetbladet svæve** (*H. auricula*). Ligner foregaaende, men har høiere, sedvanlig enbladet stengel, med flere og mindre, guldgule blomsterkurve. Bladene smalere, glatte, kun ved grunden randhaarede, noget blaagrønne. (Bakker).

3. **Mur-svæve** (*H. murorum*). Alenhøi, med store, langstilkede rodblade og sedvanlig 1-bladet stengel, med faa blomsterkurve paa bøiede grene. Rodbladene er oftest grovtandede og har tver eller hjerteformet grund.

4. **Skog-svæve** (*H. vulgatum*). De lancetformede eller elliptiske blade er dels spredte paa stenglen, dels samlede ved roden, de er skarptandede, mest paa midten. Kurvene danner en udbredt halvskjerm med lidt graafiltede og sort kjertelhaarede grene og svøb.

5. **Smalbladet svæve** (*H. umbellatum*). Stenglen 1—3 fod høi, med talrige, jevnbrede eller lancetformede, helrandede eller svagt tandede, siddende blade. Kurvene næsten i en skjerm. Svøbbladene sedvanlig glatte, grønne, med tilbagebøiet spids.

6. **Fjeld-svæve** (*H. alpinum*). 3″—1′ høi, alm. langhaaret, uden stjernehaar. Bladene mest samlede ved roden, elliptiske — omv. egformede — lancetformede. Stenglen næsten bladløs

eller omtrent 3-bladet, enten udelt eller med nogle faa grene, hver endende i en kurv. Kurvene store med bred grund, beklædte med tætte silkehaar og rødgule kjertler. (Almindelig paa fjeldene).

7. **Myr-svæve** (*H. paludosum*). Hele planten glat, med store, tynde blade, som paa stenglen er hjerteformet omfattende, ved roden stilkede. Svøbet enkelt eller med utydelige ydre skjæl ved grunden. Sorthaaret eller glat.

2. Tistelgruppen.

Alle kroner rørformede. Randkronerne undertiden golde. Griflen under arret leddet, penselhaaret eller knudeformet opsvulmet. Svøbet æg- eller kugleformet med stive, oftest stikkende blade.

Knopurt (*Centaurea*). Randkronerne golde, tragtformede, uregelmæssige, større end de øvrige. Svøbbladene frynsede i randen.

1. **Eng-knopurt** (*C. Jacea*). Lancetformede blade, de nedre ved grunden tandede eller fligede. Svøbbladene har brune, skeformede tilhængsler. Fnokken mangler. Blomsterne fioletrøde.

2. **Stor-knopurt** (*C. Scabiosa*). Alenhøi og derover, med enkelt eller dobbelt fjærdelte blade. Store kurve med mørkfiolette blomster, kugleformet svøb, hvis blade i spidsen er sorte, børsteformet fligede. (Agerrener, bakker).

3. **Kornblom** (*C. Cyanus*). Smukke, blaa blomster. Linjelancetformede blade, de nedre sedvanlig fjærdelte. Egformet svøb, hvis blade i randen er mørkebrune og børsteformet takkede. (Mellem sæden).

Lovtistel (*Saussurea alpina*). Alle kroner rørformede. Svøbet ægformet med taglagte, stærkt haarede blade uden braad, Fnokkens haar fjærformede. 1/2—2' høi, opret. Bladene paa Undersiden hvidhaarede eller filtrede, æglancettormede — smalt lancetformede, Kurvene i en halvskjærm i toppen af stænglen med blaaviolette kroner. (Fugtige Enge, tilfjelds).

Stjernetistel (*Carlina vulgaris*). Alle kroner rørformede. Svøbet skaal- eller halvkugleformet. De yderste svøbblade grønne, bladagtige, tornede i randen. De inderste hindeagtige, gul-

glinsende, forlængede, linjeformede, i tørt veir stjerneformet udsperrede, braadspidsede. Fnokkens haar fjærformede. ½—1' høi, stivt opret, tætbladet, med tornet tandede, læderagtige, paa undersiden filtede blade. 1—3 kurve i toppen, med rødlig gule kroner. (Tørre bakker og berg. Sydøstl.).

Borre (*Lappa*). Meget store, hjerteformede blade. Store, rundagtige blomsterkurve, hvis svøbblade har en kroget od og derfor let hænger i klæder osv. Stiv, børsteformet fnok.

1. **Stor-borre** (*L. major*). En kraftig, 3—4 fod høi vekst, med meget store, hjerteformede blade. Halvskjermformet blomsterstand. Glat, grønt svøb. Linjeformede svøbblade og røde blomster. (Beboede steder, veie).

2. **Smaa-borre** (*L. minor*). Omtrent alenhøi, af graagrøn farve, med smaa, næsten cylindriske kurve i klase med korte grene. Grønne, trinde svøbblade og blegrøde blomster. (Beboede steder, veie).

Tistel (*Circium*). Tornede og stikkende stengler og blade. Kugle- eller egformede svøb, med tilspidsede, oftest stikkende svøbblade med ret od. Fnokken fjærformet.

1. **Vei-tistel** (*C. lanceolatum*). Stenglen robust, tornet-vinget af de nedløbende blade. Kurvene enlige, store, med udstaaende, filtede svøbblade, endende i lange, spidse, gule torne. Rosenrøde kroner. Bladene dybt fjærfligede, med tvedelte, sterkt tornede flige, paa overfladen stivhaarede, paa underfladen hvidfliltede.

2. **Myr-tistel** (*C. palustre*). Stenglen stivt opret, slank, 1—3 alen høi, sedvanlig rødbrun, vinget. Kurvene smaa, sammenhobede, med tiltrykte svøbblade og purpurrøde kroner. Bladene fjærdelte, med fligede, svagere tornede afsnit.

3. **Aker-tistel** (*C. arvense*). Talrige, temmelig smaa kurve i en stor, udbredt top, med tiltrykte, i spidsen udstaaende svøbblade og lysrødfiolette kroner. Bladene mere eller mindre fligede, tornet-tandede og bølgede.

4. **Hvidblad-tistel** (*C. heterophyllum*). Bladene omfattende, bredt lancetformede, sagtakkede eller lappede, paa undersiden hvidfiltede. Svøbbladene tiltrykte, med udstaaende, noget hvas braad. Røde blomster.

Kruse-tistel (*Carduus crispus*). Fnokken haarformet med rue haar. Stenglen svagt tornet-vinget. Bladene aflange, tandede eller lappede, randhaaret-tornede, paa undersiden oftest hvidfiltede. Svøbet næsten kuglerundt, svøbbladene i spidsen udstaaende, smaatornede. Blomsterne mørkfiolette.

3. Malurtgruppen.

Alle kroner sedvanlig rørformede (hos hestehov og tildels pestrod og brøndsle er randkronerne tungeformede). Griflen uden led eller opsvulmning. Svøbet valseformet, med urteagtige svøbblade. I randen ofte kun frugtblomster.

Brøndsle (*Bidens*). Modsatte blade. 1 gul blomsterkurv. Blomsterleiet beklædt med agner. Svøbbladene i 2 kredse, hvoraf det ydre er udstaaende. De flade skalfrugter bærer 2—4 stive børster med tilbagerettede smaatorne.

1. **Flig-brøndsle** (*B. tripartita*). Kurvene oprette. Bladene ved grunden 3–5-fligede, den midterste flig størst, stilkede. (Vaade steder. Sydl.).

2. **Nikke-brøndsle** (*B. cernua*). Kurvene nikkende. Bladene udelte, sagtakkede, siddende. Randkronerne undertiden tungeformede. (Vaade steder. Sydl.).

Hestehov (*Tussilago Farfara*). En af vore tidligste vaarplanter, der blomstrer længe, førend bladene er udviklede. Skaftet er kvarterhøit, skjællet og hviduldet, med en enlig, gulblomstret kurv, med talrige, smalt tungeformede randkroner og rørformede skivekroner. Bladene nyreformede, kantet-tandede, paa undersiden hviduldede. (Lerbund).

Pestrod (*Petasites*). Blomsterskaft og blade som foregaaende, men flere kurve paa skaftet. Randkronerne korte eller som de øvrige. — *P. officinalis* skyder meget tidlig om vaaren op et 6—12″ høit skaft med rødlige skjæl og en klase af rødblomstrede kurve. Hjerte- eller nyreformede, over 1 fod brede blade. (Skien, Kristiansand, Bergen etc.). — *P. frigida* forekommer tilfjelds. 1—3 kvarter høi. Med brungule blomster. Kurvene i halvskjerm, med tungeformede randkroner. Bladene triangelformet hjerteformede, bugtet fligtandede.

Reinfann (*Tanacetum vulgare*). 1—2 alen høi. Bladene enkelt eller dobbelt fjærdelte, med talrige, sagtakkede afsnit. Halvkugle-

formede blomsterkurve, med meget smaa, guldgule blomster, samlede i en tæt halvskjerm. Randkronerne 3-tandede, skivekronerne 5-tandede. Sterk, krydret lugt.

Malurt (*Artemisia*). Sedvanlig en graaagtig eller hvid beklædning. Sterk, krydret lugt. Meget smaa, rundagtige blomsterkurve, samlede i en lang top, med yderst smaa, rødlige eller gule kroner. Randkronerne helrandede. Bladene mangedelte.

1. **Egte malurt** (*A. Absinthium*). Graalig sølvglinsende af tiltrykte silkehaar, med sterk lugt og bitter smag. Bladene 2—3-dobbelt fjærdelte, med butte, lancetformede afsnit. Kurvene halvkugleformede, nikkende, med gule kroner. (Til det sydl. Gudbrandsdalen).

2. **Burod-malurt** (*A. vulgaris*). Oftest rødbrun stengel. Dobbelt fjærdelte blade, med lancetformede, spidse afsnit, paa overfladen grønne, paa underfladen hvidfiltede. Kurvene egformede, med filtede svøb og brunagtige eller gule blomster. (Agerrener etc.)

3. **Mark-malurt** (*A. campestris*). Opstigende stengler. 2—3-dobbelt fjærdelte blade, med traadsmale afsnit, glatte eller noget haarede. Meget smaa, glatte, kugleformede kurve i ensidige klaser. Brunagtige blomster. (Tørre bakker. Sydl.).

Kattefod (*Gnaphalium*). Smale, helrandede, filtede blade. Svøbbladene mere eller mindre hindeagtige, tørre, ofte farvede. Fnokken haarformet.

1. **Alm. kattefod** (*G. dioicum*). Tvebo. Knapt kvarterhøi. Bladene paa den oprette blomsterstengel jevnbrede, spidse, paa de blomsterløse, nedliggende sidestengler spadeformede, paa underfladen hvidfiltede, paa overfladen oftest glatte. Hvide eller røde blomster. (Tørre bakker.)

2. **Skov-kattefod** (*G. silvaticum*). Stenglen rank, udelt, fodhøi. Kurvene danner en lang, bladet, aksformet klase. Bladene paa underfladen filtede. Svøbbladene brune i spidsen.

3. **Sump-kattefod** (*G. uliginosum*). Stenglen 1—6 tom. høi, fra grunden meget grenet. Kurvene smaa, sammenhobede i spidsen af grenene. Svøbbladene med brungul rand.

Uldurt (*Filago montana*). Planten hvidfiltet uldhaaret, ½—1′ høi.

Bladene linjeformede eller smalt lancetformede, tætsiddende, helrandede. Kurvene smalt kegleformede, i smaahobe opefter stenglen og grenene. De ydre svobblade hviduldede. Haarformet, skjør fnok. (Tørre bakker etc. østenfjelds).

4. Prestekravegruppen.

Randblomsterne tungeformede, frugtblomster. Skiveblomsterne rørformede, tvekjønnede. (Sjelden alle kroner rørformede).

† Stengelbladene modsatte ...... Solblom.
†† Stengelbladene spredte.
I. Frugtknude med fnok.
A. Randkronerne gule.
a. Svøbet oftest i 2 kredse, de indre svøbblade ligelange, de ydre meget smaa .. Svineblom.
b. Svøbet med taglagte blade.
1) Kurvene talrige, i en lang top ...... Guldris.
2) Kurvene enlige eller faa ... . Allant.
B. Randkronerne ikke gule.
a. Randblomsterne i en enkelt rad, strandplante .... Blaastjerne.
b. Randblomster i flere Rader .... Bakkestjerne.
II. Frugtknude uden fnok.
A. Skivekronerne gule, randkronerne hvide eller gule.
a. Blomsterleiet beklædt med agner ...... Gaaseblom.
b. Blomsterleiet uden agner.
1) Bladene hele eller bredfligede .... Præstekrave.
2) Bladene flerdelte med traadformede afsnit ..... .- .... Balderbraa.
B. Skivekronerne hvide eller rødlige .. .. Ryllik.

Blaastjerne (*Aster Tripolium*). En glat, 1—2 fod høi strandplante med linje-lancetformede, kjødfulde blade. Kurvene i en stor halvskjerm, med fiolette randkroner, gule skivekroner og tiltrykte, butte svøbblade. Haarformet fnok.

Bakkestjerne (*Erigeron acris*). Indtil 1 fod høi, haaret. Omvendt egformede rodblade, linjeformede stengelblade. Sedvanlig rødbrun stengel, med en klase i spidsen. Traadformede, korte, oprette, fiolette randkroner i flere rader og faa, bleggule skivekroner. Haarformet fnok.

Guldris (*Solidago Virgaurea*). Stiv opret, 1—3 fod høi, næsten glat. Bladene lancetformede, de nedre sagtakkede. De talrige, guldgule kurve sidder i en lang, smal top. Henved 10 tungeformede randkroner. Haarformet fnok. (Bakker og skove).

Allant (*Inula salicina*). Baade de talrige randkroner og skivekronerne er gule. Støvdragerne har haarformede tilhængsler ved grunden. 1–1½ fod høi, næsten glat. Bladene lancetformede, omfattende, svagtandede, bueformet udstaaende. Kurvene enlige eller faa i spidsen, over 1 tomme i gjennemsnit. (Engbakker).

Ryllik (*Achillea*). Smaa kurve i en halvskjerm, med faa, hvide eller rødlige randkroner, med en kort, rundagtig krave. Svøbet egformet, med taglagte, skjælformede svøbblade. Frugterne fladtrykte, uden fnok.

1. **Alm. ryllik** (*A. Millefolium*). Bladene 2—3-dobbelt fjærdelte, i omrids lancetformede. Blomsterkurvene i en tæt halvskjerm. Hvide eller rødl. blomster. (Tørre steder).

2. **Nyse-ryllik** (*A. Ptarmica*). Bladene hele, næsten jevnbrede, skarpt sagtakkede, glatte. Hvide randblomster. (Fugt. steder).

Gaaseblom (*Anthemis*). Flerdobbelt fjærdelte blade, med smale flige. Kurvene i enden af grenene. Med gule skiveblomster og talrige, hvide eller gule randblomster. Blomsterleiet beklædt med agner.

1. **Aker-gaaseblom** (*A. arvensis*). Bladene finnede, smaabladene enkelt eller dobbelt fjærfligede, med indskaarne flige. Blomsterleiet kegleformet, med lancetformede agner. Randkronerne hvide. (Agerrener. Sydl.)

2. **Gul gaaseblom** (*A. tinctoria*). Saavel rand- som skivekronerne gule. (Tørre bakker, langs jernbaner osv.).

Balderbraa (*Matricaria*). Svøb med uligelange, taglagte, i randen hindeagtige blade. Har stor lighed i ydre henseende med foregaaende og efterfølgende slegt. Fra hin udmerker den sig ved mangelen af agner, fra denne ved sine 2—3-dobbelt fjærdelte blade med traadformede afsnit. Randkronerne hvide.

1. **Kamille-balderbraa** (*M. Chamomilla*). Smaa kurve, med hvidkantede svøbblade. De hvide randkroner tilsidst tilbageboiede, hvorved de gule skivekroner bliver meget fremstaaende. Blomsterleiet bliver ved modningen kegledannet og hult. Sterk, krydret lugt. (Tørre, dyrkede st. Sydl.).

2. **Alm. balderbraa** (*M. inodora*). Opret, 1—2′ høi. Næsten halv-

skjermformet samlede kurve, som er større end hos foregaaende. Oftest mørkkantede svøbblade. Blomsterleiet hvælvet, ikke hult. De hvide randkroner udstaaende. Svag eller ingen lugt. (Dyrkede steder). — En afart (**strand-b.**) med udstrakte stengler og kjødfulde blade, med kortere, undertiden næsten aflange afsnit, er almindelig paa havstrande.

Prestekrave (*Chrysanthemum*). Svøb som foregaaende. Blomsterleiet uden agner, hvælvet, ikke hult. Bladene hele eller bredfligede.

1. **Hvid prestekrave** (*C. Leuchanthemum*). Stenglen 1—1½' høi, næsten ugrenet, med store (1½" i gjennemsnit), enlige kurve i spidsen. Skiven gul, med lange, hvide, udstaaende randkroner. De nedre blade er stilkede, omvendt egformede, rundtakkede, de øvre halvomfattende, lancetformede, ved grunden fligede. (Tørre steder).

2. **Gul prestekrave** (*C. segetum*). Alle kroner gule. (Agre etc.).

Solblom (*Arnica montana*). 1—2 fod høi, kjertelhaaret stengel. Talrige, helrandede, ovale rodblade, faa modsatte stengelblade. Faa, 2½" brede kurve, med orangefarvede kroner. Svøbbladene lige lange. Blomsterleiet ru af korte haar. (Bakker og enge).

Svineblom (*Senecio*). Kurvene smaa, valseformede, med gule blomster. Randkronerne smaa eller manglende. Svøbbladene i spidsen sorte eller brune, i 2 kredse, den nederste bestaar af meget smaa blade. Fnokken haarformet. (Bladene fjærdelte, fjærlappede eller finnede).

1. **Aker-svineblom** (*S. vulgaris*). ½—1 fod høi, med fjærdelte eller lappede blade. Kurvene smaa, egvalseformede, ludende. Kronerne alle rørformede. De ydre svøbblade 8—12, i spidsen sorte, smaa, bredere ved grunden. (Især ved beboede steder).

2. **Skog-svineblom** (*S. silvaticus*). Omtrent fodhøi, bladene mellembrudt fjærdelte. Kurvenes ydre svøbblade 3—5, meget korte og traadformede, grønne i spidsen. Randkronerne tungeformede, meget smaa og tilbagerullede. (Ikke alm., sydl. — vestl., grusede steder, skovenge).

3. **Klæbrig svineblom** (*S. viscosus*). ½—2' høi, kjertelhaaret, sterkt

lugtende. Bladene fjærfligede eller delte. Svøbet kjertelhaaret. De indre svøbblade i spidsen sorte, de ydre faa, halv saa lange som de indre. Randkronerne tungeformede, tilbagerullede, ikke store. (Beboede steder, sydligste).

4. **Eng-svineblom** (*S. Jacobæa*). $^3/_4$—2′ høi. De nedre blade lyreformet delte eller finnede, stilkede, de øvre fjærdelte eller finnede med omfattende, delte ører ved grunden. Kurvene ganske store, i en tætblomstret halvskjerm, med store, tungeformede, udstaaende randkroner. Svøbet klokkeformet, de ydre svøbblade kun 1—2, meget korte. (Især langs kysten).

33. **Klokkefamilien** (*Campanulaceæ*).

Klokke (*Campanula*). Udelte blade. 5-delt bæger, 5-lappede, klokkeformede, blaa, store kroner i klase eller hoved eller enlige. 5 støvdragere. 1 støvvei med 3—5 ar. Undersædig, 3-rummet kapsel, som springer op ved huller paa siden.

1. **Smaa-klokke** (*C. rotundifolia*). Spæd, noget opstigende, $^1/_2$—$1^1/_2$ fod høi stengel. Rodbladene langstilkede, nyreformede — hjerte-egformede, rundtakkede, snart visnende. Stengelbladene jevnbrede. Kronerne lyseblaa, nikkende, langt mindre end hos de øvrige arter. Kapslen glat. (Enge).

2. **Smalbladet klokke** (*C. persicifolia*). Stenglen 2—3′ høi, opret, glat. Bladene glatte, næsten læderagtige. Rodbladene tungeformede, elliptiske eller lancetf. Stengelbladene næsten linjef. Blomsterne enlige eller i en faablomstret klase. Klokkerne meget vide, $1^1/_4$″ lange med brede lapper. Arrene af griflens længde. Underbægeret sedvanlig stivhaaret. (Krat, skovenge. Sydvestl.).

3. **Stor-klokke** (*C. latifolia*). Stenglen 2—5′ høi, butkantet, næsten glat. Bladene korthaarede. De nedre bredt egformede eller hjerteformede, grovt dobbelt sagtakkede, kortstilkede. De øvre smalere, omtr. siddende. Klokkerne $1^1/_2$—2″ lange, blaa eller hvide, i begyndelsen næsten oprette, med eg-lancetformede, tilspidsede flige, i de øverste bladhjørner. Bægerfligene udstaaende. Underbægeret glat. (Fugt. steder, krat).

4. **Ensidig klokke** (*C. rapunculoides*). Stenglen $^1/_2$—$1^1/_2$′ høi, gjerne rødlig, butkantet. Bladene uregelmæssig takkede, haarede, de

nederste stilkede, eg-hjerteformede, de øverste siddende, lancetformede. Blomsterne nikkende, i en ensidig klase, med tommelange, tragtformede, blaa kroner. Bægerfligene smale, tilbagebøiede. (Dyrkede steder, sydlige).

5. **Neslebladet klokke** (*C. Trachelium*). Stenglen 2—3′, skarpkantet, stivhaaret. Bladene grovt dobbelt sagtakkede, korthaarede. De nedre stilkede, hjerteformede, de øvre omtr. siddende, eg-lancetformede. Blomsterne paa 1—3-blomstrede stilke i bladhjørnerne, dannende klaser. Kronen $1\frac{1}{4}$″ lang. Bægerfligene oprette. Underbægeret stivhaaret. (Krat, skovenge. Sydøstl.).

6. **Hovedblomstret klokke** (*C. Cervicaria*). Stenglen 1—3′ høi, kantet, stivhaaret. Bladene lancetformede, paa begge sider ruhaarede. Blomsterne stivhaarede, i hoveder i toppen og i de øverste bladhjørner. Kronerne $\frac{1}{2}$″ lange. (Tørre steder mellem krat. Sjelden, sydl.).

Blaa-munke (*Jasione montana*). Talrige, kortstilkede, blaa blomster i en halvkugleformet, senere forlænget blomsterstand, omgivet af et mangebladet, takket svøb, hvorved den faar en ydre lighed med flere kurvblomstrede, fra hvilke den let adskilles ved sine stjerneformet udbredte støvknapper. Kronen delt til grunden i 5 linjeformede flige. Stenglen fodhøi, oventil bladløs. Bladene linjeformet aflange. (Tørre bakker, sydligste).

34. *Lobeliaceæ*

Botnegræs (*Lobelia Dortmanna*). Vandplante med ugrenet, bladløs stengel, linjeformede, indvendig topibede blade under vandet og en klase af hængende, lyseblaa blomster over vandet. Bægegeret 5-delt, kronen læbedannet, med oventil kløvet rør og 5-fliget krave. 5 støvdragere, 1 griffel.

35. Kransbladede (*Stellatæ*).

Stenglerne oftest 4-kantede, svage, med kransstillede blade og modsatte grene. Smaa oversædige blomster med 4-delt krone og bæger. 4 støvdragere. 2 undertiden sammenvoksede grifler. Frugten spalter sig i 2 nødder.

Maure eller **fegre** (*Galium*). Smaa, hjulformede, hvide, sjelden gule kroner, 3—4-delte, uden tydelige rør. Ofte noget klatrende stengler.

1. **Hvid-maure** (*G. boreale*). Stenglen opredt, fodhøi, ru. Bladene 4 ulige store i krans, 3-, sj. 5-nervede, lancetformede, butte. Blomsterne i en aflang, rigtblomstret top. Frugterne haarede. (Bakker etc.).

2. **Myr-maure** (*G. palustre*). Stenglen svag, glat eller lidt ru i kanterne. Bladene oftest 4, ulige store (sjelden 5 eller 6) i krans, butte, lancetformede eller omvendt egformede. Blomster i halvskjermformet top. Frugten glat. Bliver sort ved tørring.

3. **Sump-maure** (*G. uliginosum*). Ligner foregaaende, men har finere og mere ru stengel, omtrent 6 smale og braadspidsede blade i kransen. Blomsterne i sammensatte, gjentagen 3-delte halvskjerme, tilsammen dannende en top. Frugterne prikkede.

4. **Guld-maure** (*G. verum*). Stenglen opret, trind med 4 ribber, dunhaaret. Bladene 6—12 i krans, smalt linjeformede, med tilbagerullet rand. Gule blomster i tæt top. (Tørre steder).

5. **Klenge-maure** (*G. Aparine*). 1—3 fod lang, svag, klatrende og vedhængende ved hjælp af smaa tagger paa stengelkanterne og de braadspidsede blade. Disse sidder 6—9 i krans. Frugterne beklædte med hagekrummede børster. „Riddarbeksel". (Dyrkede steder og strandkanter).

Sjeldnere arter er: *G. saxatile*. Jevne, glatte stengler, ved grunden udsendende golde, nedliggende grene. Bladkransene nedentil 4-bladede, oventil 6-bladede. Bladene omvendt egformede — lancetf., braadspidsede, i randen rue. (Mellem lyngen, vestkysten). — *G. trifidum* med 3-kløvede kroner og 4 butte blade i krans (vaade steder). — *G. Mollugo* med 1—3 fod høi, slank, glat stengel og 8 aflange eller lancetformede blade, forsynede med kort od, i krans. Glat frugt. (Sydl.).

yske (*Asperula odorata*). Stenglen 1/2—1 fod høi, med 6—8-bladede kranse. Blomsterne i en gjentagen 3-delt halvskjerm. Kronerne hvide, rørformet klokkeformede, bliver ved tørring sorte. Frugten besat med hagebørster. Vellugtende efter tørring. (Skyggefulde lunde og stenurer).

36. **Kaprifoliumfamilien** *(Lonicereæ).*

Buske med modsatte blade. Bægeret 5-kløvet, kronen 5-delt, regelmæssig eller 2-læbet. 5 støvdragere. Frugten undersædig, bæragtig.

Hyld (*Sambucus nigra*). Busk eller lidet træ med stor, svampet marv. Bladene uligefinnede, med 5—7 ovale—elliptiske, sagtakkede smaablade. De hvide blomster i kvaste, samlede i en nedentil 5-grenet skjerm. Bærene sorte. Bladene har en sterk, ubehagelig, blomsterne en vammelsød lugt. (Forvildet og plantet).

En anden art med gule blomster i en egformet klase og røde bær (*S. racemosa*) findes plantet og enkelte steder forvildet.

Krossved (*Viburnum Opulus*). Middelshøi, opret busk med lysegraa bark og 3—5-lappede, indskaaret tandede blade. Blomsterne i en halvskjermformet kvast, de ydre store, uregelmæssige, hjulformede, snehvide, golde. De indre smaa, klokkeformede, gulhvide. Bæret rødt, med 1 fladt frø. („Benved". I haver dyrkes en afart, „sneboldtræ", med lutter golde og store blomster).

Kaprifolium (*Lonicera*). Uregelmæssige, næsten 2-læbede kroner den øvre læbe 4-lappet. Griflen traadformet med kugleformet ar. Hele blade.

1. **Ledved** (*L. Xylosteum*). Middelsstor, opret busk med lysegraa bark, dunhaarede, ovale blade og blomsterstilke i bladhjørnerne, hver med to blomster, der nedentil vokser sammen. Kronerne 4—5‴ lange, gulhvide, dunede. Bærene mørkrøde, af en erts størrelse, parvis sammenvoksede. (Til sydlige Gudbrandsdalen).

2. **Vedvendel** (*L. Periclymenum*). Slyngende busk, naar ofte en betydelig høide. Bladene elliptiske. Blomsterne i et stilket hoved. Kronerne næsten 2‴ lange, kølleformede, med langt rør, lysegule, udvendig rødlige, vellugtende. Røde bær. (Krat og klipper især nær havet. Sjeldnere. Til Romsdalen).

Den i haver under navn af „kaprifolium" dyrkede art skiller sig derved, at de øverste blade er sammenvoksede ved grunden.

Linnæa borealis. Liden skovplante, med langstrakt krybende, traadformet stengel. Smaa, rundagtige, modsatte blade. Oprette blomsterstilke med sedvanlig 2 smaa, hængende blomster. Kronerne klokkeformede, hvide, indvendig rødlige. 14 klasse. (Barskove).

37. Oljefamilien *(Oleaceæ)*.

Trær eller buske med modsatte blade. Blomsterne undersædige, 4-fliget bæger og krone. 2 støvdragere. (Askens blomster er nøgne) 2-rummet frugtknude.

Ask (*Fraxinus excelcior*). Høit træ; knudrede grene med store, halvrunde bladar; uligefinnede blade med 3—6 par eg-lancetformede, sagtakkede smaablade. Blomsterne, som udvikles før bladene, sidder i grenede klasser, er nøgne og snart tvekjønnede, snart enkjønnede (bestaaende blot af 2 støvdragere eller af 1 frugtknude). Vingefrugterne jevnbredt aflange paa slappe stilke. (Til Romsdalen).

Syrin (*Syringa vulgaris*). Plantet busk, med hjerteformede, helrandede, glatte blade. Fiol. eller hvide blomster i en pyramideformet top. Torummet kapsel.

38. Søterodfamilien *(Gentianeæ)*.

Urter med modsatte blade, af en bitter smag. Blomsterne undersædige, 4—5-delt bæger og krone med samme antal støvdragere. Vedvarende bæger. 1 griffel med 2-lappet ar. En toklappet kapselfrugt.

Søterod eller **entian** (*Gentiana*). Modsatte, helrandede blade. 4—5-kløvet bæger. Tragtformet eller fladkravet, 4—5-lappet krone. Griflen meget kort eller manglende.

1. **Skjær-søte** (*G. purpurea*). Fodhøi, med store, tragtformede, udvendig gulagtige, indvendig purpurfarvede blomster, samlede i toppen og i bladhjørnerne. Bladene ovalt lancetformede. Kronerne 5—6-kløvede. (Findes kun paa Norges sydvestlige fjelde).

2. **Smal-søte** (*G. Pneumonanthe*). Stenglen 1/2—1 fod høi, udelt.

Bladene linjeformede med tilbagerullet rand. Bægeret 5-fliget. Kronen stor, tragtformet, 5-tandet, smuk blaa, med 5 grønne striber udvendig. (Enge og udmark. Sydl.).

3. **Sne-søte** (*G. nivalis*). 1—6″ høi fjeldplante med oprette grene og smukt blaa, sjelden hvide, blomster i enden af stenglen og grenene. Bægeret med 5-kantet rør, delt omtr. til midten i 5 linje-lancetformede, spidse flige. Kronen 5-fliget, med eg-lancetf. butte flige, 1/2—3/4″ lang.

4. **Smaa-søte** (*G. tenella*). 1—6″ høi fjeldplante med opstigende grene endende i lange, fine blomsterstilke med lyseblaa, indtil 1/2″ lange i svelget fryndsede kroner. Bægeret delt næsten til grunden i 4—5 noget uligedannede afsnit, som er ovale, butte, kortere end kronrøret. Kronen 4—5-fliget med oval-lancetf. flige.

5. **Mark-søte** (*G. campestris*). 1/2″—1′ høj med oprette grene og eg-lancetformede blade. Bægeret 4-delt næsten til grunden, de to ydre flige meget større og bredere end de indre. Kronen 4-fliget, mørk fioletblaa, sj. hvid, dens svelg besat med frynser, indtil over 1″ lang. (Den almindeligste art. Enge og udmark). „Stynggræs“.

6. **Eng-søte** (*G. Amarella*). Ligner meget forrige art, men er sedvanlig slankere og mindre grenet og udmerker sig især ved et næsten regelmæssig 5- (eller 4) fliget bæger med linjeformede flige og en 5-tandet, mindre krone. Frynset svelg. (Sidlændte enge).

Tusindgylden (*Erythræa*). Smaa vekster, med røde blomster, modsatte, hele blade, 5-fliget bæger, 5-delt krone med langt rør og flad krave. Støvdr. fæstede ved svelget. Griflen temmelig lang.

1. **Smalbladet t.** (*E. litoralis*). Fra roden udgaar en eller flere, 3—8 tommer høie, but 4-kantede, oventil gaffeldelte stengler. Bladene lancetformet jevnbrede, Blomsterstilkene meget korte. Bægeret næsten af kronrørets længde. (Havstrande. Kristiania, Holmestrand etc.).

2. **Liden t.** (*E. pulchella*). Stenglen ofte neppe 1 tomme høi, skarpt 4-kantet, enkelt og enblomstret eller fra grunden af gjentagen gaffeldelt og flerblomstret. Blomsterstilkene næsten

af bægerets længde. Bægeret kortere end kronrøret. Bladene egformede. (Havstrande. Sydl.).

Bukkeblad (*Menyanthes trifoliata*). Vandplante med 3-koblede, langstilkede blade og blomsterne i en klase, med smukke, tragtformede, rødlighvide, 5-fligede, indvendig frynset-skjeggede kroner.

39. Læbeblomstrede (*Labiatæ*).

Firkantet stengel, modsatte blade. Blomsterne sammenhobede i bladhjørnerne, ofte saa talrige, at de danner kranse, som undertiden flyder sammen i et aks. Bægeret 5-tandet, oftest 2-læbet. Kronen sedvanlig 2-læbet (hos mynte næsten regelmæssig 4-fliget), med 2-delt eller udelt overlæbe og 3-fliget underlæbe. 2 længere og 2 kortere støvdragere. Frugtknuden 4-rummet, spalter sig ved modningen i 4 smaanødder, omgivne af det vedvarende bæger. 1 griffel. Sedvanlig en krydret lugt.

a. Kronen næsten regelmæssig 4-fliget.

Mynte (*Mentha*). Blomsterne i kranse. Kronen tragtformet, den ene flig udrandet. Støvdragerne næsten ligelange, adskilte.

Aker-mynte (*M. arvensis*). Opstigende stengel. Egformede, stilkede blade. Klokkeformet bæger. Rødblaa blomster. Adskilte blomsterkranse. (Fugtige steder).

Klourt (*Lycopus Europæus*). Kun 2 støvdragere. 1/2—3 fod høi, opret, haaret. Bladene aflange, fjærlappede. Blomsterne smaa, i tætte, fjerne kranse. Bægeret 5-tandet med braadspidsede tænder. Kronen hvid med rødprikket svelg, uregelmæssig 4-lappet. (Fugtige steder og strande nær kysten).

b. Kronens læber næsten flade. Støvdragerne staaende ud fra hverandre.

Merian (*Origanum vulgare*). Lyserøde blomster i smaa aks, forenede til en gjentagen 3-grenet, halvskjermformet blomsterstand, med ovale, mørkfiolette dækblade. Bægeret 5-tandet, tillukket med haar. Kronens overlæbe 2-lappet, underlæben næsten regelmæssig 3-kløvet. 1—1 1/2 fod høi, ofte rødlig stengel. Egformede blade. (Krat, engbakker).

Vild timian (*Thymus Chamædrys*). Liden, opstigende, risagtig vekst, med lyserøde blomster i hovedlignende aks. Bægeret 2-læbet, dets overlæbe regelmæssig 3-lappet, dets underlæbe 2-delt. Kronens overlæbe kort, ret og udrandet, underlæben 3-fliget, med hele flige. Stenglen haaret langs kanterne. Bladene elliptiske, butte, kortstilkede, paa overfladen utydelig nervede. (Tørre bakker. Ikke almindelig).

Bakkemynte (*Calamintha Acinos*). Blomsterne kransstillede, omtrent 6 i kransen, blaafiolette. Bægerrøret krumt, nedenfor midten opblæst. Støvknapperne støder sammen under kronens overlæbe. Forøvrigt er bæger og krone som foregaaende. Stenglen sedvanlig opret, haaret. Bladene egformede eller ovale, fjernt sagtakkede. (Tørre steder).

Kransbørste (*Clinopodium vulgare*). En opret, 1—1½ fod høi, langt og tæt haaret vekst, med mørkerøde blomster i nogle faa, kugleformede, mangeblomstrede kranse i de øvre bladhjørner, med talrige, børsteformede, langhaarede dækblade. Bægerrøret krumt, dets overlæbe 3-fliget, underlæben 2-delt, med linjeformede, sylspidsede afsnit. Bladene egformede, fjernt takkede. (Tørre bakker mellem krat).

c. Støvdragerne parallele, under overlæben. Bægeret fladt tilsluttet.

Skjolddrager (*Scutellaria gallericulata*). Fodhøi, opret, grenet strandvekst, med smukke, lyseblaa, lange, ensidige, parvis siddende blomster i de øvre bladhjørner. Bægerets læber hele, afrundede, med en skjoldformet pukkel paa den øverste. Kronens overlæbe 3-kløvet, underlæben hel, bladene lancetformede, ved grunden hjerteformede, svagt takkede. (Fugt. steder).

Prunelle (*Prunella vulgaris*). Kvarterhøi, noget haaret vekst, med blaa eller hvide blomster i et endestillet, aflangt hoved med nyreformede dækblade. Bægerets overlæbe bred, 3-tandet, dets underlæbe 2-lappet. Støvtraadene i spidsen toklovne, med knap paa den ene flig. Bladene stilkede, aflangt egformede, ved grunden sedvanlig tandede. (Udmark).

d. Støvdragerne parallele, de mellemste længst. Bægeret ikke fladtrykt.

Dragehoved (*Dracocephalum Ruyschianum*). Omtrent 1 fod høi. Smalt lancetformede, helrandede blade og tommelange, fio-

lette blomster i et kort aks, med egformede dækblade. Mellemfligen af bægerets overlæbe er bredest. Kronens overlæbe er 3-lappet, mellemlappen længst. (Tørre steder mellem krat. Sydl.).

Korsknap (*Glechoma hederacea*). Krybende stengel, med oprette, blomsterbærende grene. Bladene nyreformet kredsrunde, rundtakkede, med en haarkrans ved grunden af den lange stilk. Kronen blaa eller fiolet med mørkere og lysere pletter i svelget, underlæbens midtflig omvendt hjerteformet. Støvknapperne danner sedvanlig tydelige kors. Blomstrer om vaaren. (Enge, ved gjerder).

e. Støvdragerne parallele, de yderste længst. Bægeret næsten regelmæssig 5-fliget eller 5-tandet.

Løvehale (*Leonurus cardiaca*). En stivt opret, 1—2 alen høi, oftest sterkt grenet vekst, med hjerteformede, 5-fligede rodblade, kileformede, 3-fligede stengelbade og blomsterkranse i de øverste bladhjørner, dannende lange aks, med hvide, indvendig rødprikkede blomster. Bægeret er 5-tandet, med stikkende tænder. Kronen udvendig sterkt hvidfiltet. Overlæben er hel, smal. (Beboede steder).

Svinerod (*Stachys*). Vekster med ubehagelig lugt. Røde blomster, hvis kranse danner et noget smaabladet aks. Bægeret 5-kantet. Kronens underlæbe 3-lappet, mellemlappen omvendt hjerteformet eller egformet. Støvknapperne glatte.

1. **Skog-svinerod** (*S. silvatica*). 2—3 fod høi, opret, mørkegrøn, langhaaret med ubehagelig lugt. Bladene langstilkede, hjerteformede, grovt takkede. Kortstilkede, mørk brunrøde blomster med hvide aarer paa underlæben og kjertelhaaret overlæbe i et endestillet, smalt aks med adskilte, 4—6-blomstrede kranse. Kronrøret længere end bægeret.

2. **Aker-svinerod** (*S. palustris*). Stenglen opret. 1—2 fod høi, stivhaaret. Bladene lancetformede med hjerteformet grund, blødhaarede, takkede, de øvre siddende. Blomsterkransene 6—10-blomstrede, i de øverste bladhjørner, dannende et sammentrængt aks. Kronen lyserød med hvide aarer paa underlæben. Kronrøret længere end bægeret. (Ugræs).

Tvetand (*Lamium*). Blomsterkransene adskilte eller samlede, ingen eller børsteformede dækblade. Mellemfligen af kronens under-

læbe er stor, omvendt hjerteformet eller egformet med meget smal grund. Sidefligene smaa, tandformede.

1. **Dovnesle-tvetand** (*L. album*). 1—1½ fod høi, haaret, med eghjerteformede, tilspidsede, grovt sagtakkede blade. Blomsterkransene i de øvre bladhjørner, 8—12-blomstrede, ikke nærstaaende. Hvide blomster. Kronrøret krumt, med en haarkrans indvendig, overlæben stor, lodden. (Beboede steder).

2. **Rød tvetand** (*L. purpureum*). Kvarterhøi eller mere. Bladene hjerteformede, butte, næsten rundtakkede, stilkede, haarede. Blomsterkransene nærstaaende. Kronen rosenrød, med krumt rør og en indvendig haarkrans. Bægertænderne omtrent af bægerrørets længde. Den har en ubehagelig lugt. (Dyrkede steder).

3. **Mellem-tvetand** (*L. intermedium*). Bladene nyreformede, grovt rundtakkede eller lappede, haarede. Bægeret blødhaaret, dets tænder udstaaende, længere end røret. Kronen smukt rød, indvendig dunhaaret, kronrøret ret, indvendig nøgent, længere end bægertænderne. (Ugræs i agre og haver).

4. **Liden tvetand** (*L. amplexicaule*). Stenglerne ½—1′ høie. Bladene nyreformede, de nedre stilkede, de øvre omfattende og 3—5-lappede. Kransene adskilte. Kronen smuk mørkerød, røret ret, sedvanlig meget længere end bægeret, uden haarkrans. Bægeret graaloddent, dets tænder af rørets længde, ikke udstaaende. (Tørre, dyrkede steder).

Daae (*Galeopsis*). Underlæbens midtflig udrandet eller 2-kløvet, ved grunden paa begge sider med en hul tand. Dækbladene linjeformede, tilligemed bægerets tænder tornspidsede.

1. **Hvas-daae** (*G. Tetrahit*). Stenglen ½—3 fod høi, stivhaaret, med sterkt opsvulmede led. Bladene egformede, sagtakkede. De øvre blomsterkranse sammentrængte. Kronen rødlig, paa dyrkede steder bleggul, dens rør omtrent saa langt som bægeret. (Berg, dyrkede steder).

2. **Gul-daae** (*G. versicolor*). Ligner foregaaende, men er større og kjendelig ved sine omtrent 1″ lange, svovlgule kroner, hvis rør er 2—3 gange saa lange som bægeret, med bred, hvæl-

vet overlæbe, underlæbens midtflig fiolet. (Dyrkede steder).

3. **Dun-daae** (*G. Ladanum*). Stenglen 1/2—1 1/2 fod høi, dunhaaret, oventil kjertelhaaret, med jevntykke led. Bladene lancetformede eller egformede, fint haarede, sagtakkede. Blomsterkransene adskilte. Kronerne rosenrøde, med en hvid eller gulagtig, rødstribet plet ved grunden af underlæben, røret omtrent dobbelt saa langt som bægeret. (Dyrkede steder).

f. Kronens overlæbe umerkelig eller liden og udrandet.

Jonsokkoll (*Ajuga pyramidalis*). En kvarterhøi, uldhaaret, pyramideformet vekst, idet de 4-radet stillede blade bliver mindre opad. De blaa blomster 1—3 sammen i bladhjørnerne, meget kortere end bladene. Støvtraade og griffel længere end overlæben. (Enge og udmark).

40. Rubladede (*Asperifoliæ*).

Oftest stivt ruhaarede urter, med spredte, hele blade. Blomsterne i ensidige, før modningen sneglehusformet indrullede, ofte gaffeldelte klaser eller aks. Bægeret 5-delt, vedvarende. Kronen sedvanlig med 5-delt og regelmæssig krave og ofte forsynet med en krans af skjæl i svelget. 5 støvdragere. Frugten som hos de læbeblomstrede.

a. Kronens svelg uden skjæl.

Slangehoved (*Echium vulgare*). Opret, alenhøi stengel, besat dels med lange, hvide haar, dels med korte dunhaar. Linje-lancetformede blade. En meget lang, rigtblomstret top, dannet af talrige klaser. Kronen temmelig stor, først rødlig, senere smuk blaa, uregelmæssig 5-lappet, tragtformet, haaret. Ulige lange, udskydende støvdragere. (Tørre bakker. Sydl.).

Stenfrø (*Lithospermum*). Noget rue vekster, med lancetformede blade, næsten 5-delt bæger, tragtformet krone, benhaarde smaafrugter.

1. **Læge-stenfrø** (*L. officinale*). Smaanødderne jevne, glinsende, hvide. Kronerne smaa, gulhvide, længere end bæ-

geret. Bladene lancetformede, tiltrykt haarede, fjærnervede. Roden brunrød. 2—3 fod høi, stivt opret. (Tørre bakker mellem krat. Sjelden).

2. **Aker-stenfrø** (*L. arvense*). Smaanødderne rynket ujevne, mørkegraa. Kronerne hvide, noget større end foregaaende, men ubetydelig længere end bægeret, med mørkfarvet rør. Bladene smalt lancetformede, med noget udstaaende haar og ubetydelige sidenerver. Roden udvendig rød. 1 fod høi, opret.

Østersurt (*Stenhammaria maritima*). Nedliggende, meget grenet, glat, blaagraa strandvekst, med brede, kjødfulde blade og lyseblaa blomster i halvskjermlignende kvaste. Bæger og krone som foregaaende. Smaanødderne med tynd, hindeagtig skal.

b. Kronens svelg forsynet med skjæl.

Valurt (*Symphytum officinale*). Kronen rørformet klokkedannet med 5-tandet krave og 5 spidse, kegleformet sammenstødende skjæl i svelget. Smaafrugterne glatte. 1—2′ høi, stivhaaret, robust, noget vinget af de nedløbende, bredt lancetformede blade. Blomsterne fioletrøde eller hvidgule. (Sjelden. Vestlige. Dyrkede steder).

Hundetunge (*Cynoglossum officinale*). Kronen tragtformet, med en svelgkrans af hvælvede knuder. Smaafrugterne fladtrykte, piggede paa hele overfladen. Omtrent alenhøi, oventil graat fløielshaaret vekst, med bredt lancetformede, noget bølgede, tiltrykt graafiltede blade og brunrøde, senere fiolette blomster, samlede i enden af stengel og grene til en top. (Tørre bakker. Sydl.).

Pigfrø (*Echinospermum*). Noget stive og stivhaarede vekster. Kronen som foregaaende, svelget næsten lukket af skjæl. Smaafrugterne 3-kantede med pigge i rader paa kanterne. Blaa blomster.

1. **Toradet pigfrø** (*E. Lappula*). Blomsterstilkene efter afblomstringen ganske korte, oprette. 2 rader pigge paa kanterne af smaanødderne. Bladene lancetformede, randhaarede. (Tørre steder ved byer).

2. **Enradet pigfrø** (*E. deflexum*). Blomsterstilkene efter afblomstringen nedbøiede, de nedre med dækblade. En enkelt rad pigge paa smaanødderne. (I urer, især i fjeldtrakter. Sjelden).

Forglemmigei (*Myosotis*). Smaa, himmelblaa, fladkravede eller tragtformede kroner, med 5 vorteformede, gulagtige skjæl, som lukker for røret. Smaafrugterne fladtrykte og glatte. Bladene lancetformede.

1. **Myr-forglemmigei** (*M. palustris*). Krybende rodstok; kantede, sedvanlig oventil grenede stengler. Bægeret af samme længde eller oftest noget kortere end blomsterstilkene, med tiltrykte, rette haar, ved modningen aabent 5-tandet. Kronen fladkravet, 3—4 lin. bred. Griflen af bægerets længde. (Fugtige steder; sydl.; sj.).

2. *M. lingulata.* Stenglen nedentil sedvanlig grenet og trind. Bladene butte. Bægeret meget kortere end blomsterstilken, med tiltrykte, rette haar, ved modningen aabent, dybt 5-fliget. Kronen fladkravet, mindre end foregaaende. Griflen neppe halv saa lang som bægeret. (Vaade steder, alm.).

3. **Skov-forglemmigei** (*M. silvatica*). Bladene blødhaarede, lyse grønne. Bægeret noget kortere end blomsterstilkene, nedentil med udstaaende, krogede haar, ved modningen aabent, delt til nedenfor midten i linje-lancetf. flige. Kronen fladkravet, stor, videre end bægeret. Griflen over halvt saa lang som bægeret. (Skovlier, tilfjelds).

4. **Mark-forglemmigei** (*M. arvensis*). Hulkravede, meget mindre kroner, ubetydelig bredere end det med krogede, udstaaende haar beklædte bæger, som under frugtmodningen er egformet, tillukket og meget kortere end stilken. Kronrøret kortere end bægeret. Griflen flere gange kortere end bægeret. Hele planten graaagtig af den tætte haarklædning. (Enge og tørre bakker).

2 smaa arter med hulkravede kroner forekommer paa tørre bakker, nemlig: **Bakke-f.** (*M. hispida*). 3—6 tommer høi, spæd, med meget smaa, i begyndelsen rødagtige blomster. Egrundt, aabent, kroghaaret bæger paa opadbøiede blomsterstilke af bægerets længde. — **Liden f.** (*M stricta*). 2—4 tommer høi, med grene, som er blomsterbærende helt nedenfra, ofte med blade ved de nederste blomster. Bægeret eg-lancetformet, opret, tilsluttet, krog-haaret, næsten ustilket.

Oksetunge (*Anchusa officinalis*). Tragtformet, hulkravet krone med ret rør. Svelgkrans af hvælvede knuder. Smaafrugterne kantede, glatte, ved grunden udhulede. Stivhaaret ru, 1/2—1 alen høi vekst, med lancetformede blade og først rødlige, se-

nere mørkt fioletblaa blomster i parvise klaser. (Tørre enge etc.).

Krumhals (*Lycopsis arvensis*). Kronrøret krumt. Kraven noget uregelmæssig. Fodhøi, opret, meget hvashaaret agervekst, med lancetformede, bugtede blade og himmelblaa blomster.

Gaasefod (*Asperugo procumbens*). Bægeret efter afblomstringen meget stort, 2-delt, takket og fladtrykt om frugten, lignende en gaasefod. Nedliggende, med ofte flere fod langt udbredte grene, eller klatrende ved hjælp af nedadvendte børster paa den kantede, gaffeldelte stengel. Blomster med meget smaa, mørkfiolette, næsten tragtf. kroner i bladhjørnerne. (Gjerder, agre).

41. Vindelfamilien (*Convolvulaceæ*).

Vindel (*Convolvulus*). Mod solen slyngende vekster, med spydformede eller pilformede blade, blomster i bladhjørnerne. Store, smukke, 5-foldede, tragtformede kroner, som er snoede før udfoldningen. 5-delt bæger. 5 støvdragere. 2-rummet kapsel.

1. **Aker-vindel** (*C. arvensis*). Tynd stengel. Spydformede blade. Smaa, linjeformede dækblade paa midten af blomsterstilken. Kronen hvid eller blegrød, med 5 rosenrøde striber, kun aaben i solskin, med mandellukt.
2. **Strand-vindel** (*C. sepium*). Kraftigere stengel. Pilformede blade med butte lapper. To hjerteformede dækblade omfattende bægeret. Kronen snehvid eller blegrød, omtrent 2 tommer i gjennemsnit. (Lunde nær søbredder. Sjelden. Sydl.).

42. Snyltetraadfamilien (*Cuscutineæ*).

Snyltetraad (*Cuscuta*). Traadformede, bladløse vekster, som slynger sig om andre vekster, hvorpaa de snylter ved hjælp af smaa sugevorter. Blomsterne er smaa og samlede i runde hoveder. 4—5-delt bæger og krone og 4—5 støvdragere. Kapsel opspringende paatvers. — **Nesle-s.** (*C. Europæa*) snylter paa nesle, humle etc.; den har grenet stengel og rødlige eller hvide blomster. (Sydlige).

[En anden art (*C. halophyta*) snylter paa strandplanter, men forekommer meget sjelden, f. eks. ved Kristiania. Den har en fin, rød, ugrenet stengel og røde blomster. En tredje art snylter paa lin.]

43. Fjeldflokfamilien. (*Polemoniaceæ*).

[**Fjeldflok** (*Polemonium*). Alenhøi, opret vekst, med finnede blade og ludende, blaa eller hvide blomster i en opret, grenet blomsterstand. Bægeret dybt 5-fliget, længere end kronen, som er klokkeformet, med kort rør og 5-delt krave. 5 støvdragere. 3-kløvet ar. 3-rummet og 3-klappet kapsel. (Især i fjeldtr. Sj. Dyrkes som prydplante)].

[**Fjeldpryd** (*Diapensia lapponica*). Meget lav, tuet fjeldvekst, med 1/2" lange, altidgrønne, læderagtige, tungeformede blade ved roden og 1-blomstrede, 1—2 tommer høie blomsterskaft. Hvide, 5-delelige blomster med 2—3 dækblade. Kronen meget længere end bægeret. Frugt som foregaaende. (Især nordenfjelds)].

44. Søtviderfamilien (*Solanaceæ*).

Urter eller halvbuske med spredte blade, regelmæssig 5-delt bæger og krone, 5 støvdragere, 1 griffel, 2-rummet frugt, enten bær eller kapsel. De fleste er giftige.

Søtvider (*Solanum*). Urter eller halvbuske med gaffeldelt eller næsten skjermformet blomsterstand. Kronen hjulformet. Støvknapperne sammenhængende, aabner sig med huller i spidsen. 2-rummet bær. Herhen hører potetesplanten.

1. **Slyngende søtvider** (*S. dulcamara*). Stenglen buskagtig, bugtet og noget slyngende. Bladene eg-hjerteformede, de øvre for det meste spydformet fligede ved grunden. Blomsterstanden gaffelgrenet, modsat bladet. Kronen smuk fiolet. Bærene aflange, røde. (Fugt. steder, ved bække, i krat etc.).

2. **Sort søtvider** (*S. nigrum*). Stenglen urteagtig, kantet, sedvanlig dunhaaret. Bladene egformede, bugtet-tandede. Blomsterne hvide eller noget fiolette. 5—7 i en skjerm, fæstet nedenfor bladet. Bærene kugleformede, sorte eller grøngule. (Ugræs i haver).

Villrot eller „bulmeurt“ (*Hyoscyamus niger*). En giftig, 1—2' høi klæbrig-haaret, grenet og bladet vekst, af en ubehagelig, bedøvende lugt. Bladene bugtet-tandede eller fligede, halvt omfattende. Blomsterne i de øverste bladhjørner i et ensidigt aks. Kronen smudsig gul med mørkfiolette aarer. Kaps-

len springer op paatvers med et laag og er omgivet af det vedvarende, krukkeformede bæger. (Gaardspladse, haver etc.).

45. Maskeblomstrede (*Scrophularineæ*).

Kronen er maskeformet eller læbeformet, med eller uden spore, undertiden næsten regelmæssig hjulformet. Bægeret 4–5-delt, vedvarende. Hyppigst 2 lange og 2 korte støvdragere. 1 griffel. 2-rummet kapsel med frøstole fæstede til skillevæggen.

† Bægeret 4-fliget.

I. 2 Støvdragere, hjulformet krone . . . . Veronika.
II. 2 lange og 2 korte støvdragere.
  A. Bægeret sammentrykt, opblæst . . . . Engekall.
  B. Bægeret ikke sammentrykt.
    a. Kronens overlæbe med opadbøiet, tyk rand, hel (gul eller rød) . . . . Marimjelde.
    b. Overlæben med tynd rand.
      1) Overlæben tvært afskaaren.
        α. Støvknapperne hvidhaarede . . . . Bartsia.
        β. Støvknapperne glatte. . . . . Rødtop.
      2) Overlæben 2-lappet eller udrandet, hvælvet Øientrøst.

†† Bægeret 5- eller flerfliget.

I. 5 Støvdragere. . . . . Kongslys.
II. 2 lange og 2 korte støvdragere.
  A. Bladene fjærdelte.
    a. Kronen aaben . . . . Myrklæg.
    b. Kronen tilsluttet . . . . Kongsspir.
  B. Bladene hele
    a. Kronen med spore. . . . . Torskemund.
    b. Kronen uden spore.
      1) Modsatte blade; smaa tolæbede kroner . Brunrod.
      2) Spredte blade; store, skjævt klokkeformede røde kroner . . . . Rævebjelde.

a. Bægeret 4-fliget.

Veronika (*Veronica*). Hjulformet, uregelmæssig 4-fliget krone og 2 støvdragere. Smaa urter med oftest blaa blomster. Bladene er nedentil modsatte.

* Blomsterne i endestillede aks eller klaser.

1. **Aksblomstret v.** (*V. spicata*). Fodhøi, dunhaaret. Bladene 2

(meget sjelden 3) modsatte, egformede eller lancetformede, but sagtakkede eller rundtakkede, mod spidsen helrandede. Blaa blomster i et tætblomstret aks. (Tørre steder i det sydl. Kr.a stift).

2. **Strand-v.** (*V. longifolia*). Adskiller sig fra den foregaaende ved kransstillede (sjelden modsatte) blade, der er spids sagtakkede lige til spidsen. (Fugtige steder, strande).

3. **Glat v.** (*V. serpyllifolia*). 1/2' høi. Bladene temmelig tykke, glatte, ovale, utydelig tandede. Klasen forlænget. Dækbladene af blomsterstilkenes længde, elliptisk-ovale. Bægerfligene lidt kortere end kronen og den omvendt nyreformede kapsel. Kronen lyseblaa med mørkere aarer. Griflen omtrent af kapslens længde. (Lerede steder, bække).

4. [**Fjeld-v.** (*V. alpina*). 2—6" høi. Bladene elliptisk-egformede. Klaserne tætblomstrede. Dækbladene længere end de korte blomsterstilke, randhaarede, but lancetformede. Kronen lidt længere end bægeret, blaa. Kapslen rundagtig eller omvendt eg-hjerteformet, tydelig udrandet, meget længere end bægeret, omtr. 3 gange saa lang som griflen. Bliver sort ved tørring].

5. [**Klippe-v.** (*V. saxatilis*). Lidt buskagtig. Bladene tem. tykke, bredere mod spidsen. Klaserne næsten halvskjermformede, 4—8-blomstrede. Dækbladene meget kortere end blomsterstilkene. Kronerne store, smukke, mørkeblaa eller rødlige, næsten dobbelt saa lange som bægeret. Kapslen oval, meget længere end bægeret. Griflen næsten af kapslens længde. (Klipper tilfjelds)].

6. **Mark-v.** (*V. arvensis*). Stenglen opret eller opstigende. Blomsterstilkene kortere end bægeret, med lancetformede dækblade. Bladene ovalt hjerteformede, tandede, haarede, kun de nederste med korte stilke. Meget smaa, lyseblaa kroner. Kapslen omvendt hjerteformet, med spids indskjæring, af bægerets længde, kun i randen kjertelhaaret. (Tørre bakker etc.).

7. **Vaar-v.** (*V. verna*). Opret, i begyndelsen blot 1 tom. høi. Stengelbladene fjærdelte. Dækbladene linjeformede. Blomsterne meget smaa, næsten i aks. Kapslen omvendt nyreformet, overalt kjertelhaaret. (Tørre bakker).

** Blomsterne i klaser fra bladhjørnerne.

8. **Læge-v.** (*V. officinalis*). Stenglen nedliggende, haaret rundt omkring, med tætblomstrede, akslignende, oprette klaser af næsten ustilkede blomster. Bladene elliptiske eller ovale, sagtakkede. Kronerne smaa, blaafarvede. (Bakker etc.).

9. **Tveskjegget v.** (*V. Chamædrys*). Stenglen opstigende. Udmerker sig især ved sine to modsatte rader haar. Bladene eg-hjerteformede, grovt rundtakkede, ujevne. Blomsterne langstilkede, i fjerntblomstrede klaser. Kronerne store, 5—6 lin. brede, himmelblaa. Hvide støvdragere. Kapslen kortere end bægeret og griflen. (Tørre bakker og enge).

10. **Tykbladet v.** (*V. Beccabunga*). Glat. Stenglen opstigende, trind. Blomster som foregaaende. Bladene tykke, stilkede, elliptiske — aflange, butte, grundt sagtakkede. Kapslen kredsrund. (Bække etc.).

11. **Smaabladet v.** (*V. scutellata*). Glat. Stenglen svag. Bladene siddende, linje-lancetformede, helrandede eller med faa, tilbagerettede tænder. Blomsterstilkene udsperrede, haarfine, meget længere end bægeret. Kronen liden, hvid med fiolette striber. Kapslen omvendt nyreformet, flad. (Vaade steder).

*** Blomsterne enlige i bladhjørnerne.

12. **Aker-v.** (*V. agrestis*). Blomsterstilkene af bladenes længde eller kortere. Bægerfligene ovale. Bladene eg-hjerteformede, but takkede. Kapslen omvendt hjerteformet, med tydeligt aarenet, spredt kjertelhaaret. Kronen bleg blaa (den nedre flig hvid) eller lyserød. (Agre og haver).

Bartsia alpina. Kvarterhøi fjeld- eller myrplante, med ugrenede stengler og mørkfiolette blomster i de øverste bladhjørner. Bladene modsatte, egformede, but-takkede, de øverste fioletagtige. Bægeret fiolet, klæbrig-haaret. Kronens overlæbe tvert afskaaren, i toppen fremslippende de hvidhaarede støvknapper.

Rødtop (*Odontites*). Blomster i lange, ensidige klaser. Modsatte, smale blade. Kronens overlæbe tvert afskaaren, aaben. I spidsen af denne rager de med 2 bihang forsynede glatte støvknapper frem.

1. **Mark-rødtop** (*O. rubra*). Oftest grenet lige fra roden. Bladene

linje-lancetformede, spidse, de øvre afvekslende og danner dækblade. Røde blomster. Kapslen af bægerets længde eller kortere. (Enge, men især paa strandkanter).

2. **Strand-rødtop** (*O. litoralis*). Ugrenet stengel. Bladene kjødfulde, bredt lancetformede, spidse. Kapslen 1/3 længere end bægeret. (Kristiania, f. eks. paa Hovedøen).

Øientrøst (*Euphrasia officinalis*). Kronens overlæbe hvælvet, tolappet eller udrandet, underlæben 3-fliget med 2-lappede eller udrandede flige. Stenglen fra 1/2 tom. til over 1 fod høi, alm. grenet og blødhaaret. Bladene modsatte, egformede, grove. Blomsterne i de øverste bladhjørner, dannende et tilsidst forlænget, bladet aks. Kronen hvid eller lysfiolet med mørkere striber og en gul plet paa underlæben. (Enge).

Engekall (*Rhinanthus*). Engplanter med gule blomster i aks, modsatte blade og hjerteformede, dybt takkede dækblade. De sammentrykte, hindeagtige bægere og de tørre kapsler frembringer ved modningen en raslende lyd („pengepung"). Kronens overlæbe hjelmdannet, fortil 2-tandet. Støvknapperne hvidhaarede. Frøene flade.

1. **Stor engekall** (*R. major*). Dækbladene blege, gulagtige. Kronrøret bøiet.

2. **Liden engekall** (*R. minor*). Dækbladene grønne. Kronrøret ret.

Marimjelde (*Melampyrum*). Blomsterne parvise i bladhjørnerne eller i aks med store dækblade. Bladene modsatte, smale. Kronens overlæbe hvælvet, hel, med opadbøiet rand. Bliver sorte ved tørring. (Skovplanter).

1. **Alm. marimjelde** (*M. pratense*). Blomsterne i de øvre bladhjørner, enlige, vender til samme side, vandret udstaaende. Kronen 3 gange længere end det glatte bæger, lukket svelg. Underlæben ret udstaaende. Bleggule blomster. (Skove).

2. **Skog-marimjelde** (*M. silvaticum*). Blomsterne som foregaaende, oprette. Kronen brandgul, kun lidet længere end det glatte bæger, aabent svelg. Bladene 2—3 linjer brede. (Skovenge).

3. **Firkantet marimjelde** (*M. cristatum*). Blomster i 4-kantede aks. Dækbladene rødbrune, hjerteformede, kamformet fligede. (Sjelden. Ved Kr.a f. eks. paa Hovedøen).

b. Bægeret 5- eller flerfliget.

Myrklæg (*Pedicularis*). Myr- eller fjeldurter med afvekslende, fjærdelte blade. Kronen aaben, overlæben hjelmdannet.

1. **Eng-myrklæg** (*P. palustris*). Overlæben af underlæbens længde, tvert afstumpet med 2 spidse flige. Bladene fjærdelte. Stengel og grene oprette, 1—2 kvarter høi, enkelt eller grenet helt op. Røde blomster. (Vaade enge).

2. **Skog-myrklæg** (*P. silvatica*). Overlæben fortil tvert afstumpet, med en sylformet braad i fligenes spids, betydelig længere end underlæben. Bladene fjærdelte. Stenglen kun grenet ved roden og der omgiven af udelte, tandede blademner. Grenene ved grunden nedliggende, med den blomstrende top opadbøiet. Røde blomster. (Fugtige skovenge).

3. **Fjeld-myrklæg** (*P. lapponica*). Overlæben fortil uddragen i en lang, tofliget snabel og af underlæbens længde. Stenglen sedvanlig enkel, med kort aks af vandrette, gule blomster.

Kongsspir (*Sceptrum Carolinum*). Pragtfuld myrvekst med fjærdelte blade ved roden. 2—3 kvarter høi, næsten bar stengel, med over tommelange, lysegule, rødlæbede blomster, der sidder 3—4 i krans, dannende et afbrudt aks. Kronen dybt tolæbet, tilsluttet, overlæben hjelmformet. (Fjeldtrakter, f. eks. i Gudbrandsdalen, Østerdalen, øvre Telemarken).

Rævebjelde (*Digitalis purpurea*). Anselig vekst med afvekslende, stilkede, aflange, finthaarede blade og en meget lang blomsterklase af røde, indvendig purpurplettede, 1½ tomme lange, skjævt klokkeformede blomster. Kronen er paa undersiden buget, i randen uregelmæssig, grundt 4-lappet. (Vestl. paa stenede steder).

Brunrod (*Scrophularia nodosa*). Kronen næsten kugleformet, 2-læbet. Alenhøi kratvekst. Glat, 4-kantet stengel. Modsatte og hjerteformede, uregelmæssig grovt sagtakkede, glatte blade. Smaa brunagtige blomster i stor top. Kronen olivengrøn med mørkebrun overlæbe. Rodstokken knollet.

Torskemund (*Linaria*). Maskeformet krone, som ved grunden er forsynet med en kegleformet spore. Overlæben opret, 2-fliget.

1. **Lin-torskemund** (*L. vulgaris*). Stenglen sedvanlig ugrenet, glat med tommelange, gule blomster i akslignende, tætblomstret

klase. Talrige, tætsiddende, linje-lancetformede blade. Bægeret kortere end den lange spore. Svelget orangefarvet. (Tørre steder).

2. **Liden torskemund** (*L. minor*). Grenet, kjertelhaaret. Lancetformede blade. Kronen rødfiolet med hvidgul underlæbe. Kort spore. (Kristiania).

Kongslys (*Versbascum*). Kronen hjulformet, gul, 5-delt, noget uregelmæssig. 5 ulige lange støvdragere, hvis støvtraade alle eller nogle er uldhaarede. Høie, stivt oprette, mere eller mindre hviduldede vekster med blomster i en lang, aksformet klase. (Tørre steder).

1. **Mørkbladet kongslys** (*V. nigrum*). Stenglen 2—3 fod høi, oventil kantet. Bladene ikke nedløbende, paa overfladen mørkegrønne og korthaarede, de nedre langstilkede, hjerteformet-lancetformede, de øverste egformede og siddende. Alle støvdragere ligestore, traadene rødfiolet haarede.

2. **Filtbladet kongslys** (*V. Thapsus*). Stenglen 2—5 fod høi, kantet af de langt nedløbende, gulhvidt filtede blade. Støvdragerne ulige lange, traadene hviduldede, 2 næsten glatte.

46. Skjælrodfamilien (*Orobancheæ*)

Skjælrod (*Lathræa squamaria*). En egte snyltevekst, hvis hele overjordiske del har en lys rosenrød farve og bestaar af en kjødagtig, 1/2—1 fod høi stengel med nogle faa spredte, lyse, skjælformede blade og en endestillet, ensidig, i begyndelsen nikkende blomsterklase med store, bredt egformede dækblade. Bægeret 4-fliget. Kronen tolæbet. 14de kl. Den dybt nedstigende rodstok beklædt med taglagte, tykke, hvide skjæl. Blomstrer i mai. (Snyltende paa roden af oretrær. Sjelden; f. eks. i Bærum og Asker).

47. Blærerodfamilien (*Utricularieæ*).

Vand- eller sumpvekster med 2-bladet eller 2-læbet bæger, læbe- eller maskeformet krone med spore. 2 støvdragere. 1-rummet kapsel.

Tættegræs (*Pingvicula vulgaris*). Liden urt med rosetstillede blade tiltrykte til jorden, beklædte med kjertelhaar, der udskiller en slimet vædske. En eller flere, 2—6 tom. høie skafter, med en enlig nikkende blomst. Bægeret 5-delt, 2-læbet. Kronen læbeformet, forsynet med spore, blaa, med hvide haar i svelget. (Myrlændt grund).

Anm. Hos slegten **blærerod** (*Utricularia*) er bladene besatte med blærer, hvorved stenglen holder sig svømmende i vand. Gule maskekroner.

48. Aurikelfamilien (*Primulaceæ*).

Regelmæssige blomster. Bægeret vedvarende, tilligemed kronen sedvanlig 5-kløvet. 5 støvdragere, som er fæstede til kronrøret og sidder midt for kronfligene. 1 griffel. 1-rummet kapsel med midtstillet frøstol. Hele blade.

Anm. Strandkryb har kun et enkelt blomsterdække, og skogstjernen har sedvanlig en syvtalsblomst.

Aurikel (*Primula*). Rodstillede blade. Blomster i en skjerm paa enden af et bladløst skaft fra rodstokken, eller enlige. Bægeret rørformet. Kronen tragtformet eller fladkravet med udrandede flige, kronrøret langt, valseformet, udvidet nedenfor svelget.

Marie nøglebaand (*P. officinalis*). Blomsterne i skjerm paa et 4—12 tom. høit, fløielshaaret skaft. Kronen hulkravet, citrongul, med 5 orangefarvede pletter i svelget. Bladene egformede, smalt nedløbende paa bladstilken, rynkede. Blomstrer i mai. (Enge).

[Sjeldnere arter: *P. vulgaris* (kusymra), der forekommer paa vestlandet til Kr.sund. Blomsterstilkene er 1-blomstrede, udgaaende fra rodstokken. Kronen fladkravet, svovlgul. Bladene ovale, butte, jevnt afsmalnende til en vinget bladstilk. — *P. scotica* forekommer alm. tilfjelds i Gudbrandsdalen, paa Dovre etc. Den har lysfiolette, kortstilkede blomster i en næsten hovedformet sammendragen skjerm. Bægeret kort rørformet, omtrent til midten delt i butte flige. Kronens flige bredt omvendt hjerteformede, af kronrørets halve længde. Bla-

dene omvendt egformede, siddende, paa undersiden oftest hvidmelede. — *P. stricta* forek. paa fugtige enge i fjeldtrakter. Skjermen er sjelden mere end 5-blomstret, paa et høiere, glinsende, mørkegrønt skaft. Bægeret klokkedannet, kløvet indtil omtr. 1/3 af sin længde i egformede, næsten spidse tænder. Kronerne lysere. Kronfligene smalt omvendt hjerteform, kun 1/3 af kronrørets længde. Bladene spadeformede, kortstilkede, sjelden hvidmelede.]

Kjertelmund (*Androsace septentrionalis*). Liden urt med rodstillede, lancetformede, tandede blade og smaa, hvide blomster i skjerm paa et finhaaret skaft. Bægeret 5-tandet, kantet. Kronen tragtformet, indsnøret i svelget. Støvdragerne indesluttede i kronrøret. (Tørre berg i det østl.).

Fredløs (*Lysimachia*). Modsatte eller kransstillede, helrandede blade og klokke- eller hjulformede, gule, dybt 5-fligede kroner. Bægeret 5-delt.

Alm. fredløs (*L. vulgaris*). 1—4′ høi, opret, noget dunhaaret. Guldgule blomster i halvskjermer fra de øvre bladhjørner, tilsammen dannende en rigblomstret top. Bladene modsatte eller 3—4 i krans, lancetformede. Støvdragerne ved grunden sammenvoksede. (Ved bække etc.).

[*L. nummularia*. Krybende stengel. 2 rader glatte, kredsrunde eller ovale blade, store blomster i bladhjørnerne. Hjerteform. Bægerflige. (Forvildet ved Kristiania). — *L. nemorum*. Nedliggende stengel. Modsatte, egformede, spidse blade. Blomster i bladhjørnerne. Lancetf. — sylform. bægerflige. (Bergen, Storøen, Molde)].

Gulddusk (*Naumburgia thyrsiflora*). 1/2—1 al. høi sumpplante med rank, trind, nedentil næsten bladløs stengel, oventil bladet med modsatte, eller 3—4 i krans, lancetformede siddende, sortprikkede blade. I de mellemste bladhjørner egformede, tilsidst valseformet forlængede klaser af smaa, guldgule blomster med linjeformige kronflige og fremragende støvdragere. Ofte sekstalsblomst. (Vandkanter).

Strandkryb (*Glaux maritima*). 2—6 tom. høi, glat strandvekst med først krybende, derpaa opstigende stengler, modsatte, tætsiddende, aflange, noget kjødfulde blade og smaa, lysrøde, klokkeformede, næsten siddende blomster med enkelt blomsterdække i bladhjørnerne.

Skogstjerne (*Trientalis Europæa*). Bægeret 5—7-delt, aabent. Kronen hjulformet, 5—7-delt, hvid. 5—7 støvdragere med røde knapper. En glat skovplante, med 4—8 tom. høi, udelt stengel med 6—7 elliptiske blade kransformet samlede i spidsen af stenglen. 1—3 blomster paa oprette, fine stilke fra de øverste bladhjørner.

49. Lyngfamilien (*Ericaceæ*).

Smaa buske eller halvbuske, med sedvanlig altidgrønne, udelte blade og regelmæssige blomster, hvis bæger og krone er 4—5-delte. Støvdragerne af samme antal eller dobbelt saa mange som kronens flige. Støvknapperne springer almindelig op ved huller i spidsen og er ofte forsynede med børsteformede bihang. Frugten 4—5-rummet, enten oversædig, og da almindelig en kapsel, eller et undersædigt bær.

a. Frugtknuden undersædig; bærfrugt.

Bærlyng (*Vaccinium*). Lave buske med spredte blade og 4—5-tandet bæger og krone med 8—10 støvdragere. Kronen krukke- eller klokkeformet. Støvknapperne med oventil rørformet forlængede rum.

1. **Blaabær** (*V. myrtillus*). 1/2—1 fod høi, med vingekantede grene. Bladene elliptiske, but takkede, affaldende. Blomsterne enlige i bladhjørnerne. Bægeret udelt, ringformet. Kronen næsten kugleformet, hvid eller rødlig. Bæret sort, oftest blaadugget, indvendig rødt. (Skove).

2. **Skintryte** (*V. uliginosum*). 1/2—3 fod høi, med trinde grene. Bladene omvendt egformede, helrandede, paa underfladen graagrønne, affaldende. Blomsterne sammenhobede. Bægeret 4-tandet. Kronen krukkeformet, hvid eller blegrød. Bæret større end hos foreg., indvendig hvidt. Den kaldes ogsaa „blokkebær“ og „mikkelsbær“. (Skovmyrer).

3. **Tytebær** (*V. Vitis idæa*). 6—8 tom. høi, opstigende. Bladene vedvarende, omvendt egform., læderagtige, med glinsende mørkegrøn overflade, prikket, lysere underflade og

tilbageboiet rand. Blomsterne i bladløse, ludende klaser fra enden af grenene, hvide eller blegrøde. Bærene høirøde.

Tranebær (*Oxycoccos palustris*). Krybende, traadformede grene. Bladene vedvarende, smaa, egformede, paa undersiden hvidgraa, med tilbageboiet rand. Blomsterne nikkende, paa 1/2—1 tom. lange blomsterstilke. Hjulformet, rosenrød krone med 4 lancetformede tilbageboiede flige. 8 støvdragere. Store, røde bær. (Skovmyrer).

b. Frugtknuden oversædig. Kapsel (undt. melbær).

Melbær (*Arctostaphylos*). Nedliggende, risagtige buske. Bægeret 5-fliget. Kronen krukkeformet. 10 støvdragere med 2-sporede støvknapper. Frugten er en bærlignende stenfrugt med 5 frø.

1. **Melbær** (*A. officinalis*). Bladene aflangt omvendt egformede, læderagtige, helrandede, jevne med indtrykte nerver. Altidgrøn, med rødlige blomster og røde, saftløse bær. (Lyngmarker).

2. **Rypebær** (*A. alpina*). Bladene omvendt egformede, sagtakkede, ujevne af de paa underfladen ophøiede nerver. De visner om og efter vinteren. Blomsterne hvide. Bærene tilsidst sorte, saftige. (Fjeldtrakter).

Bladlyng (*Andromeda polifolia*). En paa myrer almindelig voksende, 4 tom. til 1 fod høi busk, med vedvarende, læderagtige, lancetformede blade med tilbageboiet rand, paa overfl. mørkegrønne, paa underfl. sterkt blaahvide. Blomsterne i skjerme i enden af grenene, nikkende, paa lyserøde stilke, som er 3—4 gange længere end blomsterne. Røde, 5-delte bægere og lyserøde, egformet-krukkeformede kroner med tilbageboiede tænder. 10 støvdragere med rundagtige, 2-sporede knapper.

Røslyng eller bustelyng (*Calluna vulgaris*. 1/2—2 fod høi, sterkt grenet busk med træagtige stengler. Bladene smaa, naaleformet 3-kantede med pilformet grund, vedvarende, korsvis modsatte, paa de yngste grene tæt taglagte, hvorved disse bliver 4-kantede. Blomsterne rødfiolette eller hvide, nikkende, i ensidige klaser i enden af grenene. Bægeret kronbladagtigt, klokkeformet, 4-delt, 2 lin. langt. Kronen klokkeformet, næsten 4-delt, omtrent halv saa lang som bægeret. 8

støvdragere. (I masse paa tørre, ufrugtbare steder samt paa skovmyrer).

Klokkelyng eller poselyng (*Erica Tetralix*). 1/2–1 fod høi busk, med træagtig, sterkt grenet stengel. De unge grene dun- og kjertelhaarede. Bladene oftest 4 i krans, linjeformede, med tilbagerullet rand, dunhaarede og stivt kjertelhaarede. Blomsterne nikkende, paa korte, filthaarede stilke i tætte skjerme i enden af grenene. Bægeret meget kortere end kronen, 4-delt, uld- og kjertelhaaret, grønt. Kronen smukt rosenrød (sjelden hvid), æg-krukkeformet, henved 4 lin. lang, med 4-tandet, tilbageboiet krave. 8 støvdragere. (Torvmyrer, kysten til Nordland).

Blaalyng (*Phyllodoce coerulea*). 3—8 tom. høi fjeldvekst, med jevnbrede, i randen rue blade og nikkende, fiolette blomster paa stilke samlede i toppen. Bægeret 5-delt. Kronen krukkeformet. 10 støvdragere med næsten cylindriske knapper uden sporer.

Grepplyng (*Azalea procumbens*). En fladt nedliggende fjeldbusk, med fingerlange, træagtige, meget tætte grene. Altidgrønne, modsatte, stive, aflange blade, som i randen er meget tilbagerullede. Rosenrøde, klokkeformede, smaa blomster i grentoppene. Bægeret 5-delt, mørkerødt. 5 støvdragere. I blomstringstiden danner den et smukt, rødt teppe over fjeldgrunden.

[**Finmarkepors** (*Ledum palustre*). Alenhøi, meget grenet busk af en sterk krydret lugt, med jevnbrede, stive, i randen tilbagebøiede, paa underfladen brunfiltede blade. Hvide blomster paa tommelange stilke i en tæt halvskjerm. Bægeret meget lidet, 5-fliget. Kronen 5-delt. 10 støvdragere. 5-rummet kapsel. (Skovmyrer. Meget sjelden i det sydøstlige. Finmarken).]

50. Vintergrønfamilien (*Pyrolaceæ*).

Vintergrøn (*Pyrola*). Fleraarige skovplanter, med altidgrønne, glinsende blade. Blomsterne i en klase (eller enlige) i enden af et skaft. Bægeret 5-delt, kronen 5-bladet, 10 støvdragere. En 5-rummet kapsel. (Uagtet denne familie efter kronens form

skulde høre til de frikronede, optages den dog her paa grund af dens nære slegtskab med lyngfamilien). „Perleblom“.

1. **Aabenblomstret v.** (*P. rotundifolia*). Blomsterne i en opret, mangeblomstret klase, hvide. Kronen vidt aaben, kortere end den lange, nedbøiede griffel. Bægerfligene lancetformede, udstaaende. Bladene rundagtige, 1½ tom. lange. Bladstilkene af samme længde.

2. **Kugleblomstret v.** (*P. minor*). Blomsterne i en cylindrisk klase, næsten kuglerunde, blegrøde, mindre end hos foregaaende. Kronen tilsluttet. Griflen ret, kortere end kronen og den modne kapsel. Bladene ovale eller elliptiske.

3. **Ensidig v.** (*P. secunda*). Klasen ensidig, med grønlighvide, aflange blomster. Griflen ret, betydelig længere end kronen. Bladene ovale, spidse.

4. **Enblomstret v.** (*P. uniflora*). Fingerhøi, med en enkelt, nikkende, vellugtende, hvid blomst med lang griffel. Bladene skarpt sagtakkede. „St. Olafs lysestage“. (Skyggefulde skove).

5. **Gulgrøn v.** (*P. chloranta*). Blomsterne vidtaabne, i klase, gulgrønne. Støvveien lang, nedbøiet. Bægerfligene triangelformede, tiltrykte. Bladene kortere end stilkene, 1 tom. i tvermaal. (Barskove, sjelden).

6. **Klokkeblomstret v.** (*P. media*). Blomsterne halvt kugleformede, noget tilsluttede, i cylindrisk klase, hvide eller rødlige. Griflen n. ret, lidt længere end kronen og kapslen. Bladene kredsrunde. (Sjelden).

51. Snylterodfamilien (*Monotropeæ*).

[**Snylterod** (*Monotropa Hypopitys*). Planten er kjødagtig, blegt gulbrun, vellugtende, beklædt med hindeagtige skjæl, kvarterhøi eller derover. Blomsterne brungule, i klase, først nikkende, senere oprette. Hver blomst med et dækblad. Bæger og krone 4—5-delte eller bladede, med 8—10 sylformede støvdragere. Snylter paa trærødder i barskove. (Sjelden. Ved Kristiania f. eks. paa Ladegaardsøen, Grefsenaasen).]

3. Frikronede.

Blomsterdækket i regelen dobbelt, kronen fribladet.

52. Skjermblomstrede (*Umbelliferæ*).

Urter med leddet, ofte hul stengel; spredte, omskedende, almindelig sammensatte, mangedelte blade og smaa, oftest hvide, 5-delte, oversædige blomster i en sammensat, sjeldnere enkelt, skjerm. Smaa dækblade danner et svøb ved grunden saavel af den sammensatte skjerm som af smaaskjermene (storsvøb og smaasvøb). De mangler undertiden. Bægeret er enten utydeligt eller bestaar af 5 tænder. 5 kronblade med indbøiet spids. 5 støvdragere. 2 grifler med udvidet griffelfod. Den undersædige frugt spalter sig nedenfra i 2 nødagtige smaafrugter, som oventil hænger fast i en traadformet, todelt frugtholder. De er udvendig beklædte med ribber, og indenfor furerne mellem disse findes oljekanaler med en flygtig olje.

Anm. Kjøkkenurter er: Dild, kjørvel, persille, selleri, gulerod, pastinak.

a Blomsterne i hoveder, der danner uregelmæssige skjerme.

Sanikel (*Sanicula Europæa*). 1—1½ fod høi, stribet, næsten bladløs stengel. Bladene rodstillede, langstilkede, haandformet 3—5-delte, mørkegrønne, glinsende, glatte. Meget smaa, hvide blomster i smaa kugleformede hoveder, samlede i uregelmæssige skjerme, hvoraf undertiden flere atter danner en sammensat skjerm. Frugten næsten kugleformet, beklædt med hagebørster. (Skov og krat, langs kysten).

b. Sammensat skjerm. Smaafrugterne fladtrykte fra ryggen.

Bjørnekjeks (*Heracleum Sibiricum*). Kraftig, 2—5′ høi, hvashaaret, uden eller faabladet storsvøb. Smaasvøbet faabladet. Bladene store, 2—3-parrede. Smaabladene delte eller fligede, med ovale eller jevnbrede, takkede afsnit. Endebladet 3-fliget. Skjermen stor og tætblomstret, hvide eller rødlige blomster, de

yderste lidt større og uregelmæssige. Frugten oval og fladtrykt. (Tørre steder).

Melkerod (*Peucedanum palustre*). Glat, 1—2 alen høi, kantet og furet stengel. 3-dobbelt delte blade med smale, kortspidsede flige, i omrids triangelformede. Storsvøb og smaasvøb. Skjermstraalerne dunhaarede. Smaafrugterne elliptiske. Roden indeholder en skarp melkesaft. (Sumpige steder).

Jol (*Angelica*). Store vekster med tyk stengel, 2—3-dobbelt finnede blade, med store, opblæste bladskeder og egformede, sagtakkede smaablade. Storsvøbet mangler undertiden. Bægeret utydeligt. Kronbladene aflangt lancetformede. Smaafrugterne ovale, fladtrykte, med ophøiede, hvasse ribber.

1. **Sløke** (*A. silvestris*). Stenglen blaadugget. Skjermstraalerne fløielsagtig dunhaarede. De nederste blade 2—3-dobbelt finnede, 3—4-parrede. Smaabladene egformede, sagtakkede, det yderste oftest helt, undertiden 3-delt. Bladstilkene kjølede. Smaafrugterne fladtrykte, vingede. Blomsterne hvide eller rødlig hvide.

2. **Strand-jol** (*A. litoralis*). Stenglen rødlig. Skjermstraalerne næsten glatte. Bladene dobbelt finnede. Smaabladene uregelmæssig sagtakkede, brede, det yderste 3-fliget. Bladstilkene næsten trinde, med en grund fure paa oversiden. Smaafrugterne hvælvede med høie og noget opsvulmede ribber. Blomsterne gulgrønne. (Havstrande).

3. **Kvann** (*A. Archangelica*). Stenglen aldeles trind, 5—6 kvarter høi. Skjermstraalerne oftest glatte. Sideskjermene høiere end den midterste. Blade som foregaaende, med dobbelt sagtakkede smaablade. Den fælles bladstilk ovenpaa fladtrykt. Smaafrugter og blomster som foreg. Rodbladene er 2—3 fod i diameter, med 2—3 tom. lange, paa undersiden graagule flige. Skjermene 8—12 tom. i diameter. „Kvannerot". (Fjeldtrakter).

c. Sammensat skjerm. Smaafrugter med høi ryg.

1) Baade storsvøb og smaasvøb.

Hjorterod (*Libanotis montana*). Frugten lodden, næsten egrund. Stenglen dybt furet, kantet, glat. Bladene enkelt eller dobbelt finnede, med indskaarne smaablade. Skjermene tætblomstrede,

halvkugleformede under blomstringen. Kronbladene omvendt hjerteformede. Roden har en skarp, bitter smag. (Tørre bakker. Sydl.)

Rodkjeks (*Torilis Anthriscus*). Frugten besat med børster, egformet. Graagrøn, stivhaaret, 2—3 fod høi med tynde grene, dobbelt finnede blade, med aflange, fligede og sagtakkede endeblade. Smaa, langstilkede skjerme, med mangebladet svøb og blegrøde, sjelden hvide blomster. (Tørre steder mellem krat).

Gulerod (*Daucus Carota*). Frugten oval, med piggede ribber. Forvildet hist og her i det sydlige paa dyrkede enge, og da er roden smal og hvid. Stenglen stivhaaret-ru. Bladene 2—3-dobbelt finnede, med dybt indskaarne, spidse endeblade. Skjermen efter afblomstringen fordybet i midten. Storsvøbets blade kamformet delte. Hvide eller rødlige blomster.

Skarntyde (*Conium maculatum*.) Frugten egformet, med fremstaaende, bølget krusede ribber. Glinsende glat. Stenglen trind, rødplettet. Bladene 3—4-dobbelt finnede. 6—7 lancetformede storsvøbblade og 3—4 egform., ensidige smaasvøbblade. Meget giftig. (Forvildet ved Laurvig, Frederikshald etc.).

Jordnød (*Bunium flexuosum*). Frugten egformet, opad tilspidset mod de kegleformede grifler, ophøiede ribber. Bægeret utydeligt. Roden brun, rundagtig knollet (spiselig). Rodbladene stilkede, 3-dobbelt finnede. Stenglen nedentil bladløs. Stengelbladene næsten ustilkede, dobbelt finnede, med linjeformede, fligede smaablade. (Sjelden. Sandbakker. Mellem Stavanger og Kr.sund).

Strandkjeks (*Haloscias scoticum*). Frugten aflang, med høie ribber. Omtrent fodhøi. Bladene dobbelt 3-koblede. Smaabladene tommebrede, skjevt egformede, ovenfor midten grovt sagtakkede, med kileformet, helrandet grund. Ildelugtende. (Havstrande. Sjelden).

2) Kun smaasvøb.

Hundepersille (*Æthusa Cynapium*). Frugten rundagtig, med høie ribber. Bægeret utydeligt. Stenglen fodhøi, glat, trind, fint stribet. Bladene mørkegrønne, tynde og glinsende, 2—3-dobbelt finnede, i omrids aflangt triangelformede. Smaabladene

med lancetformede, braadspidsede flige. Smaasvøbet bestaar af 3 linjeformede, hængende, ensidige blade. Giftig. (Dyrkede steder. Kjøkkenhaver. Sydl.).

Hundekjeks (*Anthriscus silvestris*). Frugten linjeformet aflang, jevn, glinsende, brun, endende med et kort neb. 1—1½ alen høi. Stenglen furet, nedentil haaret. Bladene 2—3-dobbelt finnede, i omkreds trekantede. Smaabladene fjærfligede med spidse afsnit. 5 hule, lancetformede smaasvøbblade. (Alm.)

Selsnæpe (*Cicuta virosa*). Frugterne smaa, kugleformede, med brede, jevne ribber. Stenglen 2—3 fod høi, glat, furet, nedentil gaaende over i en tyk rodstok, som indvendig er delt ved tvervægge i flere rum og udvendig besat med kransstillede rodtrevler. Bladene 2—3-dobbelt finnede, med linje-lancetformede, skarpt sagtakkede, i randen ru smaafinner. Meget giftig. (Sumper. Sjelden).

3) Intet svøb eller kun storsvøb.

Karve (*Carum Carvi*). Frugten aflang, med ophøiede, butte ribber. Utydeligt bæger. 1—1½' høi, glat, stribet stengel. Dobbelt finnede blade, med fjærdelte smaablade med linjeformede, braadspidsede afsnit. En halv snes straaler i skjermen. Hvide eller rødlige blomster. (Enge etc.).

Skvallerkaal (*Ægopodium Podagraria*). Frugten egformet, med lange, nedbøiede grifler og traadformede ribber. Bægeret utydeligt. Stenglen 1—1½' høi, glat, trind, furet, oventil grenet. Bladene lysegrønne, glatte paa overfladen, de nedre stilkede, 2—3-dobbelt 3-koblede, de øverste siddende, enkelt 3-koblede. Smaabladene egformet-lancetformede, de sidestillede ved grunden skjæve. (Ugræs i haver).

Gjeldkarve (*Pimpinella Saxifraga*). Frugten oval, kronet af en skiveformet griffelfod med traadformede ribber. Utydeligt bæger. Stenglen 1—2' høi, trind, stribet. Roden træagtig. Rodbladene stilkede, finnede, med ovale, sagtakkede indtil finnede smaablade. Stengelbladene dobbeltfinnede, med sedvanlig linjeformede afsnit. Hvide eller røde blomster. (Tørre enge og bakker).

53. Bergflettefamilien (*Araliaceæ*).

Bergflette (*Hedera Helix*). Busk med grene liggende henover skovbunden eller klatrende ved hjælp af hefterødder opad træ-

stammer og klipper. Bladene vedvarende, læderagtige, glinsende, mørkegrønne med lyse aarer, 3—5-lappede, med 3-kantede lapper, paa de blomsterbærende grene egformet elliptiske. Blomstrer sjelden, har gulgrønne blomster i skjerme. Sorte, undersædige bær. „Epheu", „vedbend". (Langs kysten fra Kristianiafjorden til Hardangerfjorden).

[**Desmerurt** (*Adoxa moschatellina*). En fin, spæd, glat, nogle faa tom. høi, svagt moskuslugtende urt, med rodstok beklædt med hvide skjæl. 4-kantet stengel, der ovenfor midten bærer to modsatte, kortstilkede blade og i enden 4—5 gulgrønne blomster i et kantet hoved. Bladene enkelt eller dobbelt 3-koblede med lappede smaablade, rodbladene langstilkede. 2—3-delt, halvt oversædigt bæger. 4—5 kronblade, sammenhængende ved grunden. 8—10 støvdragere (4—5 todelte). 4—5 grifler. Et grønt bær. (Lunde).]

54. Kornelfamilien (*Corneæ*).

Kornel (*Cornus*). Urter eller buske med modsatte, hele blade, oversædige blomster i kvast- eller skjermformet blomsterstand. Firetallet gjennemgaaende i blomstens dele. Frugten en undersædig, 2-rummet, 2-frøet, saftig stenfrugt.

1. **Rød kornel** (*C. sanguinea*). Mandshøi busk med om vaaren røde grene, modsatte, stilkede, egformede, helrandede blade, røde før løvfaldet. Hvide blomster i flade, kvastformede knipper, sorteblaa stenfrugter. (Urer og krat, sjelden. Sydl.).
2. **Skrubbær-kornel** (*S. Suecica*). 2—6" høi urt, med 4-kantede stengler, egformede, siddende blade og en liden skjerm af meget smaa, sortrøde blomster indenfor et stort, hvidt, kronbladlignende, 4-bladet svøb. Røde stenfrugter. (Fugtige steder i skove).

55. Tykbladede (*Crassulaceæ*).

Kjødfulde, saftige urter, med frugterne sammensatte af kransstillede belgkapsler, af samme antal som kronbladene.

Bergknap (*Sedum*). Tykke, trinde eller flade blade. Almindelig 5-bladet bæger og krone og 10 støvdragere. (Tørre berg).

1. **Smørbuk** (*S. Telephium*). Flade, brede blade, tyk rodstok. Stenglen opret, fodhøi, ofte rødprikket, alene i toppen grenet, med en gjentagen 3-grenet, tæt blomsterstand. Bladene modsatte, de øverste afvekslende, ovale, takkede, halvt omfattende. Blomsterne i rigtblomstrende, endestillede halvskjerme, med bleggule kroner.

1 Hvide blomster.

2. **Hvid bergknap** (*S. album*). 1/2—1' lang, krybende stengel med opstigende, blomsterbærende grene. Bladene valseformede, udsperrede, sedvanlig rødprikkede. Blomsterne i halvskjermformede kvaste med gaffeldelte grene. Støvknapperne mørkerøde. Overvintrende, bladbærende skud fra rodstokken.

3. *Sedum anglicum*. De blomsterbærende stengler 3—4 tom. høie. Bladene næsten halvkugleformede, tætsiddende. Blomsterne i klaselignende, ensidige, sedvanlig parvis siddende kvaste. Overvintrende, golde bladskud fra rodstokken. (Strandklipper, vestkysten).

2) Gule blomster.

4. **Bitter bergknap** (*S acre*). De blomsterbærende stengler 2—4 tom. høie, nedentil næsten bladløse, oventil med tætsiddende, taglagte blade, som er ovale, butte, bugede paa undersiden, flade paa oversiden. En faablomstret kvast. Overvintrende, tueformet samlede golde skud fra rodstokken.

5. [*Sedum rupestre*. De blomsterbærende stengler 1/2—1 fod høie, med noget fjerntstaaende, trinde blade med sylspidset braad. Blomsterne i ensidige klaser eller aks, sammenstillede til en halvskjermformet kvast. Golde bladskud fra rodstokken. Blaagrøn. (Sjelden).]

6. **Enaarig bergknap** (*S. annuum*). 2—3 tom. høi, uden overvintrende bladskud, med spredte, valseformede, mod toppen noget flade, butte blade. Gulgrønne blomster i ensidige, faablomstrede aks, 2—3 sammen i toppen af grenene.

3) Røde blomster.

7. **Klæbrig bergknap** (*S. villosum*). 2—4 tom. høi, klæbrig kjertelhaaret, med halvtrinde, jevnbrede blade. Kvast. Toaarig, med smaa, overvintrende rodskud. (Tilfjelds).

Rosenrod (*Rhodiola rosea*). Tvebo. 4-bladet bæger og krone. 8 støvdragere. 4 røde belgkapsler. Den ligner noget smørbuk. Rod-

stokken knollet, gul og vellugtende. Bladene aflange, flade, tykke og saftige. Gule blomster i en tætblomstret halvskjerm i toppen. (Fjeldtrakter).

56. Bergsildrefamilien (*Saxifragaceæ*).

Bergsildre (*Saxifraga*). Bæger og krone 5-bladede. Halv oversædig. 10 støvdragere. En 2-rummet kapsel, der aabner sig mellem de 2 hornformede grifler. Mange arter forekommer tilfjelds.

1. **Bergfrue** (*S. Cotyledon*). Sedv. 6—12 tom. høi, grenet fra grunden af, med en rig, forgrenet blomsterstand af hvide, smukke blomster og tykke, spadeformede rodblade stillede i en roset med hvid, buskagtig, fint og skarpt sagtakket rand. Bægeret kjertelhaaret. Kronbladene spadeformede. Med overvintrende bladrosetter. (Lodrette klipperifter).

2. **Stjernesildre** (*S. stellaris*). 3—5 tom. Bladene rosetformet sammentrængte, aflangt kileformede, oventil sagtakkede. Kronbladene smalt elliptiske, spidse mod begge ender, længere end det nedbøiede bæger, hvide, med to gule pletter nær grunden. Støvknapperne orangefarvede. (Fjeldtrakter).

3. **Snesildre** (*S. nivalis*). Bladene rodstillede, rundagtige eller ovale, nedløbende paa bladstilken, grovt takkede, næsten glatte. 2—8 tom. høit skaft. Hvide eller rødlige, næsten siddende blomster, alm. 2—3 sammen i tætte, halvskjermformede kvaste. Kronbladene aflangt ovale. (Fjeldtrakter).

4. **Rødsildre** (*S. oppositifolia*). Talrige, til alle sider nedliggende, nogle faa tom. lange stengler fra en næsten træagtig rodstok, med grenene i begyndelsen 4-sidigt dækkede af de modsatte, tætsiddende blade. Enlige blaa- eller fiolet røde blomster i toppen af grenene. Bladene aflange, kjødfulde, tilligemed bægerfligene randhaarede, i spidsen tvert afstumpede, med et indtrykt punkt. (Bratte fjeldskraaninger).

5. **Gulsildre** (*S. aizoides*). Stenglerne nedliggende, med opstigende blomster- og bladgrene. Bladene spredte, smale, næsten halvtrinde, oftest med fjerntstaaende, stive haar i randen.

Gule eller orangefarvede blomster, kronbladene med mørkere pletter. (Fugtige bergskraaninger, paa østlandet tilfjelds).

6. **Nyresildre** (*S. granulata*). Stenglen ret, 5—12 tommer høi, grenet, mangeblomstret, med over 1/2 tom. lange, klokkeformede, hvide blomster. Bladene ved roden nyreformede, lappede. Rodstokkene bærer talrige, erteformede knoller. (Tørre bakker og berg. Sydl.).

7. **Trefingersildre** (*S. tridactylites*). En 2—10 tom. høi, opret, oftest grenet stengel. Bladene ved roden rosetstillede, kileformede, mod grunden 3—5-fligede eller tandede, de øvre helrandede, tilligemed stenglen kjertelhaarede. Uregelmæssig kvast. Bægeret næsten helt oversædigt. Hvide kroner. En- eller toaarig. (Klipper).

8. [**Tuesildre** (*S. cæspitosa*). Fjeldurt med tætbladede, golde rodskud og 1—5 tom. høie, oprette, udelte, kjertelhaarede stengler. Bladene sammenhobede ved roden, kileformede, i enden 3—5-fligede med fremadrettede flige, stengelbladene faa, ofte hele, linjeformede og smaa. Hvide blomster, enlige eller i faablomstrede kvaste. Bægeret halvt oversædigt].

Maiguld (*Chrysoplenium alternifolium*). En 3—6 tom. høi, tidligblomstrende vaarplante med opret, skjør, skjævt firkantet stengel, nyreformede, rundtakkede blade og indvendig gule blomster i endestillet, gaffeldelt, flad kvast, omgiven af gulagtige blade af samme form som stengelbladene. Blomsterdækket enkelt, 4-delt, med 8 støvdragere stillede i firkant om de 2 grifler (midtblomsten oftest 5-delt med 10 støvdragere). 1-rummet kapsel. (Fugtige steder). — **Smaabladet m.** (*C. oppositifolium*) findes hist og her paa vestkysten, har modsatte blade (den foreg. spredte), er mere spæd, grøn, nedliggende ved grunden.

57. Ribsfamilien (*Ribesiaceæ*).

Buske med haandlappede blade, 5-delt bæger, 5 smaa kronblade og 5 støvdragere. Undersædigt, 1-rummet bær, med det visnede bæger i spidsen.

1. **Stikkelsbær** (*Ribes Grossularia*). Støttebladene under knopperne og grenene omdannede til torne, enkelte eller 3-delte. Bladene 3—5-lappede. Blomsterne enlige eller parvise, grønne eller rødlige. Bærene bleggrønne, glatte eller haarede. I haver

dyrkes mange afarter, forskjellige i frugtens farve og størrelse. (Forvildet. Sydl. Krat).

2. **Solbær** (*Ribes nigrum*). Bladene af en sterk, eiendommelig lugt, 3—5-lappede, med gule kjertler paa undersiden. Blomsterne lys rødlige, i ludende klaser. Klase- og blomsterstilke, dækblade og bæger dunhaarede. Bæret sort, kuglerundt. (Dyrket. Vildtvoksende paa enkelte steder i fugtige krat).

3. **Ribs** (*Ribes rubrum*). Bladene 3—5-lappede. Blad- og klasestilke dunhaarede. Blomsterne i hængende klaser, smaa, grønne. Dækbladene meget kortere end blomsterstilkene, tilligemed det fladkronede bæger glatte. Bærene røde, syrlige. (Dyrket og vild, krat).

4. **Fjeldribs** (*Ribes alpinum*). Bladene haandformet 3-fligede næsten glatte, med kjertelhaarede bladstilke. Blomsterne gulgrønne, ofte tvebo, i oprette klaser. Klasestilken rødkjertlet. Dækbladene ligesaa lange som eller længere end blomsterne. Bægeret fladkravet, glat. Bærene røde, sødagtige. (Krat, hist og her).

58. Soleie- eller Ranunkelfamilien (*Ranunculaceæ*).

Urter med oftest haandnervede, spredte blade. Undersædige, regelmæssige eller uregelmæssige blomster Bægeret hyppigst 5-bladet, ofte farvet. Kronbladene sedv. af bægerbladenes antal, affaldende, ofte manglende. Talrige, frie støvdragere (hos musehale ofte kun 5). Frugten er sammensat af mange smaanødder [fig. 62] eller af et færre antal belgkapsler [fig. 70] (undt. troldbær). De indeholder skarpe safter.

† Flere end 5 frugtknuder.

I. Blomsterdækket enkelt, kronbladlignende.
   A. Bladene indskaarne eller sammensatte.
      a. Blomsterdækket bestaar af 4 (eller 5) snart affaldende blade .... Frostjerne.
      b. Blomsterdækket bestaar af 5 eller flere blade; nedenfor blomsten et svøb.
         1. Grifleme korte; svøbet 3-bladet .... Symre.

2. Griflerne lange: svøbet delt i traadsmale flige .... Kobjelde.
B. Bladene hele; gule blomster .... Soleihov.
II. Blomsterdækket dobbelt.
A. Kronbladene tydelige.
a. Bægeret tæt under kronen.
1. Bæger og krone sedvanlig 5-bladede.
α. Kronbl. har ved grunden en honninggrube, som er dækket med et skjæl .... Soleie.
β. Kronbl. med honninggrube uden skjæl .... Vandsoleie.
2. Bægeret 3-bladet, kronen 9-bladet .. Vaarkaal.
b. Bægeret (egentlig svøbet) lidt nedenfor kronen (egentlig bægeret) .... Blaasymre.
B. Kronbladene smaa, forvandlede til honninggjemmer
a. Bægeret mangebladet, stort, kugleformet, gult .... Balblom.
b. Bægeret 5-bladet, lidet................ Musehale.

†† 3—5 frugtknuder.

I. Blomsterdækket regelmæssigt.
A. Blomsterdækket enkelt, gult.............. Soleihov.
B. Blomsterdækket dobbelt, kronbladene kræmmerhusformede .... Akeleie.
II. Blomsterdækket uregelmæssigt............... Tyrhjelm.

††† Kun 1 frugtknude . . ... Troldbær.

a. Talrige smaanødder. Blomsterdækket enkelt, kronbladlignende.

Frostjerne (*Thalictrum*). Finnede blade. Smaa blomster i klaser eller top. 4—5-bladet, snart affaldende blomsterdække. Stribede eller ribbede nødder.

1. **Gul frostjerne** (*T. flavum*). Stenglen furet, 2—3′ høi. Bladene dobbelt finnede. Smaabladene alm. omvendt egformede, mindst tommelange, sedvanlig 3-lappede i spidsen, det nedre par ofte med smaa biblade ved grunden. Talrige, smaa, hvidgule, oprette blomster i sammentrængt, ofte næsten halvskjermformet top. Lange, lysegule, oprette støvdragere. (Fugtige steder mellem krat).

2. **Ugrenet frostjerne** (*T. simplex*). Stenglen kantet, men ikke furet, 1—2′ høi. Bladene som foregaaende, med smalere, kileformede, 3-lappede eller jevnbrede og hele smaablade. Hvide eller rødlige, noget ludende blomster i kranse, som danner en spredtblomstret top. Gule, hængende støvdragere. (Tørre bakker).

3. **Fjeld-frostjerne** (*T. alpinum*). Stenglen ugrenet, næsten bladløs. Kvarterhøi. Bladene dobbelt finnede, med smaa, rundagtige, glinsende smaablade. Rødlige blomster i en enkelt klase.

Symre (*Anemone*). Blomsterdækket 5—9-bladet, paa skafter udgaaende fra rodstokken. Skaftet bærer en krans af 3 svøbblade, der hos blaasymre sidder lige under blomsten og ser ud som et bæger. Nødderne med korte grifler.

1. **Hvid-symre** eller **hvidveis** (*A. nemorosa*). Kvarterhøit, 1-blomstret blomsterskaft fra en vandret, krybende rodstok, undertiden med et langstilket rodblad ved grunden og tre stilkede svøbblade ovenfor midten. Baade rodstokkens og svøbets blade 3-koblede, endebladet 3-delt eller fliget, sidefinnerne 2-delte eller fligede, med lappet takkede afsnit. Blomsten hvid, udvendig ofte med rødligt anstrøg. Blomstrer i april og mai. (Skyggef. skove, krat).

2. **Gul-symre** (*A. ranunculoides*). Ligner foregaaende, men har gule blomster paa 1—3-blomstrede skafter. (Sjelden. Ved Sandvikselven, Toten, Hedemarken).

3. **Blaa-symre** eller **blaaveis** (*A. Hepatica*). Bladene udgaaende fra rodstokken, læderagtige, overvintrende, langstilkede, dybt trelappede, med butte, helrandede lapper. 4—6 tom. lange, 1-blomstrede skafter med tre ovale, dunhaarede svøbblade lige under blomsten, som er 6–9-bladet, smukt mørkeblaa eller fiolet. Blomstrer i april og mai, før de nye blade udvikles. (Skyggef. skove og krat).

Kobjelde (*Pulsatilla*). Nødderne med lange, fjærformede grifler. Fra rodstokken udgaar et skaft med en stor, klokkeformet blomst med omtr. 6-bladet blomsterdække og et 3-bladet svøb, delt i talrige, traadsmale, lodne flige.

1. [**Nikkende k.** (*P. pratensis*). Bladene 2—3 dobbelt finnede, dunhaarede. Smaabladene delte i linjeformede afsnit. Blomsten

nikkende. Blomsterdækkets blade 3/4 tom. lange, tilbageboiede i spidsen, blaa, udvendig hvidt silkehaarede. Frugterne endende i fjærformede, 1 1/4 tom. lange grifler. Planten beklædt med lange, hvide silkehaar. Blomstrer i mai. (Sjelden. Tørre steder, f. eks. Hovedøen ved Kristiania, Skjeberg, Gjeløen].

2. [**Mogop** (*P. vernalis*). Bladene enkelt finnede. Smaabladene omvendt egformede, indskaarne, med eg- eller lancetformede flige og tænder. Blomsten først næsten opret, siden ludende. Blomsterdækkets blade 1 1/4 tom. lange, hvide med rødfiolet anstrøg, udvendig med brungule silkehaar. Frugterne som foreg. Planten beklædt med brungule silkehaar. (Østlige, i fjeldtrakter, furemoer og aabne skove)].

b. Talrige smaanødder. Blomsterdækket dobbelt.

Musehale (*Myosurus minimus*). En liden, enblomstret urt, med traadsmale rodblade og en liden 5-bladet, gul blomst paa 1/2—2 tom. høit skaft. Frugtfæstet bliver tilsidst 1—2 tom. langt. (Tørre steder. Sydl.).

Soleie eller „smørblom“ (*Ranunculus*). Bægeret sedvanlig 5-bladet, falder ofte tidlig af. Sedvanlig 5 kronblade, med en skjældækket honninggrube ved grunden, gule eller hvide. Smaafrugterne samlede i et rundt eller aflangt hoved [fig. 62.] Nødderne alm. med et kort, ofte kroget neb.

*Kronen hvid.

1. **Is-soleie** (*R. glacialis*). Stenglen opret, 4—6 tom. høi, 1—2-blomstret. Rodbladene stilkede, 3-koblede eller 3-delte, med mangefligede smaablade. Stengelbladene siddende. Blomsterne store, tilsidst rødfiolette, paa tommelange, lidt ludende stilke. Bægeret stivhaaret. (Paa fjeldene, ofte ved randen af den evige sne).

2. **Hvid soleie** (*R. aconitifolius*). 1/2—2 alen høi, grenet, mangeblomstret. Bladene 3—7-delte, med ovale, fligede og grovt takkede afsnit. Bladene ved blomsterne linjeformede, hele. Bægeret snart affaldende, haaret. (Skovlier tilfjelds).

** Kronen gul. Bladene hele.

3. **Langbladet soleie** (*R. Lingva*). Opret, 1—1 1/2 alen høi. Kvar-

terlange, lancetformede blade, tommebrede blomster. (Vandbredder, meget sjelden. I Vigsaaen nær Korsegaarden ved Mjøsen. Ellingsrud ved Kr.ania, Aas).

4. **Myrkryb-soleie** (*R. Flammula*). Stenglen opstigende eller krybende, hos en form traadformet. Bladene elliptiske, lancetformede eller linjeformede. Blomsterstilkene furede. Kronbladene 2—3 lin. lange. (Sumpige steder, vandbredder).

*** Kronen gul. Bladene haanddelte. Blomsterstilkene furede.

5. **Kryb-soleie** (*R. repens*). Stenglen opstigende, udskyder nedentil krybende grene. 1/2—1′ høi. Bladene enkelt eller dobbelt 3-koblede, smaabladene alm. langstilkede, brede 3-delte, med lappede afsnit. Store, mørkegule blomster. Er mere eller mindre haaret. (Noget fugtige steder).

6. **Mangeblomstret soleie** (*R. polyanthemos*). Stenglen opret, stivhaaret, uden udløbere, 1/2—1 1/2′ høi. Rodbladene langstilkede, dybt 3—5-delte eller koblede, med 3-fligede afsnit, endebladet næsten ustilket. Stengelbladene siddende, alm. 3-delte. Store blomster. (Tørre bakker, skovenge).

**** Kronen gul. Bladene haanddelte. Blomsterstilkene trinde.

7. **Eng-soleie** (*R. acris*). Stenglen opret, 1/2—1 1/2′ høi, sedv. tilligemed bladene beklædt med tiltrykte haar. Rodbladene stilkede, dybt 3—5-delte, i omrids 5-kantede, med fligede og takkede afsnit. De øvre stengelblade siddende, 3-delte, med næsten jevnbrede, smale afsnit. Frugterne glatte. (Tørre enge, alm.).

8. **Nyrebladet soleie** (*R. auricomus*). Næsten glat. Stenglen 1/2—1 1/2′ høi. Rodbladene stilkede, nyreformede i omrids, rundtakkede, fligede eller delte. Stengelbladene siddende, delte i linjeformede afsnit. Kronbladene ikke meget længere end bægerbladene. Nødderne haarede. Blomstrer paa forsommeren. (Enge, krat).

Vandsoleie (*Batrachium*). Vandplanter, oftest med haarformet delte blade nedentil. Kronbladene har en honninggrube ved grunden, men som ikke er skjældækket. Smaafrugterne stribede. Forøvrigt som foregaaende slegt.

1. **Gul vandsoleie** (*B. sceleratum*). $^1/_2$—$^3/_4$' høi, bleggrøn, med glinsende, 3-delte blade, de øverste med linjeformede flige. Talrige, smaa, bleggule blomster paa furede stilke. Kronbladene af bægerets længde, tilsidst kortere end den aflange, af talrige smaanødder bestaaende frugt. (Sumpige vandbredder).

2. **Hvid vandsoleie** (*Ranunculus aquatilis L.*). Stenglen sedv. svømmende, grenet, fra et par tom. til nogle fod lang. Af bladene er undertiden alle haarformet mangedelte, undertiden er de øvre svømmende, nyre- eller skjoldformede og lappede. Hvide blomster. (Stillestaaende og sagteflydende vand).

Vaarkaal (*Ficaria ranunculoides*). Glat. Roden har en bundt af kølleformede knoller. Stenglerne kvarterlange, opstigende, sedvanlig enblomstrede, bladene hjerteformet-nyreformede, de nederste grundt, de øverste dybere bugtet tandede. Bægeret 3-bladet. Kronen har 9 aflange—tungeformede, glinsende, gule blade. Blomstrer i mai. (Fugtige steder).

c. Smaafrugterne er belgkapsler; bægeret farvet; kronbladene omdannede til honninggjemmer eller manglende.

Soleihov (*Caltha palustris*). Stort, gult, kronbladlignende, 5—6-bladet bæger, ingen krone. 5—10 kransstillede belgkapsler. Glatte og tykke stengler og blade. Stenglen opstigende, $^1/_2$—1' høi. Bladene nyreformede eller bredt hjerteformede, rundtakkede, bladstilkene med hindeagtige, omfattende ører ved grunden. Blomstrer tidlig. (Vaade enge, ved bække, alm.).

Balblom (*Trollius Europæus*). Et stort, næsten kuglerundt, lysegult, kronbladagtigt, 5—15-bladet bæger, der omslutter de smaa, spadeformede kronblade, som er af støvdragernes længde. Talrige belgkapsler. Glat, med opret, $^1/_2$—1$^1/_2$' høi, sedv. udelt stengel, haandformet 5-delte eller koblede blade, hvis afsnit er kileformede ved grunden, 3-fligede og takkede. (Fugtige enge).

Akeleie (*Aquilegia vulgaris*). Bægeret 5-bladet, ret udstaaende, af samme farve som kronen, der bestaar af 5 kræmmerhusformede blade, der nedentil er trukne ud i en lang, i spidsen hagekrummet spore. 5 belgkapsler. 1—2' høi, opret. Bladene dobbelt 3-koblede, med fligede smaablade og rundtakkede flige. Blomsterne endestillede, store, blaa (rosenrøde eller hvide). (Krat, ikke alm.).

Tyrhjelm (*Aconitum septentrionale*). Blomsterne uregelmæssige. Det bagerste (øverste) af de 5 bægerblade stort, hjelmdannet, indesluttende 2 til s-formede honninggjemmer omdannede kronblade med lange negle. 3—5 belgkapsler. 2—3 alen høi. Haandformet 5—7-delte blade, med oventil indskaarne afsnit. En lang, endestillet, dunhaaret klase af blaa eller hvide blomster. (Frodige skov- og fjeldlier).

d. **Frugten et bær.**

Troldbær (*Actæa spicata*). Smaa, regelmæssige hvide blomster, med 4 hurtig affaldende bægerblade og 4 kronblade, alm. i 2 egformede klaser. Et sort bær. 1—2′ høi, glat, med 2—3 store, i omrids triangelformede blade opefter stenglen. Disse er 2—3-dobbelt finnede, det øverste 3-koblet. Har en ubehagelig lugt. (Skyggefulde steder i skove og urer).

59. Berberisfamilien (*Berberideæ*).

Berberis (*Berberis vulgaris*). 3—5 alen høi busk, med 3—5-delte eller udelte torne, syltandede, noget stive, glatte blade, gule, sterkt lugtende blomster i hængende klaser. 6 bæger- og kronblade, 6 støvdragere, som ved berøring bøier sig indad mod støvveien. Røde, aflange, meget sure bær med 2 aflange frø. Tornene er aarsskuddenes (hovedaksens) omdannede blade, i hvis hjørner der samme aar udskyder „dverggrene" med knippestillede blade og med blomster. (Tørre bakker og berg, sydl.).

60. Valmuefamilien (*Papaveraceæ*).

Indeholder en hvid eller gul, skarp eller bedøvende melkesaft. 2 affaldende bægerblade. 4 kronblade Talrige støvdragere. En kapselfrugt.

[**Valmue** (*Papaver*). Urter med hvid melkesaft og store blomster paa lange stilke. Frugtknuden med ufuldstændige skillevægge, arrene straaleformet ordnede paa en siddende skive. Kapslen omvendt egformet eller kuglerund, aabnende sig ved huller under arrene. — *P. Rhoeas.* Stenglen bladet, opret, ½—1′ høi, tilligemed bæger og blomsterstilke beklædt med lange, udstaaende haar. Bladene fjærdelte med fligede afsnit. Kronbladene skarlagenrøde, n. runde, omtr. ¾ tom. Kapslen afrundet ved grunden. (Agre, jernbanebanker o. s. v., sjelden).

— *P. dubium.* Blomsterstilkene oventil med tiltrykte haar. Kapslen afsmalnende mod grunden. Smale bladflige. Forøvrigt som foreg. (Agre ved jernbaner. Sj.). — *P. somniferum* (opiatvalmuen) er glat, blaagrøn. Stengelomfattende, lappet tandede blade, røde eller hvide, næsten 1½ tom. lange kronblade. Indført fra orienten, dyrket i haver og enkelte steder forvildet. — *P. nudicaule* forek. i Dovre-trakten og i Finmarken, har bleggule blomster og bladene samlede ved roden)].

Svaleurt (*Chelidonium majus*). Urt med skarp, orangegul melkesaft af en ubehagelig lugt. Fodhøi, opret stengel, der ligesom bladstilkene er langt og blødt haaret. Bladene finnede, paa undersiden blaagrønne, smaabladene lappede, ofte med en smaafinne ved grunden, endesmaabladet dybere 3-lappet. Gule blomster i faablomstrede skjerme. (Veikanter, haver etc.).

61. Jordrøgfamilien (*Fumariaceæ*).

Fine, glatte vekster med sammensatte blade. Uregelmæssige blomster i klaser. 2 smaa, affaldende bægerblade. 4 ulige kronblade, det øvre størst og forsynet med en spore. 6 støvdragere sammenvoksede i 2 bundter. Nød- eller kapselfrugt.

Jordrøg (*Fumaria officinalis*). Blaagrøn, glat grenet, undertiden klatrende ved de snoede smaabladstilke, ½—1′ høi. Bladene finnede, med stilkede, 3-koblede smaablade, der atter har dybt 3-delte, kileformede smaablade, ofte med smalfligede afsnit. Klaser med fioletrøde, 3—4 lin. lange blomster med mørkere spids. Det øvre kronblad ved grunden puklet eller med en kort spore, nedentil sammenvokset med de to sidestillede indre, som i spidsen hænger sammen. Bægerbladene fioletrøde, smale. En næsten rund, rynket nødfrugt. (Agre).

Lerkespore (*Corydalis fabacea*). Spæd, glat, 4—6 tom. høi, med en kuglerund rodstok af en hasselnøds størrelse; nedenfor bladene en hindeagtig skede. Et par stilkede, dobbelt 3-koblede blade, med fligede smaablade. Kort, faablomstret, endestillet klase af rødfiolette blomster med næsten rette sporer, understøttede af temmelig store, elliptiske dækblade. Kapsel. (Krat, løvskov).

62. **Korsblomstrede** (*Cruciferea*).

Bladene spredte og fjærnervede. Blomsterstanden sedvanlig bladløs, først en halvskjerm, der siden forlænges til en klase. 4 bæger- og kronblade, de sidste danner et kors og har oftest lange negle. 4 længere og 2 kortere støvdragere. 1 støvvei med kort griffel. Skulpefrugt, det vil sige en to-klappet kapsel, delt paalangs i 2 rum ved en hindeagtig skillevæg, der bærer frøene i randen [fig. 72 og 73]. (Sjelden er frugten enrummet og uopspringende eller bristende paatvers med enfrøede led).

a. Langskulpede.

Skulpen er flere gange saa lang, som den er bred.

1. Skulpen aabnende sig paalangs med to klapper.
   A. Skulpen trind eller sammentrykt med hvælvede klapper.
      a. Klapperne uden tydelig rygnerve.
         1. Med løgknopper i de øverste bladhjørner. Lyserøde blomster . . . . . Tandrod.
         2. Uden løgknopper. Blomsterne rosenrøde, lilafarvede eller hvide . . . . . Springklap.
         (Vandkarse har korte skulper, gule blomster).
      b. Klapperne med 1 tydelig rygnerve.
         1. Griflen flere gange længere end skulpens bredde. Gule blomster . . . . Kaal.
         2. Griflen ikke længere end skulpens bredde.
            α. Frøene i 2 rader paa hver side af skillevæggen. Blaagrøn; stengelomfattende blade, gulhvide blomster . . . . Taarnurt.
            β. Frøene 1-radede. Hvide (eller rødlige) blomster . . . . Skrinneblom.
            γ. Frøene 1-radede. Store, lyserøde (eller hvide) eller graagule, vellugtende blomster . . . . Hesperis.

c. Klapperne 3—5-nervede.

1. Griflen flere gange længere end skulpens tversnit. Skulpen noget sammentrykt (med smal skillevæg), knudret. Gule blomster, udstaaende bæger . , ... Sennep.

2. Griflen kort, skulpen lidt fladtrykt (med bred skillevæg). Smaa, gule eller gulgrønne blomster . . . . Veisennep.

B. Skulpen firkantet, med kjølede klapper.

a. Fjærdelte eller finnede blade. Gule blomster . . . . Vinterkarse.

b. Hele blade. Gule blomster. . . . . Hjørneklap.

II. Skulpen perleformet sammensnøret mellem frøene, opspringende paatvers i 1-frøede stykker. Gule blomster . . . . Reddik.

Vinterkarse (*Barbarea*). Skulpen lang, jevnbred, firkantet. Kjølede klapper med sterk rygnerve. Frøene fra de to rækker skudte mellem hverandre og derved 1-radede. Lyreformet fjærdelte eller finnede blade, gule blomster.

1. **Alm. v.** (*B. vulgaris*). $^1/_2$—1′ høi, glat. Bladenes endeflig stor, bugtet, rodbladenes hjerteformet ved grunden. Kronbladene 3–4 lin. lange, oventil 1 lin. brede (dobbelt saa lange som bægerbladene), sterkt gule. Skulperne omtr. 8 lin. lange, ikke tiltrykte til stenglen, med smal, omtr. $1^1/_2$ lin. lang griffel. (Enge, sydl.).

2. **Rankskulpet v.** (*Barbarea stricta*). Rodbladenes endeflig sedvanlig oval. Kronbladene tvert afstumpede, smalt kileformede, 2 lin. lange, oventil $^1/_2$ lin. brede, bleggule. Skulperne oprette, tiltrykte til stenglen, omtr. tommelange, med kortere og tykkere griffel end hos foreg. (Fugt. steder).

Taarnurt (*Turritis glabra*). Rank, 1—3′ høi, tætbladet, næsten glat, blaagrøn. Rodbladene rosetstillede, henvisnende, grenet haarede, alm. nedentil fjærlappede. Stengelbladene oprette, pilformede med stengelomfattende ører, helrandede, glatte. Smaa, gulhvide blomster. Skulperne et par tom. lange, opret tiltrykte, linjeformede, fladtrykte, klapperne med en rygnerve. $^1/_2$—1 lin. lang griffel. (Tørre bakker).

Skrinneblom (*Arabis*). Linjeformede, sammentrykte skulper,

hvis klapper er kjølede af en rygnerve. Næsten umerkelig grifel. Udelt ar. Frøene 1-radede. Sedv. hvide blomster.

1. **Stivhaaret s.** (*A. hirsuta*). Stenglen rank, fodhøi, tætbladet, haaret. Bladene grenet haarede, rodbladene rosetstillede, omvendt egformede eller spadeformede, stengelbladene oprette, aflange med hjerteformet grund, omfattende, de øverste helrandede, de øvrige sedv. mere eller mindre tandede. Blomsterne hvide, længere end blomsterstilkene. Kronbladene oprette, smalt aflange. Skulperne opret tiltrykte, 6 gange længere end stilkene. — En fuldkommen glat afart findes ved Kristiania. (Tørre bakker og berg).

2. **Grenet s.** (*A. thaliana*). Stenglen 4″—1′ høi, faabladet, spæd, med noget udstaaende grene, glat eller nedentil svagt haaret. Rodbladene omvendt egformede, kortstilkede, rosetstillede, stjernehaarede. Stengelbladene aflange, helrandede, siddende, haarede. Blomsterne hvide, tilsidst kortere end de udsperrede, tynde stilke. Kronbladene spadeformede, udstaaende. Skulperne tynde, dobbelt saa lange som stilkene. (Tørre bakker og berg).

3. [**Fjeld-s.** (*A. alpina*). Vandret rodstok med opstigende stengler og nedliggende, golde grene. Grovtakkede blade, paa stenglen øreformet omfattende. Kronbladene 4 lin. lange. Skulperne 2—3 gange saa lange som de udstaaende stilke.]

Hesperis. Skulperne linjeformede, sammentrykte, med hvælvede klapper med 1 rygnerve. Arret tolappet. Frøene 1-radede. Kronbladene store med tydelig negl, vellugtende. Bladene lancetformede eller egformede.

1. [**Dagfiol** (*Hesperis matronalis*). Stenglen 1—3′ høi. Bladene lancetformet-egformede, tandede. Kronbladene med lang, smal negl og rundagtig plade, lyserøde (sjelden hvide), vellugtende. (Sjelden, sydl., forvildet.)]

2. [**Natfiol** (*Hesperis tristis*). Stenglen 1—2′ høi, langhaaret. Bladene lancetformede. Kronbladene graagule med fiolette aarer, smal plade, vellugtende. (Sjelden, forvildet f. eks. ved Kristiania).]

Springklap (*Cardamine*). Finnede, næsten glatte blade. Ganske store, hvide eller fiolette blomster. Flade skulper med elastisk tilbagerullende klapper, uden rygnerve. Udelt ar. Frøene 1-radede.

1. **Engkarse** (*C. pratensis*). Stenglen opret eller opstigende, 1/2—1' høi, trind. Bladene 6—12-parrede. Rodbladenes smaablade er ovale med en spids, sedv. bugtet-tandede, stengelbladenes smale. Blomsterne blegt rosenrøde, lila eller hvide, næsten 1/2" lange. Støvknapperne gule. (Fugt. enge).

2. **Bækkekarse** (*C. amara*). Stenglen opstigende eller opret, bugtet, 1/2—1' høi, furet. Bladene 2—5-parrede, alle smaabladene ovale, bugtet-tandede. Blomsterne mindre, hvide. Støvknapperne fioletbrune.

Tandrod (*Dentaria bulbifera*). Rodstokken med tykke, hvide, tandformede skjæl. Stenglen 1—1 1/2 høi, glat, stribet. Bladene 2—3-parret finnede, de øverste hele, med fiolette løgknopper i hjørnerne. Blomsterne lyserødfiolette. Skulpen linje-lancetformet. (Skyggefulde skovlier, sjelden. Kristianiafjorden—Bergen).

Veisennep (*Sisymbrium*). Fjærdelte eller fjærfligede blade, gule blomster. Skulpen næsten valseformet, lidt sammentrykt, med 3-nervede klapper. Kort griffel. Frøene 1-radede.

1. **Fligbladet v.** (*S. officinale*). Opret, noget haaret, 1—2' høi, med stivt udsperrede grene. Bladene høvlformet finnede, med bugtet-tandede finner, endefinnen større, ofte spydformet. Blomsterne smaa, gule. Skulperne kortstilkede, opret tiltrykte til stenglen, jevnt afsmalnende mod spidsen. (Veie, beboede steder).

2. **Finbladet v.** (*S. Sophia*). Kronbladene kortere end bægerbl. 1—2' høi, ofte grenet, svagt dunhaaret, graagrøn. Bladene 2—3-dobbelt finnede, med smale, ofte linjeformede afsnit. Blomsterklaserne samlede i en top, med meget smaa, grøngule blomster og tommelange, traadformede skulper paa udstaaende, 4—5 lin. lange stilke. (Haver, veie osv.).

Hjørneklap (*Erysimum*). Skulpen jevnbred, 4-kantet, umerkelig griffel, klapperne hvælvede, kjølede, med en sterk rygnerve. Frøene 1-radede. Gule blomster. Hele, temmelig smale blade.

1. **Udsperret h.** (*E. cheirantoides*). Skulperne oprette, dobbelt saa lange som de udstaaende stilke. Hele veksten noget ru af fjerntsiddende, 3-grenede haar, rank, 1' høi. Bladene lancetformede, helrandede eller fjernt tandede, blomsterne kortere end blomsterstilkene. Kronbl. smukt gule, 2—2 1/2 lin. lange. (Dyrkede steder).

2. **Rankskulpet h.** (*E. hieracifolium*). Skulperne næsten oprette, 6—8 gange længere end de korte stilke. Stenglen opret kantet. Bladene lancetformede, fintakkede eller helrandede, beklædte med 3-grenede haar. Blomsterne længere end blomsterstilkene. Kronbladene 4—5 lin. lange. ½—1½′ høi. (Tørre steder, krat).

Kaal (*Brassica*). Skulperne jevnbrede, i tversnit fladtrykt firkantede, med forlænget griffel og skiveformet ar, klapperne med en fremspringende rygnerve, nøtaarede. Frøene 1-radede. Gule blomster.

1. **Aker-kaal** (*B. campestris*). Blaagrøn, oventil glat, nedentil noget haaret. Opret, 1—2′ høi stengel. De nedre blade lyreformede, stengelbladene med hjerteformet omfattende ører, egformede, n. helrandede. Skulperne linjeformet valseformede, opstigende paa udstaaende stilke. (Ugræs). — En afart er *B. Rapa*, næpe, med tyk, kjødfuld rod. Findes undertiden forvildet.

2. **Raps** (*B. Napus*). Glat overalt, med lancetformede stengelblade, n. pilformet omfattende. Skulperne mere udstaaende, paa n. ret udsperrede stilke. Klasen mere spredt. — En form med tynd rod dyrkes som oljeplante (raps), en anden med tyk, kjødfuld rod som rodfrugt (kaalrabi). Forvildes undertiden.

Sennep (*Sinapis*). Bægeret aabent. Skulperne valseformede, knudrede, noget sammentrykte fra siden, med sterkt hvælvede, 3—5-nervede klapper og et langt neb (den vedvarende griffel). Helt, skiveformet ar. Frøene 1-radede. Gule blomster.

1. **Aker-sennep** (*S. arvensis*). 1—2′ høi, opret, spredt stivhaaret. Bladene ovale, de nedre undertiden lyreformede, uregelmæssig tandede, stilkede, de øvre siddende. Skulperne glatte eller med nedbøiede haar. Griflen firkantet kegleformet. (Ugræs).

2. **Hvid sennep** (*S. alba*). 1—1½′ høi, opret, spredt stivhaaret. Bladene lyreformede. Bægeret glat. Skulperne beklædte med udstaaende, hvide, stive haar paa udsperrede stilke. Griflen flad, sverdformet, længere end skulpen. Frøene lysegule. (Ugræs i agre. Dyrkes for frøenes skyld, men ikke hos os).

Aker-reddik (*Raphanus Raphanistrum*). Stenglen 1—2′ høi, især nedentil spredt stivhaaret ligesom de lyreformede, bugtet tan-

dede, blaagrønne blade. Bægeret tætsluttende. Kronen lidt større og blegere gul end hos aker-senep. Skulpen perlesnorformet sammensnøret mellem frøene og uopspringende, delt paatvers ved tverskillevægge [fig. 74], glat med fremspringende ribber. Tolappet ar. (Ugræs i agre).

b. Kortskulpede.

Skulpens længde 1—3 gange saa stor som bredden.

I. Skulpen opspringende med 2 klapper.

A. Skulpen næsten cylindrisk, klapperne uden tydelig rygnerve. Smaa, bleggule blomster .... Vandkarse.

B. Skulpen oppustet, kugle-, eg- eller pæreformet, lidt sammentrykt (med bred skillevæg), klapperne med 1 tydelig rygnerve.

a. Skulpen kugleformet, oval eller egdannet, med kjølede klapper. Kronbladene hvide (eller svagt fioletrøde) Kokleare.

b. Skulpen omvendt egdannet eller pæreformet-kugleformet med en fremspringende kant. Kronbladene gule Linsøster.

C. Skulpen mere eller mindre fladtrykt fra ryggen (med bred skillevæg), aflang-kredsrund.

a. Støvtraadene ved grunden vingeformet udvidede, de korte med tandformet bihang. Kronbladene 2-fligede til midten, hvide. Graalodden...... *Berteroa.*

b. Støvtraadene ikke vingede. Kronbladene udelte eller 2-lappede, hvide eller gule. Bladene rosetstillede ved grunden .... Rublom.

D. Skulpen fladtrykt fra siden (med smal skillevæg).

a. Rummene mangefrøede.

1. Skulpen rundagtig oval med bred vingekant.... .... Pengeurt.

2. Skulpen omvendt hjerteformet-triangelformet................. Hyrdetaske.

3. Skulpen elliptisk med hvælvede klapper .... Sylblad.

b. Rummene 1—2-frøede.
1. Skulpen ovalt omvendt hjerteformet, 2-frøede rum .... *Teesdalia.*
2. Skulpen oval eller kredsrund, 1-frøede rum .... Karse.

II. Frugten affaldende uaabnet.
A. Frøene deler sig i 2 led eller rum, der falder af hver for sig, hver sedvanlig med 1 frø .... Strandreddik.
B. Frugten falder af udelt.
a. Frugten næsten kugleformet og benhaard, tilsidst 1-rummet og 1-frøet.. Rundskulpe.
b. Frugten skjævt egdannet, vortet, 2-rummet og 2-frøet. .... Taggskulpe.

Vandkarse (*Nasturtium palustre*). Glat. Stenglen kantet, fodhøi. Bladene lyreformet finnede eller delte, bugtet takkede, øreformet stengelomfattende. Smaa, bleggule blomster, kronbl. af bægerbladenes længde. Skulperne cylindriske, svagt sammentrykte, 2—3 lin. lange, 1 lin. brede, med meget kort griffel, i enderne butte og afrundede; klapperne uden rygnerve, omtr. saa lange som de ret udstaaende stilke. (Fugt. steder, ved veie).

Rublom (*Draba*). Smaa vekster, som for det meste forekommer tilfjelds. Blomsterne hvide eller gule. Skulpen oval, sammentrykt, med bred skillevæg, hvælvede klapper med 1 rygnerve, meget kort griffel og flerfrøede rum. — En art (*D. verna*) blomstrer i mai paa tørre bakker. Den er under blomstringen 1 tomme, siden 3—4 tom. høi, har rosetstillede, aflange blade ved grunden, bladløs stengel og 2-fligede, hvide kronblade. — Af høifjeldsarterne kan nævnes **Gul rublom** (*D. alpina*), der har gule blomster paa haarede blomsterskafter, der er 1—6" høie, og store skulper i halvskjerme. Vokser høit over trægrænsen.

Berteroa incana. Hele planten graa af stjernehaar, opret, 1—1½' høi. Bladene lancetformede. Kronbladene 2-kløvede, hvide. Støvtraadene nedentil vinget udvidede. Skulperne elliptiske, flade, 2—3 lin. lange. (Enge, veikanter, sydl.).

Kokleare (*Cochlearia officinalis*). Glat, kjødfuld, af en behagelig, skarp smag. Stænglene svage, 6—8 tom. lange. Rodbladene langstilkede, nyreformet eller hjerteformet rundagtige. Stengelbladene siddende, egformede, tandede eller hel-

randede. Hvide blomster. Kugleformede eller elliptiske skulper med kort griffel. Kjølede klapper med en rygnerve. Bladene kan spises som salat. (Halvstrande). — Pepperrod hører til samme slegt.

Strandreddik (*Cakile maritima*). Glat, blaagrøn, saftig, kjødfuld. Stenglen bugtet, nedliggende eller opstigende, med 1/2—1' lange grene. Bladene fjærfligede og aflange eller bugtet tandede og omvendt egformede. Blomsterne lyserøde. Skulperne 2-leddede, 2-rummede, 1—2-frøede, omtr. 5 lin. lange og 2 lin. brede. Bladene kan bruges som salat, skulperne som reddiker. (Havstrande).

Pengeurt (*Thlapsi arvense*). Glat, 1/2—1 1/2' høi. Rodbladene omvendt egformede, stilkede; stengelbladene aflange, pilformet omfattende. Blomsterne smaa, hvide. Skulpen oval eller kredsrund, sammentrykt, med smal skillevæg, i spidsen udrandet, klapperne paa ryggen med en vinget kjøl.

Teesdalia nudicaulis. 2—6" høi. Bladene stillede i roset ved roden, lyreformede, med næsten kredsrund endefinne eller hele og rundagtige. Kronbladene lidt ulige, smaa, hvide. Skulpen ovalt omvendt hjerteformet, sammentrykt med smal skillevæg, især oventil vinget, meget kort griffel. (Sydkysten, sandige steder).

[**Linsoster** (*Camelina*). Skulpen pæreformet eller omvendt egformet, lidt sammentrykt med bred skillevæg og med en fremspringende kant. Klapperne 1-nervede, oventil forsnævrede til en smal forlængelse, der omfatter griflens nedre del. Griflen falder af med klappen. Rummene flerfrøede. — Sjeldne arter med gule blomster og lancetformede blade med pilformet omfattende grund].

Hyrdetaske (*Capsella Bursa pastoris*). Skulperne omvendt hjerteformede eller triangelformede, sammentrykte med smal skillevæg, klapperne kjølede og vingede. Indtil 1 fod høi. Bladene aflange, sedv. mere eller mindre dybt fjærfligede. Rodbladene stilkede, stengelbladene pilformet omfattende. (Ugræs).

Karse (*Lepidium*). Skulpen sammentrykt, med smal skillevæg, rundagtig oval, med 1-frøede rum. Klapperne kjølede, ofte vingede.

1. **Stink-karse** (*L. ruderale*). Grenet, 1/2—1 fod høi, næsten glat med en meget sterk, ubehagelig lugt. Rodbladene dob-

belt finnede, stengelbladene enkelt finnede, de øverste linjeformede. Blomsterne meget smaa, mangler oftest kronblade og har kun 2 støvdragere. (Ved huse og veie. Sydl.).

2. **Mark-karse** (*L. campestre*). Rank, $\frac{1}{2}$—1′ høi, graaagtig dunhaaret, ofte grenet, især oventil. Rodbladene stilkede, stengelbladene pilformet omfattende, aflange eller lancetformede, smaatandede. Smaa, hvide blomster. (Sjelden, f. eks. ved Kr.a).

Rundskulpe (*Neslia paniculata*). 1—2′ høi, ru, med lancetformede, pilformet omfattende blade. Kronbladene smukt gule. Skulperne næsten benhaarde, kugleform., rynkede, 1-frøede og uopspringende, paa tynde, udstaaende stilke. (Ugræs i agre. Sydl., sjelden).

Taggskulpe (*Bunias orientalis*). Stenglen 1—3′ høi, opret, grenet, haaret, besat med spredt siddende kjertler. Bladene bredt lancetformede, spidse, haarede, tandede, de nedre undertiden hovlformet fligede ved grunden. Blomsterne gule, i forlængede klaser, der sedv. er samlede i en top. Blomsterstilkene vortet kjertlede, meget længere end de gulagtige bægerblade, der er af kronbladenes halve længde. Skulperne skjævt egformede, knudrede, vortede, 2-rummede, 2-frøede med kort griffel, paa forholdsvis lange, udstaaende stilke. (Agre og tørre bakker, sydøstl.).

Sylblad (*Subularia aquatica*). En meget liden plante, som vokser paa dyndede vandbredder, sedvanligen nedsænket i vandet, med sylformede blade ved roden og et $\frac{1}{2}$—2 tommer høit skaft med hvide blomster i en klase. Skulpen elliptisk.

63. **Nøkkerosefamilien** (*Nymphæaceæ*).

Hvid nøkkerose (*Nymphæa alba*). Vandplante med tyk rodstok og rundagtig ovale, ved grunden hjerteformede, helrandede, paa undersiden fiolette, indtil 8″ lange blade med trinde stilke. 3—5″ brede, smukke, hvide blomster paa 1-blomstrede skafter, ligesom bladene svømmende paa vandfladen. Blomsten har 4 bægerblade, talrige, snehvide kronblade, som efterhaanden aftager i størrelse og gaar over til støvdragere. Frugten bæragtig, med læderagtig skal, mangerummet, kronet af et siddende, skiveformet ar med 12—20 straaler, halvt undersædig.

Gul nøkkerose (*Nuphar luteum*). Bladene er mindre end foregaaende og paa begge sider grønne, ovale, dybt hjerteformede ved grunden, med oventil 3-kantede stilke. Blomsterne 2—3′ i tvermaal, 5 store, næsten kredsrunde, gule bægerblade, mange smaa, mørkere gule kronblade og talrige støvdragere. Frugten kandeformet (paa dansk: „aakande"), med helt, skjoldformet, 12—20-straalet ar. (Vokser paa samme maade som foreg., alm. i søer, tjern).

64. Tamariskfamilien (*Tamariscineæ*).

Tamarisk eller „klaaved" (*Tamarix germanica*). 1—3 alen høi busk, med smaa, sylformede, stikkende blade og rødlige blomster i aks i grentoppene. 5-bladet bæger og krone. 10 støvdragere, sammenvoksede til ovenfor midten. 1-rummet, 3-klappet kapsel. Frø med frøuld. (Hist og her ved elvebredder, f. eks. i Gudbrandsdalen og Foldalen. — „Strandøie").

65. Soldugfamilien (*Droceraceæ*).

Soldug (*Drosera*). Myrvekster med rodstillede, langstilkede blade. besatte paa oversiden og i randen med lange, røde, kjertelbærende haar. Blomsterne sidder i en klase paa et fint blomsterskaft. 5 bægerbl., 5 hvide kronbl., 5 støvdragere, 3—5 todelte grifler. 1-rummet kapsel. Ofte findes smaa, døde insekter paa bladene, der trækker sig sammen om dem.

1. **Rundbladet s.** (*D. rotundifolia*). Bladpladerne kredsrunde.
2. **Langbladet s.** (*D. longifolia*). Bladene smalt spadedannede.
3. **Liden s.** (*D. intermedia*). Blomsterskaftet 1—3″ høit, af længde med eller lidt længere end de omvendt egformede blade. Frøene sortebrune, meget knudrede, de mangler den løse hinde, som findes hos de foregaaende. (I kystegnene, sydvestl.).

Jaablom (*Parnassia palustris*). Hjerteformede eller nyreformede, langstilkede rodblade. Flere 2—12″ høie stengler med 1 siddende blad paa midten og 1 endestillet, ganske stor blomst med 5 bægerblade, 5 hvide kronblade med buede aarer og 5 gulagtige bikronblade, som i randen bærer 9—13 stilkede, gulgrønne kjertler. 5 støvdragere. 4 siddende ar. En 3—4-klappet kapsel. Blomstrer i juli—august. (Fugtige skovenge).

66. Fiolfamilien (*Violarieæ*).

Fiol (*Viola*). Urter med akselblade og oftest med rodstok. Uregelmæssige blomster paa enblomstrede stilke. 5 bægerblade, ofte med bihang ved grunden. 5 kronblade, det nedadvendte størst, forsynet med en spore, som indeslutter to sporeformede bihang, der udgaar fra to støvknapper. 5 støvdragere med sammenstødende knapper. En 1-rummet, 3-klappet kapsel med vægstillede frøstole. De fleste blomstrer om vaaren.

* Ingen overjordisk stengel. Blomsterstilkene fra rodstokken.

1. **Haaret fiol** (*V. collina*). Rodstokken noget tyk. Bladene hjerteformede, tæt rundtakkede, tilligemed stilkene korthaarede. Akselbladene linjeformede, med sylformede tænder i randen. Blomsterstilkene med linjeformede dækblade paa midten, efter afblomstringen udstrakte. Bægerbladene butte, haarede. Kronen lyseblaa, med but spore, vellugtende. Kapslen kugleformet, kort dunhaaret. De senere blomster mangler krone, er meget smaa og sidder paa korte, nedbøiede stilke. Blomstrer i mai. (Tørre bakker i skov og krat).

2. **Myr-fiol** (*V. palustris*). Rodstokken krybende, spæd. Bladene rundagtig nyreformede, grundt rundtakkede, glatte. Blomsterstilkene med 2 dækblade ved eller nedenfor midten. Blomsterne blegt blaafiolette med mørkere aarer paa de tre nedre kronblade. Bægerbladene ovale, butte, glatte. Kapslen but 3-kantet, glat, nikkende, paa en opret stilk. (Fugt. steder).

3. ***Viola umbrosa.*** Rodstokken spæd, uden krybende grene. Bladene smaa, hjerteformede, spidse, fjernt rundtandede, paa oversiden spredthaarede. Dækbladene midt paa blomsterstilkene, linjeformede. Bægerbladene spidse. Kronen lyseblaa (sjelden hvid). Kapslen oval, nikkende paa en opret stilk. (Skyggefulde og fugt. steder).

** Med overjordisk stengel. Spidse bægerbl.

4. **Krat-fiol** (*V. mirabilis*). De første blomster udgaar fra rodstokken, er vellugtende og blegblaa. Senere udvikles en bladbærende stengel med frugtbærende blomster uden krone. De nedre blade bredt nyreformet-hjerteformede med en kort spids, de øvre hjerteformede. Akselbladene hele, lancetformede. Dækbladene linjeformede. Sten-

gel og bladstilke ensidig haarede. Blomstrer i april og mai. I begyndelsen 2—4″, tilsidst indtil 1′ høi. (Krat og urer).

5. **Fjeld-fiol** (*V. biflora*). Stenglen har oftest 2 smaa, gule blomster med sorte striber. Bladene nyreformede, rundtakkede. (Fugt. steder tilfjelds).

6. **Sand-fiol** (*V. arenaria*). 2—4″ høi, mangestenglet, med bladrosetter ved roden, fint og tæt korthaaret. Bladene smaa, rundt hjerteformede, tandede, blaaagtige paa undersiden, faste, med bredt lancetformede, skarpt sagtakkede akselblade. Kapslen egformet. Blomsterne smaa, blegt blaafiolette, ofte med hvid spore. (Tørre sandbakker).

7. **Skov-fiol** (*V. silvatica*). Bladrosetter fra rodstokken. Bladene bredt hjerteformede, de øvre kort tilspidsede, rundtakkede, glatte paa undersiden, utydelig dunhaarede paa oversiden, tynde, med korte, linjeformede, spidse, skarpttandede akselblade. Kapslen aflang, spids. Blomsterne rent blaa eller hvidagtige.

8. **Mark-fiol** (*V. canina*). Uden bladrosetter. Bladene eg-hjerteformede, faste, butte. Akselbladene linje-lancetformede, tandede eller frynset tandede, kortere end bladstilken. Kronen blaa med gult hvidagtig spore. Kapslen but.

9. **Stedmorsblomst** (*V. tricolor*). Stenglerne opstigende, grenede, indtil kvarterhøie. Bladene ovale med vingede stilke, med store, lyreformede akselblade. Den er meget foranderlig i kronens farve og størrelse og veksler i blaat, fiolet og gult, undertiden næsten hvidt. Hos en afart er bægeret af kronens størrelse eller større og har oftest gulhvide blomster. Blomstrer til langt paa høsten. (Tørre bakker, agre).

67. Portulakfamilien (*Portulaceæ*).

Denne familie indeholder saftige urter, hvoriblandt den i haver dyrkede kjøkkenurt portulak. Kun en art findes vildtvoksende hos os.

Montia fontana. En lav, glat sumpvekst, med modsatte, kjødfulde, elliptiske eller omvendt egformede blade og hvide blomster, med 2-bladet bæger, tragtformet krone med kløvet rør og 5-lappet krave, 3 støvdragere og en 3-klappet kapsel med

3 frø. Stenglen er dels mere eller mindre opret, dels langstrakt, flydende. (Bække, fugt. steder).

68. Nellikfamilien (*Cariophylleæ*).

Modsatte, helrandede blade. Regelmæssige blomster i kvast. 5-deleligt bæger. 5 kronblade, som hos de storblomstrede arter har en lang negl og ofte bikronblade. Oftest 10 støvdragere. 2—5 grifler. 1-rummet kapsel, der springer op med tænder i spidsen og har en midtstillet frøstol.

Anm. En art arve har kun 5 støvdr., „vasgræs" ofte kun 3. *Sagina procumbens* har en firtalsblomst.

† Kronbl. med lange negle; bægeret sambladet.

I. 2 grifler; bægeret rørformet med et bibæger ved grunden .... Nellik.
II. 3 grifler .... Smelle.
III. 5 grifler.
  A. Med bikrone.
    a. Kronbl. 4-fligede (lyserøde) .... Hanekam.
    b. Kronbl. udrandede .... Tjæreblom.
    c. Kronbl. 2-kløvne (tvebo) .... Pragtstjerne.
  B. Uden bikrone .... Klinte.

†† Kronbl. uden eller med meget korte negle.

I. Bladene næsten traadsmale eller sylformede.
  A. Med smaa hindeagtige akselblade.
    a. 5 grifler; hvide kronbl. .... Linbendel.
    b. 3 grifler; rødlige kronbl. .... Norell.
  B. Uden akselblade; 4—5 grifler .... Smaaarve.
II. Bladene flade.
  A. Kronbl. 2-kløvne næsten til grunden; 3 grifler Stjerneblom.
  B. Kronbl. 2-kløvne kun til midten eller blot udrandede eller tandede; 5 (eller 3) grifler Arve.
  C. Kronbl. hele; 3 grifler.
    a. Bladene læderagtig tykke; glat strandvekst .... Strandarve.
    b. Bladene tynde .... Sandarve.

††† Kronen mangler; 2 grifler ... Knavel.

a. **Bægeret sambladet; kronbl. med lange negle.**

Nellik (*Dianthus*). Bægeret rørformet, 5-tandet, ved grunden med et bibæger. Kronbladene med en sedvanlig tandet eller fliget plade. 2 grifler. Kapslen opspringende med 4 tænder.

Vild-nellik (*D. deltoides*) er den eneste i det sydl. vildtvoksende art. 6—8″ høi. Linjeformede, i randen fint rue blade. Enlige, sedv. rosenrøde blomster i enden af grenene. Kronbl. med takket plade. Varierer blaagrøn med hvide kroner. (Tørre bakker).

Smelle (*Silene*). Bægeret alm. stort, 4-tandet. Kronbladene med 2-delte eller fligede plader eller hele. 3 grifler og en 6-tandet kapsel, ved grunden 3-rummet.

1. **Eng-smelle** (*S. inflata*). Blaagrøn og glat. Stenglene 1—2′ høie, oprette eller opstigende. Bladene elliptiske—lancetformede. Blomsterne ludende, i flerblomstret kvast, med hindeagtige dækblade. Bægeret ovalt, opblæst, glat, hvidagtigt, netaaret, med triangelformede tænder. Kronbladene hvide, deres plade 2-kløvet til nedenfor midten; en utydelig, 2-puklet bikrone.

2. **Strand-smelle** (*S. maritima*). Vokser paa stenede havstrande. Den tykke rodstok trænger dybt ned mellem stenene og udskyder talrige, nedliggende, ved blomstringen opstigende, 1—3-blomstrede stengler. Ligner foregaaende, men bladene er smalere og tykkere. Blomsterne større og bikronen tydelig, flerbo eller tvebo. Dækbladene grønne

3. **Nikke-smelle** (*S. natans*). ½—1′ høie, oprette, nedentil dunhaarede, oventil klæbrig kjertelhaarede stengler. Smalt lancetformede blade. En lang, ensidig, 2—5-blomstret klase med nikkende blomster. Bægeret rørform., 10-stribet, bleggrønt, kjertelhaaret. Kronbl. hvide, deres plade 2-delt, med 2 sylform. bikronblade ved grunden, hvilke aabner sig om aftenen. (Tørre bakker og enge).

4. **Smaa-smelle** (*S. rupestris*). 2—8″ høi, glat, noget blaagrøn. Blomsterstanden gaffelgrenet, rigblomstret. Bladene lancetformede. Kronbladene omvendt hjerteformede, hvide. Bægeret 10-stribet, 2-lin. langt, med lange, egformede tænder. (Tørre klipper).

5. **Fjeld-smelle** (*S. acaulis*). En eller et par tom. høi, tuet, friskgrøn fjeldurt, der vokser i udbredte, tætte, rigt rødblomstrede matter. Bladene linjeformede, svagt randhaarede. Blomsterne paa udelte stilke fra de nedre bladhjørner. Kronbladene udrandede.

Hanekam eller silkevisp (*Lychnis Flos cuculi*). Bægeret klokkedannet, 5-tandet, 10-stribet. Kronbl. dybt 4-fligede, hvert med 2 linjeformede bikronblade. 5 grifler. Næsten kugleformet kapsel, opspringende med 5 tænder. Golde bladrosetter og 1—2' høie, oprette stengler, der oventil er rue, lidt klæbrige og rødlige. Bladene smale, lancetformede. Blomsterne i kvast. Bægeret rødligt, kronen lyserød, sjelden hvid. (Fugt. enge).

Tjæreblom (*Viscaria*). Bægeret 5-tandet, kronbladene udrandede med bikronblade. 5 grifler. Kapslen ved grunden 5-rummet, opspringende med 5 tænder.

1. **Eng-tjæreblom** (*V. vulgaris*). Stenglerne oventil tjæreagtig klæbrige og mørkerøde, oprette, 1' høie, glatte. Bladene linje-lancetformede. Blomsterne i modsatte, faablomstrede, kortstilkede knipper, der tilsammen danner en lang top. Bægeret rødligt, omvendt kegledannet. Kronbl. smukt purpurrøde, sj. hvide. (Tørre engbakker).

2. **Fjeld-tjæreblom** (*V. alpina*). 4—8" høie, ikke klæbrige, glatte stengler. Aldeles glatte blade. Lyserøde, vellugtende blomster i en tætblomstret, halvskjermformet kvast. Klokkeformet bæger. Kronbladenes plade tofliget. (Høit tilfjelds).

Pragtstjerne (*Melandrium*). 5-tandet bæger. Kronbladene 2-kløvne, med bikrone. 5 grifler. Kapslen 1-rummet, 5-klappet, springer op med 10 tænder. De to her beskrevne arter er tveboplanter.

1. **Skog-pragtstjerne** (*M. silvestre*). Lodden af lange, bløde haar, $^1/_2$—$1^1/_2$' høi, gaffelgrenet. Bladene elliptiske, de øvre ovale eller egformede, siddende. Kronbladene dybt kløvede, smukt røde. Kapslens tænder tilbagerullede. (Skov- og fjeldlier).

2. **Hvid pragtstjerne** (*M. pratense*). Ligner meget foregaaende, men er kort graahaaret, stenglen oventil kjertelhaaret, med lancetformede blade. De store, hvide blomster aab-

ner sig om aftenen og er da vellugtende. Bægeret kjertelhaaret og noget langhaaret med lancetformede tænder.

Klinte (*Agrostemma Githago*). Opret, langhaaret. 1—2' høi, med linjeformede blade. Store, fioletrøde blomster paa lange stilke. Læderagtigt bæger, hvis flige oftest er længere end de omvendt hjerteformede kronblade. Uden bikrone. 5 grifler. 5-tandet kapsel. (Agre, indført med sædkorn).

b. Bægeret fribladet; kronbl. uden eller med korte negle.

Stjerneblom (*Stellaria*). Kronbladene 2-kløvede, ofte lige til grunden, hvide. 3 grifler. Kapslen 6-klappet.

* Bladene eg- eller hjerteformede, de nedre stilkede.

1. **Skog-stjerneblom** (*S. nemorum*). Stenglen ved grunden nedliggende, svag, derpaa opret, haaret, 1—$1^1/_2$' høi. Bladene omtr. 2" lange og mere end 1" brede, dunhaarede, de nedre hjerteformede, stilkede, de øvre egformede, siddende. Blomsterne i en endestillet kvast. Kronbladene omtr. dobbelt saa lange som bægerbladene. (Fugtige skove, ved bække, fjeldlier).

2. **Vasarv** eller fuglegræs (*S. media*). Stenglerne liggende og opstigende, ensidig haarede, skjøre, $^1/_2$—1' lange. Bladene egform. eller eg-hjerteformede, glatte, de nedre med randhaarede stilke. Kronbladene kortere end bægerbladene eller manglende. Støvdr. sedv. 4—5, hos større eksemplarer undertiden 10. (Som ugræs paa dyrkede og beboede steder).

** Bladene smale, alle siddende.

3. **Sump-stjerneblom** (*S. palustris*). Glat, oftest blaagrøn, $^1/_2$—1' høi. Bladene næsten linjeformede, ikke randhaarede. Hindeagtige, glatte dækblade. Kronbladene næsten dobbelt saa lange som de glatte, utydelig 3-nervede bægerblade.

4. **Græsbladet stjerneblom** (*S. graminea*). Stenglen slap, jevn, $^1/_2$—1' høi. Bladene af frisk grøn farve, undertiden randhaarede. De hindeagtige dækblade og de tydelig 3-nervede bægerblade randhaarede. Kronbl. af bægerets længde eller lidt kortere. (Tørre skovenge).

5. **Langbladet stjerneblom** (*S. Friesiana*). Spædere end foregaaende, med mindre blomster, hvis bægere neppe viser spor af

nerver før frugtmodningen. Stenglen slap, ru, $^{1}/_{3}$—$^{3}/_{4}$' høi. Bladene lysegrønne, smalt linjeformede, med smalere, svagt randhaaret grund. Dækbl. og bægerbl. glatte. Kronbladene af bægerbladenes længde eller lidt kortere. (Skov, krat).

6. **Bække-stjerneblom** *(S. uliginosa)*. Stenglerne udbredte eller opstigende, svage. Bladene lancetformede, noget tykke, mat blaagrønne, ved grunden svagt randhaarede. Blomsterne i faablomstrede kvaster fra bladhjørnerne, med glatte, hindeagtige dækblade ved grunden. Kronbladene meget kortere end de glatte, 3-nervede bægerblade. (Kilder, bække etc.).

7. **Tykbladet stjerneblom** *(S. crassifolia)*. 1—6" høi. Noget kjødfulde, stive, lancetformede, glatte blade. Kronbladene noget længere end de utydelig 3-nervede, spidse bægerblade. Dækbladene ligner bladene. (Havstrande; mindre alm.).

Arve *(Cerastium)*. Kronbladene 2-delte. 2-lappede eller udrandede. 5 (eller 3) grifler. Kapslen aabner sig i spidsen med 10 (eller 6) ligedannede tænder, er sedv. valseformet, ofte hornformet krummet. Sedvanlig haarede planter.

1. **Alm. arve** *(C. vulgatum)*. Kronen er uanselig og neppe længere end bægeret. Den hornkrummede kapsel næsten af bægerets dobbelte længde. Blødhaaret, 1—2 kvarter lang, opstigende. Bladene aflange. (Tørre steder).

[Mindre alm. arter: **Opret a** *(C. viscosum)*. Gulgrøn, omtrent kvarterhøi, klæbrighaaret af lange, udstaaende haar. Bladene rundagtig ovale. Kvasten tætblomstret. Bægerbladene i spidsen med en dusk af lange haar, af kronbladenes længde. (Haver, nedlagte agre etc.) — **Femhannet a** *(C. semidecandrum)*. Kronbladene kortere end bægeret, udrandede eller tandede. Støvdragerne hyppigst 5, sjelden 10. Spæd, faa tom. høi, sedv. klæbrighaaret; aflange blade. Dækbladene med en bred, hindeagtig rand. (Tørre steder). — **Storblomstret a** *(C. arvense)*. Kronbladene mere end dobbelt saa lange som bægeret. Sedv. $^{1}/_{2}$ alen lang, mangestenglet, korthaaret, med linje-lancetformede blade. (Tørre steder: Kristiania til Romsdalen. Paa Hovedøen ved Kristiania findes begge de to sidste arter). — Tilfjelds findes et par arter med storkronede blomster. Almindeligst er **fjeld-arve** *(C. alpinum)*, hvis stengler sedv. er 2-blomstrede, lodne. Bladene aflange. Dækbladene med en bred, hvid hindekant.]

Strandarve *(Halianthus peploides).* En glinsende, glat, udstrakt, et par tommer indtil 1 fod høi strandvekst. Elliptiske, læderagtig tykke blade, der sidder korsvis modsatte i 4 rader, hvilket giver grenene et 4-kantet udseende. Kronbladene hvide, udelte, med lang, bred negl. Store honningkjertler afvekslende med støvdragere. 3 grifler. 3-klappet kapsel. (Sandige havstrande).

Sandarve *(Arenaria).* Smaa urter med noget brede blade. Hvide, udelte kronblade. 3 grifler. 6-klappet kapsel.

1. **Trenervet sandarve** *(A. trinervia).* 4—10 tommer lange, opstigende, gaffelgrenede, korthaarede stengler. Bladene ½—1 tomme lange, tynde, randhaarede, kortstilkede, elliptiske, 3—5-nervede Bægerbladene lancetformede, længere end kronbladene, 3-nervede; midtnerven haaret ru. (Skove).

2. **Flernervet sandarve** *(A. serpyllifolia).* Stenglerne talrige, 2—10" lange, opstigende eller oprette, gaffelgrenede, graaagtig korthaarede, undertiden oventil kjertelhaarede. Bladene siddende, egform. eller eg-lancetform., spidse, randhaarede, med fremtrædende nerver. Blomsterstilke og bæger korthaarede eller kjertelhaarede. Bægerbl. lancetform., 3-nervede, længere end kronbl. (Tørre bakker og berg).

Smaaarve *(Sagina).* Meget smaa urter, med sylformede blade, 4—5-delt bæger og 4—5 hvide kronblade (undertiden mangler de sidste), 4—5-klappet kapsel, 4—5 grifler, 4—5—10 støvdragere.

1. **Fremliggende s.** (*S. procumbens*). Glat, med 1–5" lange, traadformede og rodslaaende, i toppen opstigende stengler fra grunden af en midtstillet bladroset. Bladene linjeformede, kort brodspidsede. Blomsterstilkene haarfine, korte, nikkende. 4 bæger- og kronblade, de sidste mangler dog ofte eller er meget kortere end det butte bæger. 4—7 støvdr. (Tørre steder).

2. **Knudet s.** *(S. nodosa).* Glat eller kjertelhaaret, med 2—8" lange blomstergrene, knudede af smaa, tætte bladknipper, fra grunden af en midtstillet bladroset. 5 ovale kronbl., som er længere end de butte bægerbl. Bladene linjeformede, ofte kort brodspidsede. (I bergsprækker paa strandkanter, ved vandbredder).

Linbendel *(Spergula arvensis).* Bægeret dybt 5-delt .5 hele (hvide)

kronblade. Sedv. 10 stovdr. 5 grifler. En 5-klappet kapsel. Frøene omgivne af en ringformet hindekant. Hindeagtige, smaa, affaldende akselblade. Klæbrig kjertelhaaret. Stenglen $^1/_2$—1' høi. Bladene trindt linjeformede, med en fure paa undersiden, med bladknipper i hjørnerne og derved tilsyneladende kransstillede. Blomsterne i endestillede, bladløse kvaster. (Ugræs i tørre agre og paa strandkanter, er undertiden bleven dyrket som foderurt).

[**Norell** *(Lepigonum)*. Smaa urter med traadsmale blade, hindeagtige akselblade og rødlige blomster. 5 bæger- og kronblade. 3 grifler. 2-klappet kapsel. Frø ofte med en ringformet kant. Hindeagtige akselblade. — *L. rubrum* har talrige, liggende, faa tommer lange stengler. Traadsmale, noget kjødfulde, fladtrykte. brodspidsede, knippestillede blade. Hvide, sølvglinsende, tilspidsede akselblade. Smaa, blegrøde kroner. (Tørre steder). — *L. salinum* vokser paa strandkanter. Ligner foregaaende, men har fladtrykte stengler, mere kjødfulde, halvtrinde, ikke brodspidsede blade. Bredt triangelformede, nedentil sammenvoksede akselblade].

c. Kronen mangler; et eneste frø.

Knavel *(Scleranthus)*. Smaa, graaagtige, grenede urter, med næsten sylformede blade. 4—5-fliget bæger, ingen krone. 2 grifler. Frugten 1-frøet, uopspringende, indesluttet af det vedvarende bæger. — **Fleraarig k.** *(S. perennis)*. Blomsterdækkets flige butte, med bred, hvid, hindeagtig rand, mod frugtmodningen lukkede. Fingerhøi, blaaagtig. (Tørre bakker og berg). — **Enaarig k.** *(S. annuus)*. Blomsterdækkets flige spidse, med en smal, hindeagtig rand, mod frugtmodningen aabne. Grønne blomster. Grønnere og mere risagtig udbredt end foregaaende. (Tørre bakker og agre).

69. Katostfamilien *(Malvaceæ)*.

Bladene haandnervede, spredte, med akselblade. Bægeret 5-delt, med et yderbæger. Kronen 5-bladet. Talrige støvdragere, nedentil sammenvoksede til et rør, hvis grund dækker frugtknuderne. Mange nedentil sammenvoksede grifler og en spaltefrugt, bestaaende af talrige nødder, stillede i en krans (bomuldsplanten har kapselfrugt).

Katost *(Malva)*. 3-bladet yderbæger. Lappede eller delte blade.

1. **Smaablomstret k.** *(M. borealis)*. Stenglen nedliggende. Bladene rundagtig nyreformede, grundt 5—7-lappede. Kronbladene hvide, af bægerets længde. 10 skarpkantede, netformet rynkede smaafrugter. (Ugræs paa dyrkede steder).

M. rotundifolia har hvide eller blegrøde kronblade, mere end dobbelt saa lange som bægeret, og 12—15 jevne smaafrugter med afrundede kanter. Yderbægeret kortere end bægeret. (Dyrkede steder, sydl.). — *M. silvestris* har rødfiolette, dybt udrandedede kronblade, flere gange længere end bægeret, og 10 glatte, rynkede, skarpkantede smaafrugter. Blomsterstilkene efter afblomstringen oprette.

70. Lindefamilien *(Tiliaceæ)*.

Almindelig eller **smaabladet lind** *(Tilia parvifolia)*. Træ med fladt udbredte grene og afvekslende blade, brune, glatte knopper. Bladene bredt hjerteformede, skjæve ved grunden, tilspidsede, sagtakkede, paa underfladen blegere, blaagrønne og i nervevinklerne med duske af rustfarvede haar, forøvrigt glatte. Smaa, gulagtige, vellugtende blomster i stilkede halvskjerme, udgaaende fra bladhjørnerne og med den fælles stilk sammenvokset med den nedre del af et aflangt, blegt dækblad, der rager op i høide med eller høiere end blomsterne. Bæger- og kronblade 5. Mange støvdr., ved grunden i flere knipper. Frugtknuden 5-rummet. Frugten 1-rummet, uopspringende, næsten pæreformet, tyndt graafiltet. (I krat og urer til Ringebo i Gudbrandsd. og til Nordfjord, plantet til nordenfor Trondhjem).

— **Storbladet lind** *(T. grandifolia)* findes kun plantet. Sedvanlig kun 3—4 blomster i kvasten, af dækbladets høide. Bladenes underside fjernt haarede. Frugten har omtrent 5 tydelige, udstaaende kanter og haardt frøhus].

71. Perikumfamilien *(Hypericineæ)*.

Perikum *(Hypericum)*. Den eneste indenlandske planteslegt, hvis talrige støvdragere ved grunden er forenede til 3 bundter. Modsatte, helrandede blade, oftest med gjennemsigtige prikker og sorte kjertler i randen. Gule blomster, 5 bæger- og kronblade, 3 grifler og en 3-rummet, 3-klappet kapsel.

1. **Firkantet p.** *(H. quadrangulum)*. 4-kantet stengel, lidet prikkede blade, butte bægerbl. (Skovenge, krat).

2. **Prikbladet** p. *(H. perforatum).* Stenglen trind med to ophøiede rænder, prikkede blade, spidse bægerbl. 1—2' høi. (Krat).

[Sjeldne arter med trind stengel og sorte kjertler i randen af bægeret: *H. hirsutum,* der er tæt smaalodden. *H. pulchrum* med glat, fodhøi, sedvanlig rødlig stengel, ovale, butte bægerblade. Kronbl. med sorte kjertler i randen. *H. montanum* med glat stengel, lancetformede, spidse bægerblade, der ligesom dækbladene har stilkede, sorte kjertler i randen, samt ovale stengelblade, som paa undersiden langs randen er sortprikkede. (De to sidste ved syd- og vestkysten).

72. Lønfamilien *(Acerineæ).*

Løn *(Acer).* Trær med modsatte, haandfligede blade, 5 bæger- og kronblade, 8—10 støvdragere. Frugten spalter sig i 2 vingefrugter.

1. **Spids-løn** *(Acer platanoides).* Grønliggule blomster i en opret halvskjerm. Bladene 5-fligede eller 5-lappede med lange og spidse tænder, glinsende, paa begge sider frisk grønne. Frugten har udsperrede vinger. Blomstrer før løvspringet. (Vild indtil $61^{1}/_{2}{}^{0}$ n. br.).

2. **Platan-løn** *(A. Pseudoplatanus).* Grønlige blomster i hængende klaser. Bladene 3—5-fligede og but-tandede, paa overfladen blege. Frugtens vinger opadkrummede. (Kun plantet).

73. Hestekastanjefamilien *(Hippocastaneæ).*

Hestekastanje *(Æsculus Hippocastanum).* Stort, plantet træ. Bladene modsatte, 5—7-koblede. Blomsterne i oprette, pyramideformede klaser, bægeret 5-delt. Kronen uregelmæssig, 4—5-bladet, hvid, med gule og røde pletter. 7 opstigende støvdragere. En stor, pigget, 3-rummet kapselfrugt, der gjerne kun indeslutter 1 stort, kastanjebrunt frø. (Indført fra Asien, plantet til det sydlige Nordland).

74. Blaafjærfamilien (*Polygaleæ*).

Blaafjær (*Polygala vulgaris*). Blomsterne uregelmæssige. Bægerbl. vedvarende, 5, de to indre (vingerne) betydelig større, kronbladfarvede. Kronbladene nedentil sammenvoksede indbyrdes og med støvtraadene til et bagtil aabent rør, det forreste (ne-

derste) større, rændeformet, trelappet (den nedre flig kamdelt) og danner en kjøl, der indeslutter de 8, i to bundter sammenvoksede støvdragere. En fladtrykt, torummet kapsel. Nedliggende stengler, med 3–6″ lange, opstigende grene. Bladene spredte, siddende, lancetformede, helrandede. Blomsterne blaa, sjelden hvide eller fioletrøde, i endestillede klaser. Vingerne bliver efter afblomstringen grønne, større end kapslen. (Skovenge og bakker). — En sjeldnere art (*P. amara*) har en roset af brede rodblade og en kapsel, der tilsidst er større end vingerne.

75. Kristtornfamilien (*Ilicineæ*).

Kristtorn (*Ilex Aquifolium*). Busk eller lidet træ, hvis blade er elliptiske, læderagtige, altidgrønne, glinsende og bølgeformede, med stive torne i randen. Hvide blomster i skjerme fra bladhjørnerne. Bægeret 4-tandet. Kronen hjulformet, 4-delt. Røde bærfrugter. (Langs kysten fra Arendal til Kristiansund i aabne skove og krat).

76. Troldhægfamilien (*Frangulaceæ*).

Troldhæg (*Rhamnus*). Buske med udelte blade, 4—5-delelige, omkringsædige blomster, med støvdragere i samme antal og modsatte kronbladene. Stenfrugt med 2—4 stene.

1. **Alm. troldhæg** (*R. Frangula*). Bladene spredte, ovalt elliptiske, helrandede, glatte. Blomsterne 5-delte med smaa, hvide kronblade, knippestillede i bladhjørnerne. Frugterne af en erts størrelse, først grønne, derpaa røde, tilsidst sorte. „Brakall“, „hundbærhæg“. (Krat).

2. **Tvebo-troldhæg** (*S. cathartica*). Grenene modsatte, ofte endende i en vedtorn. Bladene modsatte, ovale eller elliptiske, fint sagtakkede, dunede, med sidenerver, der løber sammen mod spidsen. Blomsterne 4-delelige, tvebo, i knipper ved grunden af de unge grene. Kronbl. meget smaa, grønne. Griflen 4-delt til midten. Frugterne først grønne, tilsidst sorte. „Gjeitved“. (Krat, søndenfor 61⁰ n. br.).

77. Kræklingfamilien (*Empetreæ*).

Krækling (*Empetrum nigrum*). En liden, glat, lyngagtig busk, med nedliggende stengler og opstigende grene. Tætstillede, smale,

læderagtige, altidgrønne blade med en lysere stribe langs ryggen, i randen rue. Blomsterne enlige i bladhjørnerne, oftest tvebo, 3-delte, smaa, mørkerøde. 3 støvdragere. 1 griffel med 9-straalet ar. Frugten bæragtig, kuglerund. (Lyngmarker).

78. Vortemelkfamilien (*Euphorbiaceæ*).

Vortemelk (*Euphorbia*). De indenlandske arter er urter, som indeholder en hvid melkesaft. Bladene alm. spredte, hele. Blomsterne gulgrønne, enbo, i en saakaldt blomsterkop. Denne bestaar af en stilket frugtblomst i midten, dannet af en trerummet frugtknude, omgivet af flere støvblomster (hver bestaaende af 1 støvdrager, tilleddet til en stilk) og det hele omgivet af et klokkeformet svøb, kopdækket, hvilket giver koppen udseende af en enkelt blomst. Kopdækket vedblivende, med 4—5 flige, der afveksler med ligesaa mange udstaaende, tykke, gule, kjertelagtige lapper. Støvblomsterne i 5 grupper, modsatte kopdækfligene. 3 grifler. 3-delelig spaltefrugt.

1. **Strand-vortemelk** (*E. palustris*). 2—3′ høi, glat. Bladene aflangt lancetf., næsten helrandede, lysegrønne. Blomsterbærende, nedentil bladløse grene fra de øverste bladhjørner danner en tæt halvskjerm. Hver gren ender i en affaldende kop, nedenfor hvilken sidder en krans af 4 (3) gulgrønne blade, fra hvis hjørner udgaar en skjerm af 4 grene, der hver ender i en kop. Under denne sidder 2 gulgrønne blade og i hjørnerne af disse igjen 2 meget lidet udviklede blade med en uudviklet kop i midten. Hovedstenglen har en 5-grenet skjerm. Hveranden flig af kopdækket er brungul, fortykket. Smaafrugterne vortede. (Sydøstl.).

2. **Aker-vortemelk** (*E. Helioscopia*). 1/3—1′ høi, opret, trind, udelt eller faagrenet stengel, alm. med enkelte spredte haar. Stengelbladene omv. egformede, smaatandede, de 5 øverste ovale og danner en krans, ovenfor hvilken stenglen ender i en blomsterkop og en 5-grenet skjerm. Dennes grene ender hver i en kop med en krans af 3 blade ved grunden. Fra hvert af disse bladhjørner udgaar en gren, som ender i en kop med 2 (3) blade ved grunden. I disses hjørner sidder atter en liden gren med 2 blade og endende i en kop. Kopdækket 8-fliget, de fire smaa, ovale, de fire andre pladeformet fortykkede, afrundede. Smaafrugterne jevne.

3. **Gaffelgrenet vortemelk** (*E. peplus*). 6—10″ høi, glat, opret,

grenet stengel. Stengelbl. ovale eller omv. egformede, butte eller lidt udrandede, helrandede. Stenglen ender i en kop med en krans af 3 blade ved grunden. Grene fra disse bladhjørner er gjentagen tvedelte, ved tvedelingerne endende i koppe og forsynede med skjævt egformet ovale blade, som ender i en kort brod. Kopdækkets fortykkede flige fortil halvmaaneformede med to horn. Smaafrugterne med en dobbelt kjøl paa ryggen, jevne. (Ugræs i haver).

79. **Storkenebfamilien** (*Geraniaceæ*).

Bæger og krone 5-bladede. 10 støvdragere, sammenhængende nedentil. 5 grifler, sammenvoksede med en nebformet forlænget midtsøile. De 5 i en krans stillede smaafrugter løsner sig ved modningen fra midtsøilen og bliver hængende paa griflerne, der ruller sig op.

Ogsaa slegten *Pelargonium* (fra Kap) hører hertil.

Storkeneb (*Geranium*). Kronbl. ligestore. Støvknapper paa alle 10 støvdragere. Griflerne ruller sig ved modningen op som en urfjær, er paa den indvendige side glatte. Smaafrugterne er afrundede og opspringende.

1. **Blodrød storkeneb** (*G. sanguineum*). Fodhøi. 5–7-delte blade, med 3—5-fligede, butte afsnit. Store, purpurfarvede blomster paa 1-blomstrede stilke. De øvrige arter har derimod 2-blomstrede stilke. Smaafrugterne fint kjertelhaarede med enkelte lange haar. (Tørre bakker og berg).

2. **Skog-storkeneb** (*G. silvaticum*). Rodstokken tyk. Bladene 5—7-fligede nedenfor midten, med elliptiske, grovlappet takkede flige. Rødfiolette eller hvidagtige blomster paa stilke, som efter blomstringen er oprette. Kronbladene rundagtige, paa overfladen skjeghaarede, længere end de lancetformede bægerblade. „St. Olavs blom“. (Skovenge og lier).

3. **Eng-storkeneb** (*G. pratense*). Skiller sig fra foregaaende ved eg-formet ovale, brodspidsede bægerblade, større (9 lin. lange), lyseblaa, paa fladerne glatte kroner, ved nedentil meget brede støvdragere, næsten til grunden delte blade med dybt fjærfligede, mod grunden kileformede afsnit, nedbøiede frugter. (Strandkanter og langs veie; sjeldnere).

4. **Stinkende storkeneb** (*G. Robertianum*). Blomsterne meget mindre end hos de foregaaende arter, røde med omvendt egformede kronblade, dobbelt saa lange som det tikantede, langhaarede, kjertlede, langbroddede, oprette bæger. Stænglerne opstigende, fodhøie, sedvanlig røde, langhaarede. Bladene næsten 3-koblede, med fjærdelte afsnit. (Klipperifter, kratbevoksede urer).

5. **Dverg-storkeneb** (*G. pusillum*). Kort dunhaaret. Stænglerne sedvanlig udbredte. Bladene rundagtige, 5 - 9-fligede, med kileformede, takkede eller 2—3-lappede flige. Blomsterne meget smaa, kortstilkede, rosenrøde, med omvendt hjerteformede kronblade, neppe længere end det brodløse bæger. Smaafrugterne jevne, tiltrykt silkehaarede. (Tørre, beboede steder).

Anm. Sjeldne arter: *G. lucidum.* Hele veksten glinsende, næsten glat. Stengel og rodblade blodrøde. Bladene rundagtige, 5—7-fligede. Bægeret glat, 5-kantet, rynket paatvers, kort broddet. - *G. molle.* Beklædt med langt udstaaende, bløde haar. Spæd og slap. Bladene kredsrundt-nyreformede, fligede og lappede. Kronbl. rosenrøde, omvendt hjerteform., lidt længere end de spidse, brodløse bægerblade.

Tranehals (*Erodium cicutarium*). Kronbl. uligestore. Kun 5 støvdr. har knapper. Smaafrugterne smalt aflange, uopspringende. Griflerne ruller sig ved modningen korktrækkerformet op nedentil, indvendig haarede. Stænglen indtil fodlang, opstigende, langhaaret, oventil ofte kjertelhaaret. Bladene finnede, med fjærfligede smaablade og sagtakket lappede flige. Blomsterne i skjerme. Kronbl. rosenrøde, omvendt egform., noget længere end de lancetform., i en kort brod endende bægerblade. (Ugræs).

80. Linfamilien (*Lineæ*).

Vild-lin (*Linum catharticum*). Spæd, glat, kvarterhøi, ved grunden nedliggende, oventil opret og halvskjermformet grenet, med modsatte, aflange blade og smaa blomster. 5 kjertlet randhaarede bægerblade, 5 hvide kronblade med gul negl, omvendt eg- eller hjerteformede, dobbelt saa lange som bægerbladene. 5 støvdragere, ved grunden lidt sammenvoksede, 5 grifler. En kugleformet, 10-frøet kapsel. (Enge, udmark).

Til samme slegt hører den **dyrkede lin** (*Linum usitatissimum*), som har lancetformet, spredte blade og smukke blaa blomster. Den dyrkes for dens seige trevlers skyld. Af frøene presses linolje.

81. Gjøksyrefamilien (*Oxalideæ*).

Gjøksyre (*Oxalis acetosella*). En liden, smuk skovplante med en vandret, leddet og skjællet rodstok, hvorfra udgaar 3-koblede blade med 2—4" lange stilke og omvendt hjerteformede smaablade samt 2—4" lange, 1-blomstrede, traadformede blomsterstilke med 2 skjælagtige dækblade nedenfor midten. 5 bægerbl., 5 kronbl., som er hvide med rødlige aarer og 3—4 gange saa lange som bægeret. 10 nedentil sammenvoksede støvdr., 5 grifler og en 5-rummet kapsel. Den blomstrer i mai og juni og har en sur smag. (Skyggef. skove).

82. Springfrøfamilien (*Balsamineæ*).

Springfrø (*Impatiens noli tangere*). Blomsterne uregelmæssige, store; bæger og krone lysegule med rødbrune prikker. Bægeret affaldende, det bagerste bægerblad meget stort, forlænget til en i spidsen krummet spore. 5 støvdr., 5-rummet frugtknude med siddende, 5-delt ar. Kapsel, der ved mindste berøring springer elastisk op fra grunden af med 5 klapper, mangefrøet. Stenglen 1½—2' høi, gjennemskinnende, saftig, med opsvulmede led. Bladene elliptisk ovale. Blomsterstilkene 3—4-blomstrede, fine, fra bladhjørnerne. (Skyggef., fugtige steder).

83. Natlysfamilien (*Onagrarieæ*).

Bladene hele. 2—4-fliget bæger. 2—4 kronblade, fæstede i bægerets svelg, 2—8 støvdragere. En undersædig, 2—4-rummet frugt.

Natlys og *Fuchsia* (fra Chili) er prydplanter hørende til denne familie.

Mjølke (*Epilobium*). Bægerets krave 4-delt. Kronen 4-bladet. 8 støvdragere. Kapslen linjeformet, 4-kantet, 4-rummet, opspringende med 4 klapper. Frøene med en haardusk i spidsen.

* Kronbladene hele.

1. **Gjeitskor** eller „gjederams" (*E. angustifolium*). Griflen først nedbøiet med sammenstødende ar, siden opret med de 4 ar tilbagerullede. Støvdragerne tilsidst nedbøiede. Stenglen 1—3 alen høi, rank, glat, sedv. ugrenet. Bladene spredte, aflangt lancetf. Blomsterne fioletrøde (undertiden hvide), en lang pyramideformet, nedentil bladet klase. Bægeret mørkerødt, kronbladene lysere, ulige store, omv. egform., ofte lidt udrandede. Frugtknuden hvidt dunhaaret. (I urer, braater og lier).

** Kronbladene 2-lappede.

2. **Berg-mjølke** (*E. montanum*) Arret 4-delt, med udbøiede flige. Stenglen nogle tom.—1½' høi, trind og dunhaaret. Bladene egformede eller eg-lancetformede, sagtakkede, næsten glatte, modsatte eller sjelden i 3-bladede kranse, de nedre kortstilkede. Kronbl. 6 lin. lange, fiolet- eller rosenrøde. (Tørre bakker, krat, urer).

3. **Sump-mjølke** (*E. palustre*). Arret helt eller tilsidst uregelmæssig fliget. Traadformede udløbere fra rodstokken, med en rundagtig knop med 4-radet taglagte, kjødfulde bladskjæl i spidsen. Stenglen rodslaaende og opstigende ved grunden, ½—1½' høi, svagt dunhaaret, trind. Bladene linje-lancetformede, næsten helrandede, butte, siddende, modsatte. Kronbl. 4 lin. lange, fioletrøde, sjelden hvide. Kapslen tæt dunhaaret. (Grøfter etc.).

4. **Fjeld-mølke** (*E. alpinum*). Arret som foreg. Stenglen 3—10 tom. høi, trind og glat med 2 hvidlodne rænder. Bladene kortstilkede, ovalt eller elliptisk aflange, næsten helrandede, butte, glatte. Kronbl. 2—3 lin. lange, fioletrøde eller hvide. (Ved skov- og fjeldbække).

En nærstaaende form (*E. alsinefolium*): Bladene egformede, spidse, tydelig tandede, sjelden i 3-bladede kranse, og da har stenglen 3 rader haar. Kronbl. 4—5 lin. lange. (Fjeldbække).

Troldurt (*Circæa*). Fine skovvekster med modsatte blade og blomster i klaser. Bægeret 2-delt. 2 dybt 2-kløvede kronbl. 2 støvdragere. 2-rummet, uopspringende, pæreformet frugt, med hagebørster.

1. **Glat troldurt** (*C. alpina*). Stenglen glat, 2—4 tom. høi. Bladene hjerteformede, grovt tandede, glinsende; vinget bladstilk. Bæger og krone hvide, sjelden rødlige. (Fugt. skove).

2. **Dunet troldurt** (*C. lutetiana*). Stenglen dunhaaret. Bladene egformede, fjernt smaatandede, næsten uden glans. Kronen rødlig. 1 fod høi. (Sjelden. Kr.sands stift).

84. Vandspirene (*Halorageæ*).

Vandplanter med kransstillede blade og blomster i bladhjørnerne. Uanselige firtalsblomster, ofte ufuldstændige. Nødagtig, undersædig frugt.

[**Hestehale** (*Hippuris vulguris*). Vandret, leddet rodstok. Opstigende, udelt, 1|2—1' høi, hul, leddet, stribet stengel, med talrige kranse af 8—12 linjeformede, udstaaende blade (de nedsænkte er hindeagtige, tilbagebøiede). Meget smaa blomster i de øverste bladhjørner, bestaaende af en 1-rummet (1-frøet) frugtknude, et utydeligt bæger, 1 støvdrager med purpurfarvet støvknap, 1 mod støvknappen bøiet griffel].

[**Tusendblad** (*Myriophyllum alterniflorum*). Stenglerne tynde, nedsænkte i vandet. Kransstillede, fint kamformet finnede blade. De smaa blomster sidder i et aks, som stikker op over vandet, og som oventil bærer afvekslende hanblomster med smaa, lyserøde kronbl. og nedentil kransstillede hunblomster. 8 støvdr., 4-delelig spaltefrugt].

85. Kattehalefamilien (*Lythrarieæ*).

Kattehale eller „silkedokke“ (*Lythrum Salicari*). Stenglen opret, 4- eller 6-kantet, 2—3 fod høi. Bladene korsvis modsatte eller 4 i krans paa den 4-kantede stengel, men tre i krans paa den 6-kantede, aflangt lancetformede med hjerteformet omfattende grund. Blomsterne omkringsædige, i et langt, endestillet aks, dannet af blomsterknipper fra bladhjørnerne. Bægeret cylindrisk, 12-nervet, 12-tandet, de 6 ydre tænder sylformede og længere end de indre triangelformede. 6 purpurrøde kronblade og 12 støvdragere i 2 rader, 6 længere og 6 kortere. 2-rummet kapsel. (Fugtige og sumpige steder).

86. Æblefamilien (*Pomaceæ*).

Trær eller buske med spredte blade og affaldende akselblade. Regelmæssige blomster. Underbægeret fastvokset til frugtknuden. 5-bladet bæger og krone. Talrige støvdragere. Frugten er en æblefrugt ɔ: en frugt,

hvis ydre del er et kjødfuldt underbæger, der omslutter et seigt, hindeagtigt eller benhaardt frøhus („kjernehuset“). Dette har 1—5 rum med et tilsvarende antal grifler.

Æbletræ (*Pyrus Malus*). Meget grenet træ, i vild tilstand undertiden med vedtorne. Bladene egformet eller rundagtig ovale, med kort spids, takkede. Blomsterne hvide eller lyserøde, i skjerm. 5 grifler, sammenvoksede ved grunden. 5-rummet frugtknude med 2 eg i hvert rum. Frugtstilken sidder i en fordybning. (Vildtvoksende indtil 63½° nordlig bredde, dyrkes i mangfoldige afarter indtil omtr. 65° n. b.).

Anm. [**Pæretræet** (*Pyrus communis*) findes ikke vild i Norge. Det har smalere, i begyndelsen filtede blade, med en stilk af bladpladens længde. Blr. i halvskjerm. Støvknapperne brunrøde. Frugten gaar jevnt over i stilken. (Dyrkes indtil Trondhjem).]

Mispel (*Cotoneaster vulgaris*). 2—3 fod høi busk, med ovale, helrandede, paa undersiden hvidfiltede blade, hvide eller rødlige blomster paa 1—3-blomstrede knipper fra bladhjørnerne. 2—3 grifler. Frugten et rødt, bærlignende stenæble. (Bakker, krat). — Ved Kristiania findes en art med blaasorte frugter paa længere stilke (*C. melanocarpa*).

Hagtorn (*Cratægus monogyna*). Busk med vedtorne. Bladene stilkede, kileformede ved grunden, fjærfligede med 5 flige eller 3-lappede, glatte. Hvide blomster i halvskjerm. Bægerfligene lancetformede, tilbagebøiede. 1 griffel. Frugten et ovalt, rødt, bærlignende, melet stenæble, kronet af det vedblivende bæger. (Bakker. Til Romsdalen).

Rogn eller „raun“ (*Sorbus*). Trær med sagtakkede, fjærlappede eller finnede blade, hvide blomster med 2—5 grifler, rød, bæragtig æblefrugt med hindeagtigt frøhus.

1. **Alm. rogn** (*S. Aucuparia*). Mindre træ med uligefinnede blade, med 6—8 par elliptisk aflange, sagtakkede smaablade. Blomsterne i tætblomstrede, sterkt forgrenede halvskjerme. (Bakker og lier).

2. **Sølv-asald** (*S. Aria*). Bladene omvendt egformede eller ovale,

hele, dobbelt sagtakkede, paa underfladen sølvhvidt filtede. (Klippegrund. Sjelden. Til Inderøen).

3. **Asald** (*S. hybrida*). Bladene egformede — aflange, ved grunden finnede, mod spidsen kun lappede og sagtakkede, paa underfladen blegt hvidfiltede. (Urer, krat. Til Trondhjem).

87. Rosefamilien (*Rosaceæ*).

Dels urter, dels buske med afvekslende, oftest sammensatte eller dybt delte blade, med akselblade, som er sammenvoksede med bladstilken. Blomsterne er omkringsædige, idet nemlig blomsterbunden er udvidet i form af en skive, skaal eller krukke („underbægeret"), paa hvis rand de 5 (sjelden 4) bæger- og kronblade samt de oftest talrige støvdragere er fæstede. Ofte findes et yderbæger, hvis blade afveksler med bægerets. Flere adskilte frugtknuder og frugten følgelig sammensat. Smaafrugterne kan være nødder, stenfrugter eller belgkapsler.

Marikaabe mangler krone, har kun 4 støvdragere, en enkelt nød. Akermaane har 1—2 nødder.

a. Med nypefrugt.

Rose, „torn" eller „klunger" (*Rosa*). Buske med barktorne, uligefinnede blade og akselblade sammenvoksede med bladstilken. Bæger og krone 5-bladede. Smaafrugterne nødagtige, benhaarde, haarede, fæstede i bunden af en krukkeformet udhulet, kjødet blomsterbund eller underbæger („nype"), der indvendig er beklædt med stive haar.

1. **Alm. nyperose** (*R. canina*). 2—3 alen høi, med sterke, kloboiede, sammentrykte, ved grunden udvidede torne. Bladene uden lugt, glatte (eller dunhaarede). Smaabladene ovale eller ovalt egformede, uden kjertler paa undersiden, oftest enkelt sagtakkede. Kronen rosenrød, undertiden hvid. Nypen oval, næsten altid glat ligesom frugtstilkene, modnes sent. Bægerbladene sedvanlig fjærfligede, oftest glatte udvendig, først tilbageboiede paa frugten, siden gjerne udstaaende og, naar frugten er moden, affaldende. Paa enkelte

former er bægerbl. oprette og vedvarende. Former med dunhaarede blade er *R. dumetorum,* der har glatte frugter og frugtstilke, tilbagebøiede og affaldende bægerblade; *R. coriifolia,* der har glatte frugter og frugtstilke, men oprette og vedvarende bægerblade, og *R. collina* med kjertelhaarede frugtstilke.

2. **Lodden nyperose** (*R. villosa*). Lav busk med rette eller næsten rette torne, vellugtende blade. Smaabladene noget tykke, ovale eller omv. egf. ovale, dobbelt sagtakkede, tænderne med 3—4 kjertelbærende smaatænder, dunhaarede paa oversiden og oftest kort graalig filtede paa undersiden. Akselblade og bladstilk sterkt kjertelhaarede. Kronbl. mørkt rosenrøde, sjeldnere hvide, ofte kjertlede i randen, udrandede. Nypen oval eller næsten kuglerund, kjertelhaaret (ofte stivt) tilligemed frugtstilken, høirød, modnes tidlig. Bægerfligene oftest oprette og vedvarende, kjertelhaarede. (Krat).

[Noget sjeldnere er *R. cinnamomea* med rette, tildels børsteformede torne paa aarsskuddene og smaa, kuglerunde nyper, som tilligemed stilkene er glatte. Smaabladene ovalt aflange, enkelt sagtakkede, paa undersiden graaagtig dunhaarede. — **Vinrose** (*R. rubiginosa)* har grove, meget krogede torne, blandede med fine, rette. Bladene har en sterk æblelugt. Den er meget tjenlig til levende hegn. (Sjelden. Sydkysten fra Kristianiafjorden til Lindesnes).]

b. Smaafrugter paa et ophøiet frugtfæste.

Rubus. Busk- eller urteagtige vekster, med oftest sammensatte blade og hvide eller lyserøde blomster med 5 bæger- og kronblade. De kjødfulde frugter, saakaldte „bær“, bestaar af talrige sammenhængende, smaa stenfrugter, fæstede paa et kegleformet frugtfæste.

* Buskagtige, med akselblade fæstede til bladstilken.

1. **Bringebær** *(R. idæus).* Stenglen opret, trind, beklædt med talrige naalebørster. Bladene paa undersiden sedvanlig hvide, de nedre sedvanlig finnede, de øvre (undertiden alle) 3-koblede eller hele. Hvide, aflange kronblade. Røde, sjelden gule, frugter, affaldende fra frugtfæstet.

2. **Bjørnebær** (*A. fruticosus*). En meget foranderlig vekst, som man har delt i flere arter. Stenglen er opret eller nedliggende,

trind eller femkantet, med flere eller færre torne. Bladene 3—5-koblede, paa de blomsterbærende grene sedvanlig trekoblede. Hvide eller røde blomster. Frugten fioletsort, glinsende, fastvokset til frugtfæstet. (Sydligste og vestl. Sjelden). — *R. cæsius* har trind, glat, blaadugget og smaatornet stengel. 3-koblede blade, hvide blomster, blaadugget frugt, dannet af meget faa udviklede smaafrugter, hvortil bægerbladene er tiltrykte.

** Urteagtige, med brede akselblade, næsten fuldstændig skilte fra bladstilken.

3. **Teiebær** (*R. saxatilis*). Stenglen ru, flerblomstret, med lange udløbere, beklædt med børsteformede torne og kjertelhaar. Bladene 3-koblede. Hvide blomster. Frugten sammensat af faa, kun lidet sammenhængende, store, røde, bærlignende stenfrugter. (Krat og urer).

4. **Moltebær** (*R. Chamæmorus*). Tveboplante. Stenglerne 1-blomstrede. Bladene næsten nyreformede eller 7-lappede, foldede. Hvide blomster. Frugten rød, tilsidst gul. (Skovmyrer).

Jordbær (*Fagraria vesca*). Lav urt med 3-koblede blade, hvide blomster i en faablomstret halvskjerm, med dobbelt bæger. Blomsterstilkenes haar tiltrykte. Den høirøde frugt er dannet af frugtfæstet, der ved modningen bliver kjødfuldt, kugle- eller egformet og falder af, og paa hvis overflade de gule smaanødder er indsænkede. Bægeret er ved modningen tilbagebøiet.

Anm. [**Bakke-jordbær** (*F. collina*) har en haardere og mere fastsiddende, sød frugt, hvortil bægeret er tiltrykt, og som ved grunden er afsmalnende, ei nødbærende. Blomsterstilkenes haar lidt udstaaende. Frugtfæstet haaret. (Bakker og krat. Sjeldnere. Fra Skien til Toten. Kaldes ogsaa „nakkebær".) — „**Spansk jordbær**" (*F. elatior*) dyrkes; blomsterstilkene med ret udstaaende, bløde haar, bægeret tilbagebøiet eller udstaaende. $^1|_2$—1′ høi].

Mure (*Potentilla*). Urter med koblede eller finnede blade. Gule blomster, 5- eller 4-bladet bæger, krone og yderbæger. Kronbladene afrundede eller udrandede. Griflerne affaldende. Talrige smaanødder paa et ophøiet, tørt, haaret frugtfæste.

Gaase-mure (*P. anserina*). Stenglerne krybende, tynde, blødt langhaarede, udgaaende fra hjørnerne af en midtstillet bladroset.

Bladene mellembrudt finnede, med talrige smaablade, som er dybt sagtakkede, paa undersiden hvide af sølvglinsende haar. Blomsterne enlige, paa fingerlange, blødhaarede stilke fra bladhjørnerne. Paa strandkanterne findes en form, hvis blade er sølvglinsende paa begge sider. (Tørre steder, veie etc.).

2. **Norsk mure** (*P. norvegica*). Alle blade 3-koblede. Smaabladene lancetformet-ovale, dybt sagtakkede eller indskaarne, tiltrykt langhaarede, paa begge sider grønne. 1—2′ høi, med henvisnende rodblade. Kronbladene kortere end bægeret, omvendt egformet. (Tørre steder, østlige).

3. **Sølv-mure** (*P. argentea*). Stenglen ½—1′ høi, opret eller opstigende, tilligemed bladenes underside og bægeret sedvanlig beklædt med en snehvid filt. Bladene 5-koblede. Smaabladene mod grunden smalt kileformede, oventil smalt fligede. (Tørre bakker og berg).

4. **Plet-mure** (*P. maculata*). Stenglerne opstigende, ofte røde, tilligemed de rette blomsterstilke kort blødhaarede. Rodbladene 5-koblede, med aflangt egformede akselblade, stengelbladene 3-koblede. Smaabladene kileformede — omvendt egformede, dybt sagtakkede, svagt blødhaarede. Kronbl. gule med en mørkere brandgul plet ved grunden. (Tørre bakker).

5. **Vaar-mure** (*P. verna*). Ligner foreg., men er liden (3—6″) og nedliggende, med altid grøn stengel, der er stivt langhaaret ligesom bladene, især deres underside, og de svage blomsterstilke. Kronbladene mangler oftest den mørke plet, og akselbladene er linje-lancetformede. (Tørre bakker).

6. **Tepperod** (*P. Tormentilla*). Firtalsblomst. Rodstokken tyk, brun. Stenglerne opstigende eller oprette, ½—1′ høie, med siddende eller kortstilkede, 3-koblede stengelblade og langstilkede, 3—5-koblede rodblade med 3—5-fligede akselblade. (Udmark).

Myrhat (*Comarum palustre*). Bæger, yderbæger og krone 5-bladede, de sidste omv. egformede, smalspidsede, meget kortere end bægeret. Griflerne visnende. Frugtfæstet tilsidst svampagtigt. Alle blomsterdele mørkt brunrøde. Stenglen opstigende, fodhøi. Bladene uligefinnede med 2—3 par aflange eller lancetformede, grovt sagtakkede, paa undersiden blaagrønne

smaablade. Yderbægerets blade linjeformede. Bægerbladene egf. tilspidsede.

Humleblomst (*Geum*). Det 5-bladede bæger har ligesom hos de 3 foregaaende slegter et 5-bladet yderbæger. 5 omvendt eg- eller hjerteformede kronbl. Griflerne vedvarende, forlænger sig efter blomstringen, haarede, gjerne knæbøiet leddede, det øvre led sedv. affaldende og griflen saaledes hagekrummet i spidsen. Smaanødderne haarede, paa et cylindrisk frugtfæste. Lyreformet finnede eller delte blade, rødbrune — gule blomster.

1. **Eng-humleblomst** (*G. rivale)*. Fodhøi, opret stengel med 1 eller nogle faa nikkende, klokkeformede blomster i spidsen. Bægeret rødbrunt ligesom ogsaa gjerne den øvre del af stenglen, bægerbl. tiltrykte til kronbladene, der er kjødfarvede, omvendt hjerteformede med en tydelig negl. Under frugtfæstet udvikles en frugtholder, som tilsidst har bægerets længde. Griflens øvre led fjærhaaret, affaldende efter blomstringen. Rodbl. lyref. mellembrudt finnede, stengelbl. 3-delte. Blødhaaret.

2. **Krat-humleblomst** (*G. urbanum*). 1—2′ høi, oventil grenet stengel, oprette blomster. Bægerbl. nedbøiede under blomstringen. Kronbl. gule, omvendt egformede, uden tydelig negl. Ingen frugtholder. Rodbl. lyreformet finnede, stengelbl. 3-fligede eller delte. Store, grovt takkede akselblade. Blødhaaret, ikke rødlig.

Reinblom (*Dryas octopetala*). En liden fjeldurt, der især udmerker sig ved sine store, smukke, hvide, sedvanlig 8-bladede kroner med gule støvdragere og støvveie. Blomsterne sidder enlige paa 1—3″ lange, filtede, rødlige stilke i enden af grenene. Bægeret 8-bladet. Stenglerne nedliggende, træagtige. Bladene aflangt ovale, but-takkede, paa underfladen hvidfiltede, stilkede. Smaanødderne bærer en meget lang, fjærhaaret, vedvarende griffel.

c. 1—2 smaanødder indesluttede af det hærdnende underbæger.

Akermaane (*Agrimonia Eupatoria*). Underbægeret rørformet, 10-furet, oventil beklædt med hagebørster. 5 bæger- og 5-kronblade. Stenglen opret, 1—2½′ høi, kantet, stivhaaret. Bladene mellembrudt finnede, med ovale eller elliptiske, grovtakkede smaablade. Store, halvmaaneformede akselblade. Gule

blomster i en lang, akslignende klase. (Tørre bakker, krat).

Marikaabe (*Alchemilla*). Et 4-bladet bæger og et mindre, 4-bladet yderbæger, ingen krone. 4 støvdragere afvekslende med bægerbl. Arret hovedformet. Bladene haandnervede. Blomsterne i kvaste.

1. **Alm. marikaabe** (*A. vulgaris*). Stenglerne opstigende eller udbredte, indtil over 1' lange. Bladene nyreformede, foldede, 5—9-lappede, med takkede, rundagtige lapper. Akselbladene rørformet sammenvoksede. Blomsterne smaa, grønne, i kvaste, der er sammenstillede i halvskjerm. (Enge, bakker).

2. **Fjeld-marikaabe** (*A. alpina*). Bladene 5—9-koblede, smaabladene aflangt ovale, i spidsen skarpt sagtakkede, underfladen beklædt med tiltrykte, sølvhvide silkehaar. Gulgrønne, smaa blomster i smaa kvaste, der tilsammen danner en klase. (Fjeldtrakter).

d. Frugten er en kreds af belgkapsler.

Mjødurt (*Spiræa*). 5 bæger- og kronblade. 5 eller flere smaa, kransstillede belgkapsler. De indenlandske arter er urter med mellembrudt finnede blade, halvkredsrunde akselblade samt hvide blomster i en endestillet, rigblomstret, grenet kvast.

1. **Almindelig mjødurt** (*S. Ulmaria*). Stenglen opret, 2—5' høi. Smaabladene dobbelt takkede, paa underfladen sedv. hvidfiltede, sidefinnerne elliptiske eller elliptisk lancetformede, endefligen større og 3-fliget. Antallet af de større sidefinner er 3—5 par. Belgkapslerne spiralsnoede, glatte. Blomsterne har en eiendommelig, sødagtig lugt. (Ved bække etc.).

2. **Knollet mjødurt** (*S. Filipendula*). Rodtrevlerne med opsvulmede knoller. Stenglen opret, 1—2' høi. Bladene i omrids lancetformede. Smaabladene talrige, fjærfligede. Blomsterne før udspringningen rødl. Belgkapslerne rette, haarede. (Tørre bakker, sydøstl.).

88. Stenfrugtfamilien (*Drupaceæ*).

Trær eller buske med spredte, fjærnervede, hele blade og affaldende akselblade. Blomsterne omkring-

sædige. 5 bæger- og kronblade, talrige støvdragere. Underbægeret affaldende. 1 griffel med hovedformet ar. En 1-frøet stenfrugt. — Til denne familie hører aprikosen, ferskenen og mandeltræet. De hos os vildtvoksende arter hører alle til slegten *prunus*, hvortil ogsaa kirsebær-, morel- og blommetræet hører.

1. **Heg** (*Prunus Padus*). Træ af middels størrelse, med elliptiske, fint sagtakkede blade og smukke, sedv. hængende, hvide blomsterklasser og smaa, glinsende sorte, sammensnerpede frugter. (Alm. Gaar op over furegrænsen).

2. **Slaapetorn** (*P. spinosa*). Oftest lav busk med talrige, vandret udspilede grene, ofte endende i 2 tommer lange vedtorne, elliptiske eller lancetformede, sagtakkede blade og hvide blomster, som udvikles før eller samtidig med bladene i mai maaned og ofte aldeles bedækker grenene. Frugterne kuglerunde, oprette, blaaduggede, af sammensnerpende smag. (Bakker indtil 60° n. br.).

[**Blommetræet** (*Prunus domestica*) er et lidet træ uden vedtorne. Egformede, paa undersiden dunhaarede blade. Parvise, grønlighvide blomster paa dunhaarede stilke. Aflange, hængende frugter. (Dyrket indtil 64° n. br.). — **Kirsebærtræet** (*P. Cerasus*) er et høiere træ, med faste, glatte, fint sagtakkede blade, der i ung tilstand er sammenlagte (ikke sammenrullede), blomster i skjerme og syrlig frugt. (Dyrket indtil 66° n. br.) — **Moreltræet** (*P. avium*) har 2 røde kjertler ved grunden af de store, tynde, ujevne, grovt og ujevnt sagtakkede blade. Frugten sød. (Vild paa enkelte steder ved kysten og til Sognefjord. Dyrket til 66° n. br.).]

89. **Erteblomstrede** (*Papilionaceæ*).

Bladene spredte, sedvanlig finnede eller 3-koblede, med akselblade. Blomsterne uregelmæssige, omkringsædige. Bægeret 5-tandet, ofte læbeformet. Kronen [fig. 50] bestaar af 5 blade, hvoraf det øverste og største kaldes fanen, de 2 ligestore og sidestillede kaldes vingerne, og de 2 nedre, sedv. sammenvoksede, kaldes kjølen. Denne indeslutter de 10 støvdr., som enten alle

eller de 9 er sammenvoksede i et rør eller en rende om støvveien. Frugten er en belg ɔ: en kapselfrugt dannet af 1 frugtblad, sedv. opspringende baade i rygsøm og bugsøm, med frøene fæstede til bugsømmen i 2 rader.

† Bladene 3-koblede.

A. Akselbladene ligesaa store som smaabladene . Tiriltunge.
B. Akselbladene mindre end smaabladene.
  1. Kronens kjøl spids. Klæbriglodne vekster . Benurt.
  2. Kronens kjøl but.
    a. Blomster i hoved eller kort klase. Kronen nedentil mere eller mindre sammenvokset, bliver siddende i visnet tilstand . . . . Kløver.
    b. Blomster i en hovedformet eller i en akslignende klase. Kronen affaldende. Belgen kroget eller sneglehusformet vreden, nyreformet . . . . Sneglebelg.
    c. Blomster i lange, smale klaser. Belgen ret, egformet eller aflang . . . . . . Stenkløver.

†† Bladene uligefinnede.

A. Endebladet meget større end sidebladene. Blomster i hoved i enden af stenglen . . . . Rundbelg.
B. Endebladet omtrent af samme længde som de øvrige smaablade.
  1. Stenglen nedentil med brede skjæl, opret . *Phaca.*
  2. Stenglen uden skjæl, nedliggende eller opstigende.
    a. Kronens kjøl but. Belgen næsten torummet af den indbøiede rygsøm . . . . Astragel.
    b. Kronens kjøl med kloformet spids. Belgens bugsøm noget indbøiet . . . . . . *Oxytropis.*

††† Bladene ligefinnede.

A. Akselbladene større end smaabladene. . . . . Ert.
B. Akselbladene mindre end smaabladene.
  1. Bladene ender i en slyngtraad.
    a. Kronen længere end bægeret.
      α. Griflen haaret rundtomkring eller alene paa undersiden (forsiden) . . . . . Vikke.

β. Griflen haaret alene paa oversiden (bagsiden) . . . . Fladbelg.
b. Kronen af bægerets længde, liden . . . Linse.
2. Bladene ender kun i en brod.
a. Griflens øverste del haaret kun paa oversiden (bagsiden) . . . . Erteknap.
b. Griflens øverste del haaret rundtomkring *Vicia orobus*.

a. Bladene 3-koblede.

Benurt (*Ononis*). Kraftige, klæbriglodne vekster. Alle støvtraade sammenvoksede. Kronens kjøl brodspidset.

1. **Tornet benurt** (*O. procumbens*). Stenglen ved grunden nedliggende og rodslaaende, derpaa opstigende, ovalt dunhaaret, lidt træagtig. Grenene oftest tornede. Smaabladene bredt ovale, kjertelhaarede, især paa undersiden. Røde blomster med hvid kjøl, enlige i bladhjørnerne. (Tørre bakker, strandkanter, sydl.).

2. **Stinkende benurt** (*O. hircina*). Stenglen opret eller opstigende; tornløse grene; overalt klæbrig og langhaaret. Smaabl. elliptisk ovale. Røde eller hvide blomster parvise i bladhjørnerne, samlede til klaser. Ildelugtende. (Enge).

Sneglebelg (*Medicago lupulina*). Belgen i spidsen sneglehusformet snoet, nyreformet, uopspringende, tilsidst sort. Stenglerne tynde, udbredte og opstigende, fra et par tommer til en fod lange, dunhaarede. Bladene 3-koblede med stilket endeblad, akselbladene eg-lancetformede, sedv. takkede, smaabl. omvendt egform. eller rundagtige, gjerne udrandede og forsynede med en brod i spidsen, dunhaarede. Meget smaa, lysegule blomster tæt samlede i en først hovedformet, senere forlænget, akslignende klase. Kjøl og vinger lige lange, fanen længere. (Tørre bakker etc.).

Stenkløver (*Melilotus*). Belgen ret, aflang eller egformet, uopspringende, 1—4-frøet. Blomster i klaser.

1. **Gul stenkløver** (*M. officinalis*). Stenglen opret, 2—3′ høi. Akselbladene sylformede. Smaabladene omvendt egformede, paa de øvre blade ofte smalere, kileformede, alle sagtakkede undtagen ved grunden, endesmaabladet stilket. Smaa, gule blomster i forlængede, mangeblomstrede, smale klaser;

kronbl. alle omtr. lige lange. Belgen stilket, spids, dunhaaret. (Tørre st., veie. Sydligste).

2. **Hvid stenkløver** (*M. alba*). Stenglen sedvanlig opret, undertiden mandshøi og buskligneude, grenet. Blomsterne mindre end hos de foreg., hvide, fanen størst. Belgene ustilkede, glatte, med en brod. (Dyrkede enge, strande. Sydligste. Sjelden).

Kløver (*Trifolium*). Kronen er nedentil sambladet og støvdragerne mere eller mindre fastvoksede til røret; dog er den ene fri. Efter afblomstringen bliver den visne krone siddende, omsluttende de smaa 1- eller faafrøede belge, som falder uaabnede af. Blomsterne i hoved. Akselbladene fastvoksede til bladstilken.

* Rosenrøde blomster.

1. **Alm. rød-kløver** (*T. pratense*). Stenglerne opstigende, 1/2—1′ høie. Smaabladene ovale eller omvendt egf., helrandede eller utydelig takkede, gjerne med en halvmaaneformet plet paa midten. Akselbl. egformede, pludselig tilspidsede med en brod. Blomsterhovederne rundagtige, rosenrøde, med et svøbblad tæt under hovedet. Bægerets rør saavelsom dets tænder haarede, dets svelg indsnøret af en haaret ring, den nederste af tænderne længere end de øvrige.

2. **Bugtet kløver** (*T. medium*). Ligner meget rødkløver, men har gjerne zikzakbugtede stengler; akselbladene linje-lancetformede, jevnt tilspidsede; smaabladene elliptiske eller lancetformede; blomsterhovederne tilsidst stilkede, enlige. Bægerets rør glat, aabent, oventil med en haarkrans. (Løvskovbakker etc.).

** Hvide eller rødlige blomster.

3. **Hvid-kløver** (*T. repens*). Stenglen krybende, 1/2—1′ høi. Smaabl. sedv. omvendt egformede, i spidsen indtrykte, fint brodtandede, glatte. Blomsterhovederne paa lange stilke fra bladhjørnerne, først fladtrykte, siden rundagtige. Bægerets rør og tænder glatte, de to øverste længst, saa lange som røret. (Tørre enge og bakker).

4. **Hare-kløver** (*T. arvense*). Spæd, tæt- og blødhaaret, graaagtig, 1/2—1′ høi, grenet. Akselbladene børsteformede. Smaabladene linjeformet kileformede, indtrykte i spidsen. Blomsterhovederne langstilkede, fra de øvre bladhjørner, ovale, til-

sidst valseformede eller aksformede. Kronen kun 1/3 af bægertændernes længde, lyst kjødfarvet. Bægerrøret haaret, med lange, børsteformede, langhaarede tænder, hvilke giver akset et graaloddent udseende. (Tørre bakker og berg).

5. ***Trifolium hybridum.*** Stenglen opstigende eller opret, 1—2' høi, glat ligesom bladene. Smaabladene ovale eller egformede, fint brodtandede; akselbladene lancetformede, langt tilspidsede. Blomsterhovederne fladtrykte saavel efter som før blomstringen, paa skafte fra de øverste bladhjørner. Blomsternes stilke længere end bægerets rør. Bægeret glat, tænderne linjeformet sylformede, alle længere end røret, de to øverste længst. Kronen hvid eller rødlig. (Dyrkede enge, sydl.).

6. [***T. fragiferum.*** Stenglerne krybende, kvarterlange. Smaabl. omv. egf. eller ovale, fint brodtandede. Blomsterhovederne langstilkede, med talrige, linje-lancetformede svøbblade ved grunden, men især kjendelig efter afblomstringen ved de blæreformet opblæste, hindeagtige, netaarede bægere. Kronerne smaa, lyst kjødfarvede. Fugt. strandkanter. Sydligste. Sjelden).]

7. [***T. montanum.*** Træagtig grenet rodstok med nogle faa rodblade og opstigende eller oprette, dunhaarede stengler af 1/2—1 fods længde. Smaabladene lancetformede, noget læderagtige, haarede paa undersiden. Blomsterhovederne uden svøb. Blomsternes stilke kun 1/3 af bægerrørets længde. Bægeret haaret. Kronen hvid, med lang, smal fane. (Kristiania paa Hovedøen).]

*** Gule blomster.

8. **Gul kløver** (*T. agrarium*). Stengel og grene sedvanlig oprette. 1/2—1' høi. Akselbladene lancetformede, omtr. af bladstilkens længde. Smaabladene aflangt elliptiske eller omv. egformede, fint sagtakkede. Hovederne først halvkugleformede, tilsidst ovale og blegbrune, kortstilkede. Fanen furet, udrandet eller tolappet, meget større end vinger og kjøl. Belg og griffel lige lange. (Tørre st., østl.).

[*T. procumbens* har udstrakte eller opstigende stengler med udstaaende grene. Bladstilken længere end de halvt egf. akselblade. Det midterste smaablad stilket. Griflen meget kortere end belgen. (Sjelden). — *T. minus* har 3—10" lange, nedliggende eller opstigende stengler, bladstilke omtr. af de egfor-

mede, haarede akselblades længde, midterste smaablad gjerne stilket. Fanen ikke stribet. Griflen meget kortere end belgen. (Sjelden. Sydligste).]

Tiriltunge (*Lotus corniculatus*). Kjølen tilspidset til et neb. Støvdragere vekselvis af forskjellig længde. Belgen trind, opspringende med snoede klapper. Akselbladene ligesaa store som smaabladene, egformet ovale. Stenglerne liggende eller opstigende, 1/2—1' høi. Smaabladene omvendt egformede, paa undersiden blaagraa, lidt kjødfulde. 2—6 kortstilkede blomster sammen i skjermlignende hoveder, understøttede af et helt eller trekoblet blad. Kronen gul, undertiden med et orange eller brunt anstrøg, ved tørring grønlig. „Jomfru Marias guldsko". (Tørre bakker).

b. Bladene uligefinnede.

Rundbelg (*Anthyllis vulneraria*). Bladene uligefinnede. Bægeret opblæst, beklædt med en sølvhvid filt. Alle 10 støvdragere sammenvoksede. Belgen egformet eller aflang. Griflen bueformet. Stenglerne ugrenede, opstigende, 4"—1' høie, tiltrykt haarede. Bladene med 1—4 par smalt aflange sideblade og et meget større endeblad. Gule blomster i 1 eller 2 tæt sammenstillede hoveder i spidsen af stenglen, omgivne af haanddelte dækblade. Bægeret oventil gjerne rødfiolet. (Tørre engbakker og berg).

Astragel (*Astragalus*). Bladene uligefinnede. Belgen deles næsten i to rum ved en skillevæg, der udgaar fra den indbøiede rygsøm.

1. **Sødbladet astragel** (*A. glycyphyllus*). Gule blomster. Stenglerne nedliggende, 1 1/2—3' lange, kraftige. Bladene 5—6-parrede, af en lakritsagtig smag. Smaabladene 1 1/2" lange, ovale. Blomsterne i oval-aflange klaser paa stilke fra bladhjørnerne. Kronen skidengul. Belgene buekrummede, glatte, trekantede. (Krat, sydl.)

2. [**Fjeld-astragel** (*A. alpinus*). Blaaagtige blomster. Stenglerne nedliggende og opstigende, næsten trinde, 3—6" lange. Bladene 6—10-parrede. Rundagtige klaser paa lange stilke. Kronen fioletblaa med lyse vinger, der mindst er af kjølens længde. Belgene stilkede, tilligemed bægeret sorthaarede, rette. (Tørre st., tilfjelds).]

3. [*Astragalus oroboides.* Blomsterne smukt blaa. Stenglerne, opstigende, kantede, over 1′ høie. Bladene 5—7-parrede. Klaserne tilsidst forlængede, paa stilke, der er meget længere end støttebladene. Kronen blaa, vingerne længere end kjølen. Bægeret alm. sort- (el. hvid-)haaret, halvt indesluttende de sorthaarede belge. (Tilfjelds).]

[*Phaca frigida.* Bladene uligefinnede. Belgens bugsøm noget indadbøiet. Stenglen nedentil forsynet med brede skjæl, opret, ½—1′ høi. Bladene 4 5-parrede med store, egformede akselblade og aflange, butte smaablade, der paa undersiden er lidt haarede og blaagrønne. Klasestilkene mindst af bladenes længde Blomsterne gule, nikkende, paa korte, sorthaarede stilke. Bægertænderne meget korte, sorthaarede i spidsen. Kjøl og vinger omtr. af samme længde. Belgene sorthaarede. (Tilfjelds).]

[*Oxytropis lapponica.* Bladene uligefinnede. Belgens bugsøm noget indbøiet. Kjølen ender i en kloformet brod. Fra samme rod udgaar talrige, tueformet udbredte, et par tommer lange, opstigende stengler. Bladene mangeparrede med lancetformede smaablade, ligesom stenglerne tiltrykt haarede. Klasestilkene meget lange. Blomsterne mørkblaa, næsten siddende. Belgene saavelsom bægeret sorthaarede, hængende. (Tilfjelds, f. eks. i nordl. Gudbrandsd.).]

c. Bladene ligefinnede.

Vikke (*Vicia*). Bladene ligefinnede, sedv. mangeparrede, endende i en slyngtraad (sjelden i en brod). Griflen noget fladtrykt og henimod spidsen enten haaret overalt eller ogsaa skjeghaaret under arret paa undersiden. Belgen ender i et neb.

1. **Skog-vikke** (*Vicia silvatica*). Blomsterne hvide med lyseblaa aarer, i 10—20-blomstrede klaser paa stilke, som er længere end støttebladet. Stenglen 3—6 fod lang, meget grenet og klatrende ved hjælp af de lange og grenede slyngtraade. Smaabladene ovalt aflange, ½″ lange og 2 lin. brede, butte Akselbladene halvmaaneformede, spidst fligtandede. Arret haaret overalt. (Tørre krat).

2. ***Vicia orobus.*** Blomsterne hvide med rødfiolette aarer, i mangeblomstrede klaser, paa stilke, der er saa lange som støttebladet. Planten beklædt med lange, bløde haar. Stenglen fodhøi, opret eller opstigende. Bladene ender i en brod.

Smaabladene lancetformede. Akselbladene halvt spydformede. Arret haaret overalt. Belgen lancetformet. (Langs vestkysten).

3. **Fugle-vikke** (*V. Cracca*). Blomsterne blaafiolette i 10—mangeblomstrede, ensidige klaser paa stilke fra bladhjørnerne. Klasestilken har omtr. samme længde som støttebladet. Stenglen klatrende, indtil 3′ lang, kantet og furet, dunhaaret. Bladene har 8—10 par ovalt lancetformede (eller linje-lancetformede) smaablade, der især paa undersiden er silkehaarede. Akselbladene halvt spydformede. Bægeret gjerne fiolet, dunhaaret, de to øvre tænder meget korte. (Tørre bakker, enge, krat).

4. **Gjerde-vikke** (*V. sepium*). Blomsterne mørkfiolette, i 3—5-blomstrede klaser, paa stilke, der er meget kortere end støttebladet. Stenglen klatrende, 1—2′ høi. Bladene 5—8-parrede, egformet ovale, de yderste mindre. Akselbladene halvt pilformede, tandede. (Som foreg.).

5. **Foder-vikke** (*V. sativa*). Blomsterne parvise, næsten ustilkede, i de øvre bladhjørner, fanen fiolet, vingerne røde. Bladene 5—7-parrede. Smaabladene omvendt egformet aflange, udrandede, med en brod i spidsen. Akselbladene halvmaaneformede, tandede, med en sort plet. Bægertænderne lige store. Belgene dunhaarede, lysebrune. (Dyrkes).

Linse (*Ervum*). Bladene ligefinnede, endende i en slyngtraad. Kronen neppe længere end bægeret. Griflen trind, mod spidsen haaret overalt. Belgen afrundet i spidsen.

1. **Lodden linse** (*E. hirsutum*). Stenglerne 1/2—1 1/2′ lange, tynde, klatrende. Bladene med 6—8 par linjeformede, afstumpede smaablade. Akselbladene fligtandede. Smaa, blaahvide blomster i 3—8-blomstrede klaser, hvis stilke er kortere end støttebladene. Bægertænderne lige store. Belgen dunhaaret, 2-frøet. (Tørre steder).

2. **Firefrøet linse** (*E. tetraspermum*). Bladene med 3—5 par ovalt linjeformede, butte smaablade. Akselbladene halvt pilformede, helrandede. Blomsterne hvide med lilafarvet fane, 1—2 i enden af blomsterstilkene, der udgaar fra de øvre bladhjørner og er omtrent saa lange som støttebladet. De tre øvre bægertænder 3-kantede. Belgen glat, 3—4-frøet. (Tørre bakker, sydl.).

Fladbelg (*Lathyrus*). Bladene 1—4-parrede, endende i en slyngtraad. Vingerne saa lange som kjølen. Griflen er i spidsen paa oversiden haaret. Belgen ender i et neb.

1. **Gul fladbelg** (*L. pratensis*). Stenglen 4-kantet, næsten ikke vinget, 1—2' høi, klatrende. Bladene med 1 par elliptisk-lancetformede, tilspidsede smaablade. Akselbladene halvt pilformede, store. Blomsterne gule, i 3—12-blomstrede, langstilkede klaser. (Enge, krat).

2. **Skog-fladbelg** (*L. silvestris*). Stenglerne vingekantede ligesom bladstilkene, 3—5' lange, klatrende, 1 par lancetformede eller linje-lancetformede smaablade, tilspidsede i en brod. Akselbladene halvt pilformede, smalere end stenglen. Store, rosenrøde blomster i langstilkede, 3—10-blomstrede klaser. Krat; sjeldnere).

3. **Sump-fladbelg** (*L. palustris*). Stenglen er vinget, men bladstilken ikke. 2—3 par smaablade. Blomsterne fioletblaa. (Sjelden; Asker, Bærum).

Erteknap eller **glatbelg** (*Orobus*). Bladene ligefinnede, ender i en brod istedenfor slyngtraad. Griflens øvre del paa oversiden fint og kort haaret. Belgen afstumpet i spidsen, endende i et neb, springer op med snoede klapper. Bægerets to øvre tænder korte, trekantede.

1. **Vaar-erteknap** (*O. vernus*). Stenglen opret, glat, ugrenet, 1/2—1 1/2' høi, nedentil but 4-kantet, oventil 3-kantet. Bladene bærer 2—4 par indtil 3" lange og 1 1/4" brede, egformede eller elliptiske, langt tilspidsede, fint randhaarede smaablade. Akselbladene halvt pilformede, kortere end bladstilken. 3—7-blomstrede klaser fra de øvre bladhjørner. Kronerne store, røde eller fiolette. (Tørre krat og urer).

2. **Knollet erteknap** (*O. tuberosus*). Glat, 1/2—1' høi. Rodstokken knolleformet opsvulmet ved leddene. Stenglen vingekantet opstigende. Bladstilkene med meget smale vingekanter. Bladene bærer 2—4 par, sedv. aflangt elliptiske eller ovale, butte smaablade, der ender i en brod. Akselbladene halvt pilformede, lidt længere end bladstilken. 2—4-blomstrede klaser. Bægeret blaaagtigt, kronen rødfiolet. (Tørre bakker, krat.

3. **Sort erteknap** (*O. niger*). Glat, 1—3' høi. Stenglen kantet, men ikke vinget, opret, grenet. Bladene har 4—7 par ovale eller elliptisk ovale, butte, brodspidsede smaablade. De øvre

akselblade linje-lancetformede, de nedre halvt pilformede, alle sylspidsede og af bladstilkens længde. 4–8-blomstrede klaser. Kronen rød, med mørkere aarer i fanen. Bliver sort ved tørring.

Ert *(Pisum)*. Denne slegt udmerker sig ved de store, omfattende akselblade, som er større end de 2–3 par smaablade. Enaarige, med store blomster paa faablomstrede stilke. De talrige dyrkede afarter kan henføres til 2 arter, nemlig sædeerten (*P. sativum*) med helrandede smaablade, hvide blomster og kugleformede frø samt aker-erten eller „graa-erten" (*P. arvense*) med takkede smaabl., brogede blomster og kantede frø.

Forklaring

over de i beskrivelserne brugte kunstord.

(Paa enkelte benævnelser findes forklaringen i beskrivelserne af de større plantefamilier).

Ar, se støvvei [fig. 61, c.].

Aks er en blomsterstand med siddende blomster opover en forlænget stengeldel eller aksstilk [fig. 38].

Akselblade kaldes de parvis optrædende smaablade, der ofte findes ved grunden af bladstilken [fig. 5 og 6].

Bikrone, se fig. 49.

Blomsterbunden er blomstens stengeldel eller enden af blomstersterstilken, hvortil blomstens bladkredse er fæstede [fig. 44—48].

Blomsterdække kaldes de bladkredse, som sidder udenfor støvdragerne i en blomst. Sedvanlig bestaar det af bæger og krone; men er det ensartet, kaldes det **enkelt blomsterdække**.

Blomsterstand er en samling af blomster paa en fælles stengeldel [fig. 38—43].

Buenervet kaldes bladet, naar de omtrent lige sterke nerver udgaar fra bladets grund og løber i en bue udad mod siderne og op mod spidsen af bladet uden tydelig forgrening.

Belgfrugt: fig. 71. Se side 123.

Belgkapsel er en tør, enrummet frugt, der kun springer op i den ene søm, langs hvilken frøene er fæstede [fig. 70].

Bæger kaldes blomstens yderste, sedv. grønne bladkreds, som omgiver kronen [fig. 44].

Dobbelt-finnet, se finnet.

Dobbelt sagtakket blad, se fig. 28.

Dækblade kaldes de sedvanlig smaa, fra de øvrige stengelblade afvigende blade, der sidder ved grunden af en blomsterstilk eller blomsterstand [fig. 40—43], og de smaa, hindeagtige eller skjælagtige blade, der undertiden sidder paa selve blomsterstilken.

Egformet blad [fig. 13] har en længde, der høist er dobbelt saa stor som bredden, som er størst nedenfor midten.

Elliptisk kaldes et blad eller en frugt, som er omtrent dobbelt saa lang som bred, har sin største bredde paa midten og er lige spids i begge ender.

Enbo-planter har støv- og frugtblomster paa samme individ.

Enkjønnet er en blomst, som mangler enten støvdragere eller støvveie.

Ensidig kaldes en klase, et aks o. s. v., naar alle blomster vender til samme side.

Finnet kaldes et sammensat blad, som er fjærnervet. Det bærer smaablade paa begge sider af den fælles bladstilk; ender det med et uparret smaablad, kaldes det uligefinnet; mangler dette, kaldes det ligefinnet. Er smaabladene atter finnede, kaldes bladet dobbelt finnet.

Fjærdelt er et fjærnervet blad, der er delt i afsnit ved indskjæringer, som gaar næsten til midtnerven [fig. 27].

Fjærfliget er et fjærnervet blad med indskjæringer, der gaar omtrent halvveis til midtnerven.

Fjærnervet er et blad med en fremtrædende midtnerve, der udsender sidenerver [fig. 11].

Fladkravet kaldes en sambladet krone med et valseformet rør og en flad, udbredt krave [fig. 56].

Fliget er et blad, som er indskaaret omtrent halvveis til midten eller grunden [fig. 26 og 31].

Fnok kaldes det vedvarende, fjær- eller haarformede bæger hos de kurvblomstrede. Det er oversædigt [fig. 77 og 78].

Fribladet kaldes kronen eller bægeret, naar de enkelte blade, hvoraf disse bladkredse bestaar, ikke er sammenvoksede indbyrdes.

Frugtblomt indeholder støvveie, men ikke støvdragere.

Frugtfæste er den del af blomsterbunden, hvorpaa frugtknuderne eller frugten er fæstet.

Frugtknude, se støvvei [fig. 61—66].

Frøbladene udgjør en del af kimen (den unge plante i frøet. Deres antal er 1 eller 2, sjelden flere.

Fuldstændig blomst har bæger, krone, en eller flere støvdragere og støvveie [fig. 44]. Mangler en eller flere af disse kredse, bliver blomsten ufuldstændig.

Griffel, se støvvei [fig. 61, b].

Haanddelt kaldes et blad, naar det er haandnervet og ved indskjæringer, der gaar næsten til grunden, delt i ligesaa mange afsnit som der er hovednerver [fig. 32].

Haandfliget kaldes et fliget blad, som er haandnervet [fig. 31].

Haandnervet kaldes bladet, naar tre eller flere omtrent lige sterke hovednerver udgaar fra bladpladens grund i forskjellige retninger. De udsender atter sidenerver [fig. 30—32].

Halvskjermen adskiller sig fra klasen derved, at alle blomster rager op til samme høide [fig. 42].

Hanblomst eller støvblomst kaldes en blomst, som indeholder støvdragere, men ikke støvveie.

Hjerteformet blad har et indsnit ved grunden [fig. 17].

Hjulformet krone er en sambladet krone med meget kort rør og en fladt udbredt krave [fig. 55].

Hoved er en forkortet blomsterstand med stilkløse, tætsiddende blomster (forkortet aks).

Hulkravet krone [fig. 51], i modsætning til fladkravet [fig. 56].
Hunblomst eller frugtblomst kaldes en blomst, som indeholder støvveie, men ikke støvdragere.
Høvlformet blad er et fliget blad med tilbagekrummede fliger [fig. 29].
Kapsel er en tør, opspringende, flerfrøet frugt [fig. 67, 68, 69].
Kileformet eller jevnt mod grunden afsmalnende blad: fig. 15.
Kjertelhaar er haar, som paa spidsen bærer en klæbrig kugle.
Klase er en blomsterstand med stilkede blomster, fæstede langs opad en fælles stengeldel (akse) og ikke naaende op til samme høide [fig. 40].
Knippestillede kaldes flere blade, som udgaar fra samme punkt.
Koblet kaldes et sammensat blad, som er haandnervet. Det har 3 eller flere smaablade fæstede i spidsen af den fælles bladstilk [fig. 22 og 36].
Kolbe ligner et aks, men aksstilken er tyk og kjødfuld.
Krone kaldes den del af blomsterdækket, der sidder indenfor bægeret og sedvanlig er farvet (ikke grønt).
Krukkeformet: bugformet udvidet nedentil og indsnævret oventil [fig. 54].
Krybende kaldes stengler eller grene, som ligger langs henad jorden og fæster rødder i denne [fig. 3].
Kurv er et blomsterhoved med et udvidet fælles stengelparti, blomsterleiet, og tæt omgivet af et af dækblade dannet svøb, kurvdækket [fig. 39].
Kvast kaldes en blomsterstand med stilkede blomster, hvis midterste blomst udspringer først, og under hvilken der fremkommer 2 (eller flere) grene, som hver igjen ender med en blomst og udskyder nye grene o. s. v. [fig. 43].
Lancetformet: 4 eller flere gange saa lang som bred og afsmalnende i begge ender [fig. 10].
Lappet kaldes et blad med indskjæringer, der ikke gaar halvveis til midten [fig. 25 og 30].
Ligefinnet blad, se finnet blad [fig. 35].
Ligenervet kaldes bladet, naar alle nerverne er ligeløbende (parallele) fra grunden til spidsen uden tydelig forgrening.
Linjeformet kaldes et langt, smalt, jevnbredt blad [fig. 9].
Lyreformet kaldes et blad, naar det er fjærdelt eller fjærfliget og endefligen er meget større end de øvrige afsnit [fig. 37].
Læbeformet krone er en sambladet krone, der oventil er delt i 2 forskjelligformede afsnit, over- og underlæben [fig. 57].
Maskeformet kaldes en krone, der ligner den læbeformede, men hvis underlæbe har en indadhvælvet pukkel, som lukker for svelget [fig. 58].
Mellembrudt finnede kaldes blade, hvis finner (smaablade) er afvekslende store og smaa [fig. 33].
Modsatte kaldes bladene, naar de staar to i samme høide. Staar der flere i samme høide, kaldes de kransstillede. Staar de i forskjellig høide, kaldes de spredte.
Nedløbende kaldes bladene, naar bladpladen fortsætter sig nedad stenglen, saa at denne bliver vinget [fig. 7].
Neglen paa et kronblad er den nederste, smale del. Den svarer til stilken [fig. 49].

Nyreformet kaldes et blad med større bredde end længde og med et afrundet indsnit ved grunden [fig. 18].
Nød er en tør, 1-rummet frugt, der falder af uden at springe op.
Omfattende blad: fig. 8,
Omkringsædig kaldes en blomst med en skaal-, skive- eller krukkeformet blomsterbund (underbæger), i hvis rand bæger, krone og støvdragere er fæstede, og i hvis midte frugtknuden eller frugtknuderne sidder frie [fig. 46 og 47].
Omvendt-hjerteformet blad: fig. 22, omvendt-egformet: fig. 14.
Opstigende kaldes stenglen, naar grunden er nedliggende, midten krummet opad og spidsen opret.
Ovalt er et blad, hvis længde er dobbelt saa stor som bredden og afrundet baade ved grunden og i spidsen af bladpladen [fig. 12].
Oversædig kaldes blomsten, naar blomsterdækket og støvdragerne er fæstede i spidsen af frugtknuden, som er dannet af blomsterbunden („underbægeret") eller vokset sammen med denne [fig. 48]. Frugten kaldes da undersædig.
Oversædig kaldes frugten eller frugtknuden, naar blomsterbunden ikke deltager i dens dannelse, men frugtknuden sidder fri [fig. 44 og 45].
Pilformet kaldes et blad, som ved grunden har to tilbagerettede, spidse fliger [fig. 19].
Plade (blad-): fig. 4, a.
Raklen adskiller sig derved fra akset, at blomsterne er ufuldstændige og enkjønnede. Støvraklerne falder efter blomstringen af.
Rodstok kaldes den rodlignende, underjordiske del af den fleraarige, urteagtige stengel [fig. 2].
Rundtakket blad [fig. 23].
Rørformet krone er en sambladet krone med jevntykt rør og meget liden krave.
Sambladet kaldes bæger eller krone, naar de enkelte blade, hvoraf de bestaar, er sammenvoksede indbyrdes [fig. 51—58].
Sammensat kaldes bladet, naar de afsnit, hvori det er delt, er udviklede til fuldstændige smaablade (paa en fælles bladstilk) [fig. 34—36].
Sammensat frugt, naar der af hver blomst fremkommer flere frugter, som da kaldes smaafrugter [fig. 62 og 70].
Sagtakket blad [fig. 10—12].
Siddende: uden stilk.
Skaft kaldes en tilsyneladende bladløs blomsterbærende stengel.
Skede (blad-) er den nederste, udvidede del af bladet, der omfatter stenglen.
Skjerm er en blomsterstand, hvori alle blomsterstilke udgaar fra samme punkt og rækker op til omtrent samme høide [fig. 41]. Den kaldes sammensat, naar hver straale atter bærer en skjerm istedenfor en enkelt blomst.
Spadeformet blad: fig. 16.
Spaltefrugt er en frugt, som ved modningen spalter sig i flere smaafrugter [fig. 75].
Spore er en for det meste hul, kegleformet, valseformet eller traadformet forlængelse af kron- eller bægerbladenes nedre del [fig. 58].

Spydformet er et blad, som ved grunden har to spidse, retudstaaende fliger [fig. 20].

Stenfrugt er en uopspringende frugt, hvis frøhus inderst har et benhaardt lag (stenen), der er omgivet af frugtkjød.

Støvblomst har støvdragere, men ikke støvveie.

Støvdragerne er den tredje bladkreds i en fuldstændig blomst. En støvdragers nedre, smale del kaldes støvtraaden, den øvre del, hvori blomsterstøvet udvikles, kaldes støvknappen [fig. 60].

Støvveiene [fig. 61] fremstaar af den inderste bladkreds i en fuldstændig blomst (frugtbladene). Den nederste, udvidede del, som indeslutter eggene, kaldes frugtknuden. Den mellemste, rørformede del kaldes griflen, den øverste, forskjellig formede del, arret.

Svelget kaldes det sted, hvor røret gaar over i kraven hos en sambladet krone.

Sverdformet kaldes et langt, lodretstillet blad, som er bredest ved grunden og smalere opad mod spidsen.

Svøb er en eller flere kredse af dækblade.

Tandet blad har lige udadrettede, korte, spidse fremragninger i randen [fig. 24].

Tilspidset blad, naar spidsen er draget langt ud [fig. 17].

Top er en sterkt grenet blomsterstand, som nærmest kan betragtes som en sammensat klase.

Tragtformet krone: fig. 53.

Trevlerod er et knippe af flere, omtr. lige tykke smaarødder, som udgaar fra den nederste del af stenglen, medens hovedroden kan betragtes som en fortsættelse af stenglen [sml. fig. 1 og 2].

Trind kaldes en stengel eller et blad, hvis tversnit omtrent er en cirkel, i modsætning til kantet.

Tungeformet krone: fig. 59.

Tvebo planter har støv- og frugtblomster paa forskjellige individer.

Tvekjønnet er en blomst, som har baade støvdragere og støvveie.

Udløbere er krybende, blomsterløse grene [fig. 3].

Udrandet blad har en liden indskjæring i spidsen [fig. 21].

Udsperrede kaldes grene, som udgaar omtr. retvinklet fra hovedstenglen.

Uligefinnet blad [fig. 34], se finnet blad.

Underbæger kaldes en blomsterbund, som er udvidet eller udhulet i form af en skive, skaal eller krukke, i hvis rand blomsterdækket og støvdragerne er fæstede.

Undersædig kaldes blomsten, naar blomsterdække og støvdragere er fæstede under frugtknuden eller frugtknuderne. Frugten er da oversædig [fig. 44 og 45].

Undersædig kaldes frugtknuden eller frugten, naar den er dannet af eller sammenvokset med blomsterbunden („underbægeret“) og følgelig sidder under bægerets og kronens fæstepunkt Blomsten er da oversædig.

Vedtorne er uudviklede, i pig endende grene. De har saaledes sit udspring fra veden i modsætning til barktorne, der sidder i barken.

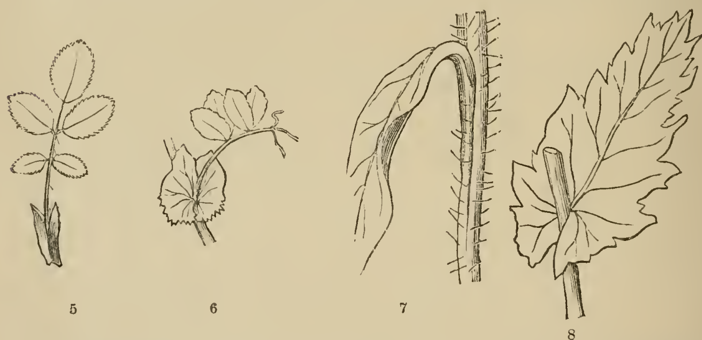
V i n g e f r u g t er en nødagtig frugt, hvis skal udvider sig vingeformet til siderne [fig. 76].

V i n g e t stengel, se nedløbende blad [fig. 7].

Y d e r b æ g e r eller bibæger er en bladkreds udenom det egentlige bæger og er fremstaaet af dækblade eller bægerbladenes akselblade.

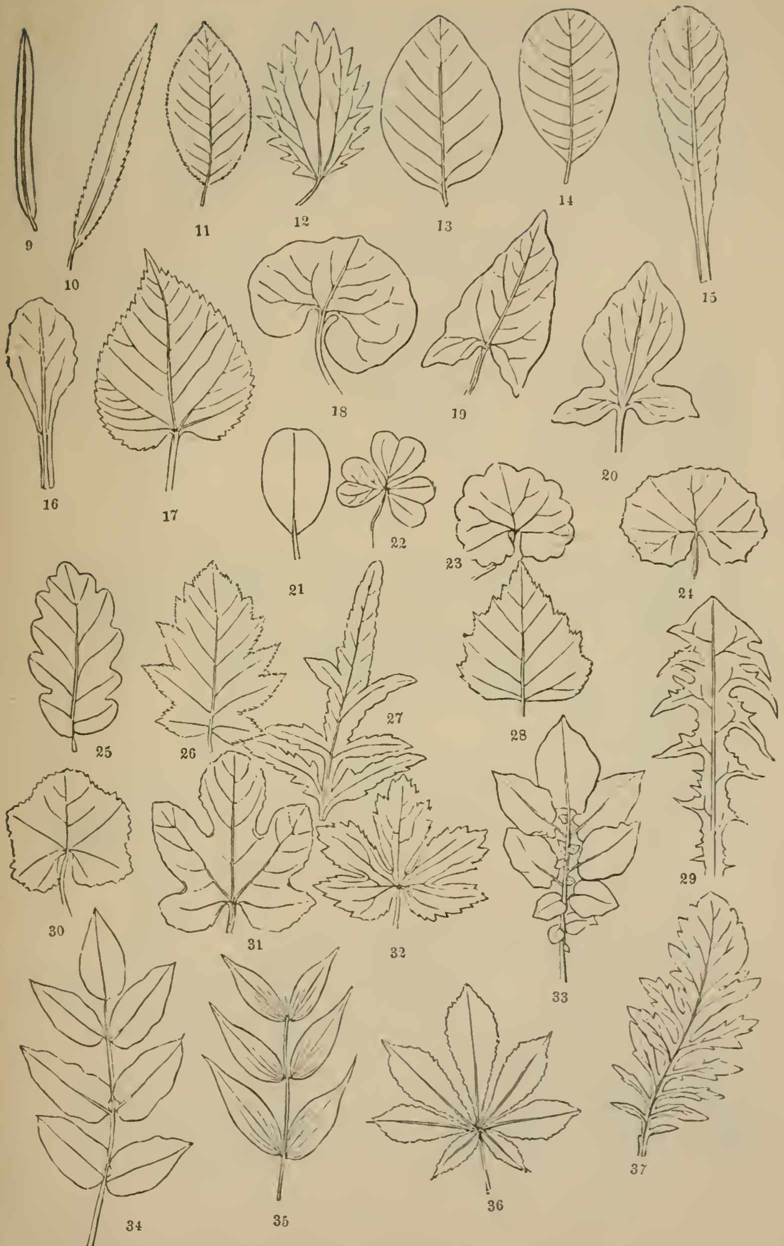

1. Grenet thovedrod. 2. Græs med trevlerod og vandret rodstok. 3. Fiol med udløber. 4. Blad; *a* bladplade, *b* bladstilk, *c* bladskede.

5. Uligefinnet blad med akselblade, tilvoksede til bladstilken. 6. Ligefinnet blad med slyngtraad og store, halvmaaneformede akselblade. 7. Nedløbende blad. 8. Omfattende blad.

9. Linjeformet blad. 10. Lancetformet og sagtakket. 11. Elliptisk. 12. Ovalt og dybt sagtakket. 13. Egformet og helrandet. 14. Omvendt egformet. 15. Kileformet. 16. Spadeformet. 17. Hjerteformet og kort tilspidset. 18. Nyreformet. 19. Pilformet. 20, Spydformet. 21. Svagt udrandet. 22. 3-koblet blad med omvendt hjerteformede smaablade. 23. Rundtakket og nyreformet. 24. Smaatandet. 25. Fjærlappet. 26. Fjærfliget. 27. Fjærdelt. 28. Dobbelt sagtakket. 29. Høvlformet. 30. Grundt haandlappet. 31. Haandfliget. 32. Haanddelt. 33. Mellembrudt-finnet. 34. Uligefinnet. 35. Ligefinnet. 36. 7-koblet. 37. Lyreformet.

9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37

38. Aks af en kjæmpe. 39. Kurv med tungeformede randkroner (*a*), rørformede skivekroner (*b*) og kegleformet blomsterleie (*l*). 40. Klase af en veronika. 41. Skjerm. 42. Halvskjerm. 43. Kvast.

44 45 46 47 48 49

51 52 53

a b b c 50

a b

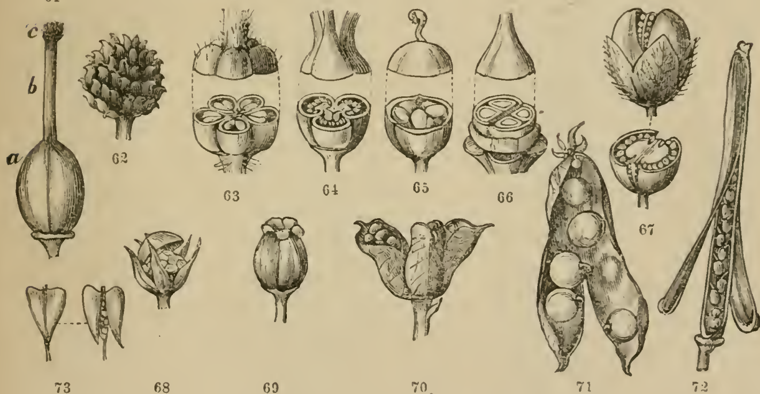
a b

54 55 56 57 58

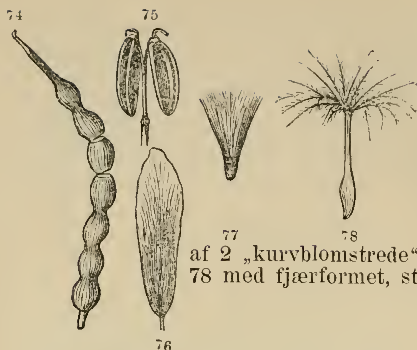
44. Fuldstændig og undersædig blomst, frugtknuden oversædig. 45. Undersædig blomst, oversædig frugtknude. 46 og 47. Omkringsædig blomst. 48. Oversædig blomst, undersædig frugtknude. 49. Kronblad med 2-delt plade, lang negl og en flig af en bikrone mellem plade og negl. 50. Blomst af vaar-erteknap; *a* fanen, *b* vingerne, *c* kjølen. 51—58. Sambladede kroner. 51. Hulkravet krone. 52. Klokkeformet. 53. Tragtformet. 54. Krukkeformet. 55. Hjulformet krone. 56. Fladkravet. 57. Læbeformet krone af en tvetand *(Lamium)*; *a* overlæben, *b* underlæben. 58. Maskeformet krone med spore.

59. Tungeformet krone af en „kurvblomstret"; haarformet, oversædigt bæger (fnok). 60. To støvdragere med 2-kløvede støvknapper, hos den første (lyng) med bihang ved grunden, opspringende med huller.

61. Støvvei; *a* frugtknude, *b* griffel, *c* ar. 62. Talrige støvveie uden grifler, hvilke ved modningen danner en sammensat frugt. 63—66. Frugtknuder dannede af flere indbyrdes sammenvoksede frugtblade; eggene fæstede paa de sammenvoksede rande. 63. 5-rummet, 64. 3-rummet frugtknude. 65. 1-rummet frugtknude, dannet af 3 frugtblade. 67. 2-klappet, 2-rummet kapsel af tobakken. 68. Kapsel, som springer op med et laag. 69. Kapsel, som springer op med tænder i spidsen (nellikfamilien). 70. Sammensat frugt, 3 belgkapsler af en „tyrhjelm". 71. Belg. 72. Skulpe af gyldenlakken. 73. Skulpe af hyrdetaske.

74. Skulpe af aker-reddik, spaltende sig paatvers. 75. Spaltefrugt af en „skjermblomstret“. 76. Vingefrugt af asken. 77 og 78. Frugter af 2 „kurvblomstrede“, 77 med haarformet fnok, 78 med fjærformet, stilket fnok (gjedeskjeg).

Register.

